

การศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

นางนิตยา แก้วใส
ดร.ผะอบ พวงน้อย

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2542

หัวข้อวิจัย : การศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก
ชื่อผู้วิจัย : นางนัตยา แก้วใส หัวหน้าโครงการ
ดร.ผะอบ พวงน้อย ผู้ร่วมวิจัย
ทุนอุดหนุนการวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ปีพุทธศักราช : 2542

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายว่ามีแนวคิด นโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน ในด้านต่างๆ อย่างไร มีวิธีการแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไร และศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตว่ามีแนวนโยบายในการดำเนินการตลอดจนการเตรียมการสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตอย่างไร ประชากรของการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายประกอบด้วย หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานย่อยจำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่ที่อยู่ในประเทศไทยจำนวน 22 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่ที่อยู่ในต่างประเทศจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายมีแนวความคิด และความมุ่งหมายเพื่อมุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกาย เป็นศูนย์กลาง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และธรรมาปฏิบัติด้วยวิชาธรรมกายซึ่งกำลังขยายไปทั่วโลก การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นเสมือนเครื่องมืออันทันสมัยทันสมัยในภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและขยายปริมาณการติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวิชาธรรมกายในวงกว้างได้ทั่วโลก โดยมุ่งให้มนุษย์โลกทุกคนได้รู้จักธรรมกาย ได้เข้าถึงธรรมกายซึ่งเป็นการเข้าถึงความสุขที่แท้จริง และสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลกได้อย่างถูกต้องตรงทางโดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยระยะทาง กาลเวลา สถานที่ และสภาพดินฟ้าอากาศแต่อย่างใด

การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย มีคณะทำงานเผยแผ่เป็นผู้ดำเนินการ โดยมีคณะกรรมการบริหารของวัดเป็นผู้พิจารณาดำเนินงานประมาณสนับสนุนในแต่ละโครงการอย่างละเอียดรอบคอบและรัดกุม เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มค่าที่สุดกับค่าใช้จ่าย จึงถือได้ว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายเป็นสิ่งที่เพิ่งเริ่มต้นริเริ่มทำในสังคมไทยเป็นแห่งแรก วัดพระธรรมกายเลือกใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลผ่านระบบอินเตอร์เน็ตส่งไปที่ประเทศสหรัฐอเมริกา แล้วส่งต่อไปยังสถานีหรือ

ศูนย์ปฏิบัติธรรมต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งการติดต่อกับองค์กรต่างประเทศอื่นๆ ด้วย การเลือกช่องทางสื่อสารใช้หลักการประหยัดเพื่อประโยชน์สูงสุดให้เหมาะสมกับลักษณะเนื่องงานเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับสาธุชนจำนวนมาก ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์พื้นฐานที่ใช้อยู่ทั่วไปในหน่วยงานต่างๆ ในจำนวนจำกัด

(2) ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต พบว่าวัดพระธรรมกายมีความพร้อมและความมุ่งมั่นที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างจริงจังต่อไปในอนาคต แม้ว่าในปัจจุบันเป็นเพียงงานที่เพิ่งเริ่มต้นศึกษาทดลอง ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินการเผยแผ่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะต่างๆ อยู่ก็ตาม โดยพบว่าวัดพระธรรมกายมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เพื่อนำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับปรุงแก้ไขให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและทันเวลาที่จะใช้งานในคราวต่อไป สำหรับการประเมินผลอย่างเป็นทางการนั้นทางวัดพระธรรมกายดำเนินการปีละหนึ่งครั้งภายหลังการจัดงานมาฆบูชาทุกๆ ปี โดยการจัดประชุมระดมสมองคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่วัดพระธรรมกายและดำเนินการวางแผน กำหนดนโยบายพัฒนาระบบงาน ขยายงานเผยแผ่ ฯลฯ ในช่วงต่อไป

ส่วนการกำหนดนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พบว่าทางวัดพระธรรมกายมิได้กำหนดเป็นนโยบายที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน แต่เป็นการกำหนดนโยบายในลักษณะการทำงานแบบทุ่มเท ทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีการกำหนดรูปแบบเทคนิคหรือวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความพร้อมของกำลังคนและคณะทำงาน ความพร้อมของเทคโนโลยี ความสนใจของสาธุชน ตลอดจนงบประมาณที่มีอยู่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดโดยยึดมั่นในปณิธานที่ตั้งไว้ตั้งแต่แรกเริ่มการสร้างวัดคือมุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก เป็นเป้าหมายหลักในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย

สำหรับการเตรียมความพร้อมทางด้านกำลังคนเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกนั้นทางวัดพระธรรมกาย มีการเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับงานด้านนี้ไว้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจนโดยการก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อพัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่วิชชาธรรมกายให้แก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ส่วนในต่างประเทศนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพกำลังคนในพื้นที่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมสาขาในต่างประเทศนั้นๆ ตั้งอยู่เป็นหลักโดยมีการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ ทั้งนี้ เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ถาวร และมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป ซึ่ง ในอนาคตคาดว่าจะเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็น ภาษาท้องถิ่น ตามพื้นที่ที่ทำการเผยแผ่ในลักษณะการแปลเป็นภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายได้ตรง ชัดเจนง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

Title : A Study of The Role of Information Technology in the Buddhism
Missionary Activities of Wat Phra Dhammakaya
Researchers : Ms. Nataya Kaewsai (Head)
Dr.Pa-ob Pongnoi
Source of Funding : Office of The National Culture Commission
Year : 1999

Abstract

The objectives of this research was to study the patterns of using the modern methods of information technology in Buddhism missionary works. This information is dealing with the related opinions, policies, aspects of performances of any task and method for solving any problem or any obstacle against the declaring and spreading Buddhism activities ; moreover, the research studied the role of Wat Phra Dhammakaya in using the methods and plans of information technology for worldwide Buddhism missionary works. The target population for this research was the people of Wat Phra Dhammakaya in charge of the activities of mission activities. This population comprised of the head of Buddhism missionary division , 7 heads from subdivision, 22 lay members for domestic missionary activities and 20 ones for international missionary activities . The statistical tools used in this research were questionnaire and interview forms, The quantitative analysis was performed by using SPSS/PC+ application to compute the essential fundamental statistical parameters. The content analysis was used to perform the qualitative analysis.

The summary of outputs from the research are the followings;

(1) The study found that the major objective of the Dhammakaya activities is to preserve and enlarge the Dhammakaya Tradition. Being the international center for Buddhism missionary activities and Dhamma training task need to completely worldwidely present Dhammakaya Tradition teachings. The modern information technology must be the efficient up-to-date tools upon the Buddhism missionary activities in the present time in the manner of convenience and speedily worldwidely teaching tasks. The principal policy is to ease the people all over the world to study and absorb the Dhammakaya tradition and truly deeply immerse their own minds into the innermost Dhammakaya status, the purifying happiness leading the direct - and - true peace to the entire world independent of dimensions , times, places and weather conditions.

Wat Phra Dhammakaya will be mentioning the option of equipping modern information technology to worldwidely present the Dhammakaya Tradition via the coping of the

related committee and the management committee of Wat will be suitably and carefully allocating the budget for any project to serve the optimal point. It might be assumed that Wat is the very first religious place in Thai society to begin using the modern methods of information technology to present the Buddhism teachings to the openwide world. Wat is selecting the remote telephone system on the internet linked to the USA site to transfer the messages to the Dhammakaya centers all over the world : moreover, Wat is using the international organizations to deliver the religious activities also. The criteria to scan the public communication channels is the principle of economical and beneficial methods suitable for the manners of the activities to ease the tasks upon the huge groups of both domestic people and worldwide ones. The equipment used now are the common basic limited ones which were generally used in any department .

(2) The results of the study of the role of Wat Phra Dhammakaya throughout the patterns of using the information technology in the future plan are found that Wat have readiness and high attention to consume the information technology to present the defined Buddhism missionary activities seriously. Although it is only trial and error version of consuming the technology, the result should be improved continuously to reach the best point. Wat had unofficially evaluated the jobs all the times to unveil the defects to be ready for the next usages . The official evaluation one will be held once a year after each Magha Puja Day by assembling the brainstorm from the staffs to share the solutions on task improvement for the next step.

For the definition of the policy of missionary activities of the Dhamma Teachings, it was found that Wat Phra Dhammakaya have no form of written remarkable policy but only that of understandable style of extremely dedicated working on the activities, do the best to get the best depend upon the staff and technology readiness together with the attention of the Buddhists and allocated budget . The major point of view is absolutely the defined one, to declare and spread Dhammakaya Tradition all directions around the world

The preparation for readiness on the defined policy were done for supporting the defined activities, such as, systematic preparation of the staffs by managing them into the Buddhism Scriptural Academic Courses to get ready of the Buddhism Teachings and the efficient presentation of the domestic monks and lay members of the congregation. For the staffs outside Thailand, the focused point is absolutely aimed onto the improvement of the staff quality at any Dhamma Center by the method of holding the frequent Dhamma activities to prolong the defined Buddhism missionary activities. It was expected that in the future the local language presentation will be completely done for the more extremely studying and understanding.

ประกาศคุณูปการ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคคลต่างๆ หลายท่านที่มีส่วนช่วยเหลืออย่างสำคัญให้คณะผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อพระราชภาวนาวิสุทธิ (ไชยบูลย์ ธมฺมชโย) พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว) และพระสมชาย ฐานวุฑโฒ ที่อนุญาตให้คณะผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของวัดพระธรรมกายด้วยความยินดีและเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ทั้งที่เป็นฆราวาสและบรรพชิตซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งผู้ช่วยเหลือแนะนำและเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลทุกท่าน ได้แก่ พระวุฑฒ์ สุวุฑฺฒโก พระไวโรจน์ วิโรจโน คุณปรานี จารุกุทัยกานต์ คุณพลสันต์ พฤกษ์สุภชาติ ฯลฯ ตลอดจนขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่สนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ของคณะผู้วิจัยทุกท่าน ทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำสั่งสอนที่มีค่าอย่างยิ่งทั้งทางโลกและทางธรรม นับตั้งแต่วัยเยาว์เป็นต้นมา トラาจนปัจจุบันและตลอดอายุขัย

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่...คุณวิชัย-คุณทองปลิว ตรีพิชิต และ คุณถนอม-คุณเกษภา พวงน้อย ครูคู่แรกที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทั้งปวงของคณะผู้วิจัย ในฐานะผู้ปลูกฝัง ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะผู้วิจัยรู้จัก "คุณค่าแห่งพระพุทธศาสนา" นับตั้งแต่วัยแรกปฏิสนธิจวบจนปัจจุบัน และขอขอบพระคุณคุณอดีตักดิ์ แก้วใส และคุณสมชาติ เลิกบางพลัด ตลอดจนญาติพี่น้องและสมาชิกของครอบครัว "ตรีพิชิต" "แก้วใส" "พวงน้อย" และ "เลิกบางพลัด" ทุกท่านในฐานะผู้สนับสนุนและส่งเสริมกำลังใจในทุกวิถีทางเพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่า กุศลผลบุญ และความดีงามที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นเครื่องบูชาธรรมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ ในอายุตณนิพพานซึ่งคณะผู้วิจัยซาบซึ้งและตระหนักในพระคุณอันสูงค่ายิ่งเกินกว่าจะพรรณาได้ถึงพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาธิคุณ ของพระองค์ในการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนเพื่อยังประโยชน์สุขต่อมวลมนุษยชาติอันเป็นจุดเริ่มต้น และที่มาของการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ด้วยความเคารพอย่างสูงสุด

นาคยา แก้วใส

ผะอบ พวงน้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศศุณูปการ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อจำกัดในการวิจัย	4
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	5
ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวัดพระธรรมกายและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	5
ความต้องการธรรมะกับการก่อสร้าง	6
ผลงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	7
ตอนที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารและการพัฒนาสังคม	12
เทคโนโลยีกับการสื่อสาร	13
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก	23
ทฤษฎีองค์การสาธารณะ	28
ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ประชากร	48
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	49
การพัฒนาเครื่องมือ	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ลักษณะของประชากร	53
ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ	56
มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ของวัดพระธรรมกาย	56
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การดำเนินการและการพัฒนาบุคลากร ของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก	78
แนวความคิด ความมุ่งหมายในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	79
การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินการ	83
การพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก	88
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในอนาคต	100
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	126
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม	127
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	128
แบบสอบถาม	129
ประวัติผู้เขียน	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	47
2	ประชากร	48
3	แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านของตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง	54
4	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคล	58
5	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	59
6	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการบริหารภายในองค์กร	61
7	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวัฒนธรรมองค์กร	62
8	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านระบบการทำงาน	63
9	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านสภาพแวดล้อม	64
10	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการบริหารการพัฒนา	65
11	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	67
12	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ	68
13	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการเผยแผ่ข้อมูล	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	70
15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการวางแผน	71
16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการประเมินผล	72
17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการแก้ปัญหา	73
18 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านแผนปฏิบัติงาน	74
19 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้	75
20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวม	76
21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ในภาพรวม	77

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลักษณะภายในขององค์การสาธารณสุข	34
2	ลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณสุข	35

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ อารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ ให้ผู้อื่นได้ทราบนับจากอดีตเป็นต้นมาซึ่งฮอล และเพรสตัน(Hall and Preston, 1988 อ้างถึง ใน Dicken, 1992 : 101-103) จำแนกพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศออกเป็น 3 ลำดับชั้น คือ ลำดับชั้นที่หนึ่ง ได้แก่ การสื่อสารด้วยภาพ ตัวอักษร และภาษา อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญก็คือ กระดาษ เครื่องเขียน หมึก และแท่นพิมพ์ ลำดับชั้นที่สอง ได้แก่ เทคโนโลยีเครื่องจักรกล เทคโนโลยีเครื่องจักรไฟฟ้า และเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญได้แก่ โทรศัพท เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ กล้องถ่ายรูป เครื่องคิดเลข วิทยุ และโทรทัศน์ ลำดับชั้นที่สาม ได้แก่ เทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรุดหน้าอย่างรวดเร็วในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญได้แก่ คอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ อุปกรณ์การผลิต เครื่องส่งข่าวสารอื่นๆ อุปกรณ์สำนักงาน และเครื่องโทรสาร ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในลำดับชั้นที่สามอย่างกว้างขวางทุกวงการทั่วโลก จึงกล่าวได้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคหลังนี้ทำให้การติดต่อสื่อสารของโลกเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่งในโลก ที่อื่นๆ สามารถรับรู้หรือร่วมกิจกรรมในขณะเดียวกันได้

วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี เป็นวัดที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาหลายสิบปี ในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งนั้นมีผู้สนใจไปปฏิบัติธรรมที่วัดเพียงไม่กี่สิบคน แต่ในปัจจุบันมีพุทธศาสนิกชนไปปฏิบัติธรรมที่วัดเป็นจำนวนมาก โดยในวันอาทิตย์ต้นเดือนจะมีพุทธศาสนิกชนไปปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากกว่า 30,000 คน ส่วนในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา จะมีผู้ไปปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากกว่า 100,000 คน นอกจากพุทธศาสนิกชนภายในประเทศแล้ว ในวันอาทิตย์ต้นเดือน และวันสำคัญต่างๆ ที่ทางวัดจัดงานขึ้นนั้นยังมีพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่อยู่ในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เบลเยียม ฮองกง และไต้หวัน ร่วมปฏิบัติธรรมไปพร้อมๆ กันด้วย การร่วมกันปฏิบัติธรรมไปพร้อมกันทั่วโลกในเวลาเดียวกันเป็นผลมาจากการที่ทางวัด

ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

ระหว่างวันที่ 7-9 สิงหาคม พ.ศ. 2541 วัดพระธรรมกายจัดพิธีสำคัญที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ คือ พิธีบวชอุบาสิกาแก้วกว่า 100,000 คนพร้อมกันทั่วโลก เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2541 และถือเป็นวันแม่แห่งชาติ เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชนชาวไทยสู่สายตาชาวโลก นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีของหญิงไทยในสายตาชาวต่างชาติ และช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจชาวโลกในสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอีกทางหนึ่งด้วย ในงานนี้นอกจากในประเทศไทยแล้วยังมีหญิงไทยและหญิงต่างชาติที่อยู่ในต่างประเทศเข้าร่วมพิธีบวชอุบาสิกาแก้วด้วยเป็นจำนวนกว่า 2,000 คน โดยทางวัดพระธรรมกายใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ทำพิธีบวชอุบาสิกาแก้วต่างแดนไปพร้อมๆ กับการทำพิธีบวชอุบาสิกาแก้วในประเทศไทยโดยไม่มีปัญหาความแตกต่างของเวลาในท้องถิ่นมาเป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ระหว่างงานมีการถ่ายทอดเสียงการสัมภาษณ์บรรยากาศงานบวชอุบาสิกาแก้วในประเทศต่างๆ มายังวัดพระธรรมกายด้วยเช่นกัน

นอกจากวัดพระธรรมกายจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานโดยมีบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีของวัดทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาแล้ว ในวันพิธีบวชอุบาสิกาแก้วทางวัดยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 แพร่ภาพทั่วประเทศ และสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ได้ส่งสัญญาณแพร่ภาพไปทั่วโลกอีกด้วย และในระยะถัดมา คือ ระหว่าง วันที่ 28-30 มกราคม 2542 ทางวัดจัดพิธีสำคัญที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์อีกพิธีหนึ่งคือ พิธีบวชอุบาสิกาแก้ว 100,000 คน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จากการจัดวัดพระธรรมกายดำเนินงานเป็นแบบอย่างเริ่มแรกที่น่าสนใจในด้านการจัดระบบการทำงาน การฝึกบุคลากร การทำงานเป็นทีม ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ และมวลมนุษยชาติด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสู่สายตาชาวโลก คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงรูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายเพื่อเป็นแบบอย่างอันดีให้แก่หน่วยงานอื่นที่มีเป้าประสงค์เดียวกันและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมโลกต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายว่ามีแนวคิด นโยบาย การวางแผน การดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น การเตรียมบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเลือกใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี การบริหารงานเผยแผ่ ฯลฯ อย่างไร และมีวิธีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไร

2. ศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตว่ามีแนวโน้มนโยบายในการดำเนินการตลอดจนการเตรียมการสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ สามารถกล่าวแยกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความสำคัญในทางวิชาการ งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญในเชิงวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้นำปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารและการพัฒนาสังคม รวมทั้งทฤษฎีองค์การสาธารณะและทฤษฎีการบริหาร การพัฒนา มาบูรณาการใช้ประกอบในการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย จึงเป็นการขยายขอบเขตและประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีให้เป็นประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงถือเป็นเรื่องแรกที่มีการใช้ประโยชน์จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีรูปแบบการดำเนินการที่ทันสมัยแตกต่างจากงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน

2. ความสำคัญในทางปฏิบัติ ผลการวิจัยฉบับนี้จะทำให้ทราบว่าวัดพระธรรมกายมีรูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไร รวมทั้งมีแนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในอนาคตอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูล แนวทาง และต้นแบบสำหรับการวางแผนดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจำกัดขอบเขตของการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนา ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจำกัดขอบเขตกลุ่มประชากรสำหรับการวิจัยไว้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ พระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของวัดพระธรรมกายที่ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มที่สองได้แก่ พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ของวัดพระธรรมกายที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2. คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะ 2 ระดับ ได้แก่ ลำดับชั้นที่สองคือ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และลำดับชั้นที่สามคือ เทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยไม่ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องจาก คณะผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ฉะนั้นจึงดำเนินการตรวจสอบเฉพาะความถูกต้องด้านเนื้อหาและโครงสร้าง รวมทั้งสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามโดยการนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ดังมีรายชื่อในภาคผนวก) เป็นผู้ตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ที่นำเสนอในบทนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนใหญ่ดังนี้ ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวัดพระธรรมกายและการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ตอนที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารและการพัฒนาสังคม วัตถุประสงค์ของการเสนอสาระทั้ง 2 ตอนดังกล่าวเป็นการเสนอรายละเอียดการทำงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย กรอบความคิดทางทฤษฎีและประเด็นการศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รายละเอียดของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวัดพระธรรมกายและการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

วัดพระธรรมกายสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2513 มีวัตถุประสงค์ในการตั้งวัดชัดเจนว่า "มุ่งเน้นการพัฒนาศีลธรรมคนเป็นหลัก" จึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ศาสนสถานหรือสถานที่สำหรับพิธีกรรมเท่านั้น ผู้ก่อตั้งทั้ง 3 ท่าน คือ คุณยายอาจารย์อุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง พระราชภาวนาวิสุทธิ (ไชยบุญย์ ธรรมชโย) และ พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว) มีแนวความคิดว่า "วัด คือ โรงเรียนสอนศีลธรรมให้กับมหาชน" ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนทั่วประเทศขาดครูสอนศีลธรรม จึงเป็นหน้าที่ของวัดที่จะต้องช่วยกัน โดยเฉพาะช่วยให้เยาวชนของชาติรักศีลธรรม หันมาสนใจธรรมะ ดึงเวลาว่างของเยาวชน ออกจากอบายมุขและยาเสพติด วัดพระธรรมกายมีพื้นที่ทั้งหมด 196 ไร่ และเมื่อรวมกับพื้นที่ของมูลนิธิธรรมกายแล้ว มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,500 ไร่ ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในวัดดังนี้

พระภิกษุ 881 รูป

สามเณร 300 รูป

อุบาสก 103 คน

อุบาสิกา 497 คน

พนักงาน 615 คน

อาสาสมัครประจำประมาณ 5,000 คน

อาสาสมัครพิเศษมาช่วยเฉพาะวันงานบุญใหญ่จำนวน 10,000 คน

ความต้องการธรรมะกับการก่อสร้าง

การก่อสร้างของวัดพระธรรมกายมีหลักการชัดเจนว่า สร้างตามความจำเป็น และรูปแบบในการก่อสร้างเน้นตามประโยชน์ใช้สอย เน้นความแข็งแรงทนทาน และสง่างามพอสมควร ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513-2524 สิ่งก่อสร้างหลักของวัดมีเพียงโบสถ์ ฎีกุฏิสงฆ์ และโรงครัวเท่านั้น การเทศน์สอนกระทำกันตามได้ร่มไม้หรือทางเดินที่เล็กๆ โดยทำกันมาหลายสิบปี ศาลาเทศน์สอน/แสดงธรรมหลังแรกของวัดสร้างเสร็จเมื่อปีพ.ศ. 2524 จุได้ 400 คน เมื่อสร้างเสร็จเพียง 1-2 ปี จำนวนผู้มาปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์เพิ่มขึ้นจนถึงประมาณ 2,000 คน ทำให้ต้องกางเต็นท์โดยรอบศาลาและต้องอาศัยนั่งตามได้ร่มไม้ซึ่งไม่อาจบังแดดบังฝนได้เท่าที่ควร ต่อมาในวันวิสาขบูชา 2528 จำนวนผู้ปฏิบัติธรรมมีมากถึง 20,000 คน สถานที่ที่มีอยู่ไม่อาจรองรับได้ จึงต้องสร้างศาลาหลังที่สองเมื่อปี พ.ศ. 2528 และขยายพื้นที่ออกมานอกวัดโดยมาใช้พื้นที่ของมูลนิธิธรรมกาย

ศาลาหลังที่สอง สร้างด้วยการเอาแผ่นปูนมาวางบนพื้นทรายที่ทำให้เรียบ หลักคามุงจาก จุได้ 12,000 คน เพียงเปิดใช้ครั้งแรก คนก็มาล้นศาลา เป็นผลให้จำเป็นต้องสร้างเต็นท์ขนาดยักษ์โดยรอบอีกเกือบ 20 หลัง จุได้ทั้งหมด 50,000 คน ใช้มาเป็นเวลาประมาณ 10 ปี จำนวนคนเพิ่มขึ้นเป็น 60,000-70,000 คน ในวันมาฆบูชา พื้นที่ที่มีอยู่รองรับไม่ไหว จึงต้องสร้างศาลาหลังที่สามขึ้นโดยเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2539

ศาลาหลังที่สาม ชื่ออาคารสภารธรรมกายสากลกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง เดิมสร้างให้จุคนได้ 120,000 คน ภายในพื้นที่ขนาด 100 ไร่ เพียงเปิดใช้ครั้งแรกคนก็มามากจนล้นศาลาเป็นผลให้ต้องปรับชั้นล่าง ซึ่งเดิมคิดว่าจะใช้เป็นที่จอดรถและอาคารสำนักงานให้กลายเป็นพื้นที่สำหรับนั่งสมาธิได้ด้วย และจำเป็นต้องขยายพื้นที่ออกอีก 50 %

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องการธรรมะเพื่อกล่อมเกลาคิดใจ เพราะทุกวันนี้มีปัญหาชีวิตเพิ่มมากขึ้น ประชาชนแต่ละคนล้วนต้องหาวิธีพักผ่อนคลาย บางคนไปเที่ยว บางคนไปดูหนัง ฯลฯ ส่วนคนที่มาวัดก็เพราะเขาถือว่านี้เป็นวิธีพักผ่อนคลายของเขา เขาได้มาวัด ได้มาทำบุญ ได้มานั่งสมาธิ เกิดความสบายใจ

ในเมื่อคนต้องการพักผ่อนคลายด้วยวิธีเข้าวัดเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของวัดที่จะต้องเตรียมระบบสาธารณูปโภคไว้รองรับ โครงการสร้างมหารธรรมกายเจดีย์จึงเกิดขึ้น โดยไม่ใช่สร้างให้เป็นแค่เจดีย์สำหรับกราบไหว้บูชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ลานโดยรอบจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับคนมาวัดปฏิบัติธรรมได้ 1 ล้านคน

ผลงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ผลงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายประกอบด้วยกิจกรรมหลายด้าน ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศ

1. โครงการอบรมธรรมทายาทและอุปสมบทหมู่ จัดอบรมให้นิสิตนักศึกษาภาคฤดูร้อนรักษาศีล 8 รุ่นๆ ห่มขาว โกนศรีษะ 1 เดือน เพื่อเตรียมตัวบวช จากนั้นก็บวชอยู่อีก 1 เดือน รุ่นแรกเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบันผ่านไปแล้ว 26 รุ่น คิดเป็นจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 15,784 คน ทั้งนี้ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

2. โครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชน จัดอบรมนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประมาณ 3-10 วัน แม้จะมีผู้ติดต่อขอเข้ารับการอบรมจำนวนมาก แต่ปัจจุบันวัดพระธรรมกายรับได้เพียงปีละประมาณ 50 รุ่น แต่ละรุ่นตั้งแต่ 50-100 คนขึ้นไป จนถึงรุ่นละ 6,000 คน โดยเฉลี่ยแล้วมีนักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้ารับการอบรมประมาณปีละ 20,000 คน

นักเรียน นักศึกษาที่ผ่านการอบรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น มีสมาธิ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ช่วยเหลือพ่อแม่ทำกาการทำงาน ฯลฯ เป็นที่ปีติยินดีทั้งในหมู่พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูอาจารย์เป็นอันมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2530 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือที่ ศธ.0806/1494 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2530 ให้การสนับสนุนการอบรมศีลธรรมจริยธรรมตามโครงการดังกล่าว นับตั้งแต่นั้นมา วัดพระธรรมกายร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนกรมอาชีวศึกษา กรมสามัญศึกษา เป็นต้น ดำเนินการฝึกอบรมนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมมาโดยตลอด จวบจนปัจจุบัน(พ.ศ.2542) มีนักเรียนผ่านการอบรมไปแล้วกว่า 4 แสนคน

3. โครงการสนับสนุนการสอบตอบปัญหาธรรมะ มูลนิธิธรรมกายสนับสนุนด้านทุนดำเนินงานในการจัดตอบปัญหาธรรมะรางวัลโล่พระราชทานของชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เพื่อเป็นกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมให้กับเยาวชนนอกหลักสูตร โดยในปี พ.ศ.2541 มีนักเรียนเข้ารับการสอบสูงถึง 1.35 ล้านคนทั่วประเทศ แบ่งเป็น 10 ประเภท มีรางวัลทุนการศึกษาทั้งหมด 2,600 รางวัล

4. โครงการอบรมข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และบริษัทเอกชนต่างๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมศีลธรรมเป็นประจำ เช่น ข้าราชการกรุงเทพมหานคร กรมป่าไม้ กรมทางหลวง กรมศุลกากร กรมตำรวจ ข้าราชการครู พยาบาล ทหาร ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน

บริษัทห้างร้านต่างๆ ส่งพนักงานเข้ารับการอบรมเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัทการบินไทย ห้างสรรพสินค้า เซ็นทรัล พลาซ่า บริษัทแลนด์แอนด์เฮาส์ บริษัท UCOM เป็นต้น รวมแล้วทั้งสิ้นกว่าร้อยโครงการ

5. โครงการสอนธรรมะประจำวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกวันอาทิตย์มีผู้เข้าวัดปฏิบัติธรรม 10,000-20,000 คน วันสำคัญทางศาสนา 70,000-200,000 คน ในการมาวัดแต่ละวันวัดพระธรรมกายให้บริการอาหารกลางวันสำหรับทุกคนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

6. โครงการศูนย์ปฏิบัติธรรมต่างจังหวัด สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรม และวัดสาขา รวมทั้งรุดงค์สถานในต่างจังหวัด 40 แห่ง

7. โครงการกัลยาณมิตรนำธรรมะสู่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งกลุ่มเพื่อนดี เพื่อร่วมกันสนทนาธรรมและนั่งสมาธิตามจุดต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร กว่าร้อยกลุ่ม

8. นั่งสมาธิ 7 วัน จัดหลักสูตรสอนสมาธิ 7 วัน สำหรับผู้สนใจโดยเลือกสอนที่ที่สงบ รมรื่น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพอควรตามต่างจังหวัด เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต เป็นต้น ปัจจุบันจัดไปแล้ว 212 รุ่น รวมจำนวนผู้ผ่านการอบรมแล้วทั้งสิ้น 23,049 คน เป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมกว้างขวางมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะคนวัยทำงาน ผู้นิยมการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการปฏิบัติสมาธิในบรรยากาศสบายๆ เหมือนการพักผ่อน

9. นั่งสมาธิสุดสัปดาห์ หากใครต้องการฝึกสมาธิโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ก็มีหลักสูตรสอนสมาธิสุดสัปดาห์เป็นเวลา 3 วัน ซึ่งจัดขึ้นในวัด โดยทางวัดให้บริการอาหารที่พัก และอื่นๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ทุกๆ สุดสัปดาห์ตลอดปี

10. โครงการพัฒนาศีลธรรมยุวชน เปิดทุกวันอาทิตย์ โดยรับเด็กอายุตั้งแต่ 3-11 ปี เข้ามาฝึกมารยาท ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม เล่านิทานชาดก ฯลฯ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

11. โครงการบัณฑิตแก้ว เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 มีวัตถุประสงค์เพื่อรับสมัครนิสิต นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วเข้ารับการฝึกอบรมธรรมะ และทำงานในหน่วยงานต่างๆ เป็นเวลา 1 ปี เพื่อให้บัณฑิตทั้งหลายได้เรียนรู้การทำงานจริงในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สังคม และประเทศชาติ และในขณะเดียวกันยังได้เรียนรู้หลักธรรมในการครองชีวิต และได้ปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ทั้ง ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม

งานด้านการศึกษา

วัดพระธรรมกายมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 สอนทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลี ปัจจุบันมีศิษย์จบการศึกษาระดับต่างๆ ถึงกว่า 6,000 คน ในปี พ.ศ.2541 มีพระภิกษุ

สามเนตรสอบบาลีสนามหลวงได้มากที่สุดของประเทศ จัดมูทิตาพระภิกษุสามเณรทั่วประเทศ ผู้ที่สามารถผ่านการศึกษาระดับสูงสุดของการคณะสงฆ์คือ เปรียญธรรม 9 ประโยค ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา นอกจากนี้ วัดพระธรรมกายมอบทุนการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร และนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ปีละ 720 ทุน มูลค่าปีละกว่า 2 ล้านบาท

มูลนิธิธรรมกายจัดโครงการผลิตนักวิชาการด้านพุทธศาสนา โดยคัดเลือกบุคลากรพระภิกษุไปศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี พุทธศาสนา ศาสนวิทยา ยังมีมหาวิทยาลัยต่างๆ และในปี พ.ศ.2540 มูลนิธิธรรมกายได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันธรรมกายนานาชาติ เพื่อให้การศึกษาพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณร โดยปัจจุบันเปิดดำเนินการสอนระดับปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการเผยแผ่ ปัจจุบันรับนักศึกษา เฉพาะพระภิกษุสามเณรที่สังกัดวัดพระธรรมกายเป็นหลัก

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 เป็นต้นมา มูลนิธิธรรมกายได้ริเริ่มจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ ภาษาบาลีอักษรโรมัน โดยใช้ต้นฉบับจากพระไตรปิฎกของสมาคมบาลีปกรณ์(PALI TEXT SOCIETY) ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นพระไตรปิฎกที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากที่สุดในบรรดานักวิชาการ พระพุทธศาสนาทั่วโลก และมักจะได้รับการอ้างอิงบ่อยที่สุด โดยได้นำข้อมูลจำนวนมากกว่า 15,000 แผ่นบรรจุลงในคอมพิวเตอร์ และพัฒนาระบบโปรแกรมค้นหาข้อมูลในการจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์สากลครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากนักวิชาการพระพุทธศาสนาทั่วโลกมากกว่า 60 ท่าน จากมหาวิทยาลัย ชั้นนำกว่า 50 แห่ง เช่น ศาสตราจารย์ Lewis R. Lancaster ภาควิชาภาษา ตะวันออก มหาวิทยาลัย California (Berkeley) ศาสตราจารย์ Michael Witzel ภาควิชาสันสกฤต มหาวิทยาลัย Harvard, ศาสตราจารย์ Yasunori Ejima ภาควิชาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยโตเกียว, ศาสตราจารย์ Hidaeki Nakatani มหาวิทยาลัย Kobegakuin เป็นต้น

งานสาธารณกุศลและสาธารณสงเคราะห์

ด้านงานการคณะสงฆ์ มูลนิธิธรรมกายถือเป็นนโยบายสำคัญในการให้ความร่วมมือ และส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของการคณะสงฆ์ในสังคมชนบทอย่างต่อเนื่องเสมอมา โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามนโยบายของการคณะสงฆ์และให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ มาโดยตลอด เช่น การจัดอบรม พระนวกะ การจัดสอบนักเรียน และธรรมศึกษา การก่อสร้างถาวรวัตถุของสงฆ์ การสนับสนุนโครงการ บรรพชาตามวัดต่างๆ

ในส่วนของกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ มูลนิธิธรรมกายได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน หน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนอื่นๆ เช่น การบรรเทาสาธารณภัย การช่วยก่อสร้างอาคารของ

หน่วยงานราชการ การสนับสนุนอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีให้กับหน่วยงานราชการ เป็นต้น

โครงการเฉลิมพระเกียรติ

ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2529 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2530 มูลนิธิธรรมกายได้จัดชุดองค์เฉลิมพระเกียรติหมุนเวียนตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศจำนวนทั้งหมด 136 ครั้ง ใน 61 จังหวัด มีพระภิกษุสามเณรเข้าร่วมอยู่ชุดองค์ 6,437 รูป และประชาชนเข้าร่วมอยู่ชุดองค์ 137,138 คน

ในปี พ.ศ.2530-2531 ได้จัดโครงการนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ โดยจัดแสดงนิทรรศการ ณ ห้างสรรพสินค้า เซ็นทรัลพลาซ่า ชั้น 2 ลาดพร้าว

ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามบรมราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัดผู้แทนมูลนิธิเข้าเฝ้าถวายพระพร และทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นประจำทุกปี

ในปี พ.ศ.2535 ให้การสนับสนุนพุทธมณฑลจัดงานโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติโดยได้จัดผ้าไตรถวายพระสงฆ์จำนวน 2,200 ผืน เป็นมูลค่า 1,320,000 บาท และจัดทำโคมโลหะ เพื่อจุดในพิธีจำนวน 3,000 โคมและหลังจากเลิกงานได้มอบให้สำนักงานพุทธมณฑล นอกจากนี้ มูลนิธิธรรมกายได้จัดการเจริญสมาธิภาวนาเฉลิมพระเกียรติร่วมกับสำนักงานใหญ่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกเป็นประจำทุกปี

ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541 ได้จัดพิธีบรรพชาสามเณรแก้วถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในปีมหามงคล ทรงเจริญพระชนมพรรษา 70 พรรษา โดยมีข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และประชาชนทั่วไป เข้ารับการบรรพชา จำนวนสูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ถึง 13,842 รูป

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2541 ได้จัดพิธีบวชอุปาสิกาแก้วถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกประเทศเป็นจำนวนประมาณ 200,000 คน

ในเดือนมกราคม พ.ศ.2542 ได้จัดพิธีบวชอุปาสกแก้วถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในมหาศุภมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษา โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 100,000 คน

งานด้านสื่อ-สื่อดิจิทัลและสิ่งพิมพ์

ผลิตสื่อธรรมะอย่างกว้างขวาง มีหนังสือธรรมะกว่า 100 เรื่อง มีวารสารรายเดือนชื่อ กัลยาณมิตร

ได้รับรางวัลดีเด่นด้านวารสารส่งเสริมศีลธรรมสำหรับเยาวชน มีวารสาร Light of Peace พิมพ์แจกองค์กรพุทธทั่วโลก และทำเทปเทศนากว่า 300 เรื่อง ฯลฯ

นอกจากจะเผยแพร่ธรรมะแล้ว มูลนิธิยังสนับสนุนวงการสงฆ์ จัดทำวารสารพระสังฆาธิการแจกทั่วประเทศ ครั้งละ 9,000 เล่ม เพื่อเผยแพร่การทำงานของพระเถระผู้มีผลงานดีในวงการสงฆ์ และยังพิมพ์จดหมายข่าวสหธรรมิกเดือนละ 35,000 ฉบับ แจกวัดทั่วประเทศ เพื่อเผยแพร่งานของการคณะสงฆ์

งานระดับนานาชาติ

มูลนิธิธรรมกายได้รับการรับรองเข้าเป็นสมาชิกองค์กรเอกชน ฝ่ายพลับพลิกอินฟอร์เมชัน (Public Information) แห่งสหประชาชาติ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2529 และได้เริ่มงานสนับสนุนการสร้างสันติภาพของโลก (World Peace) ด้วยสันติวิธี โดยมูลนิธิธรรมกายดำเนินนโยบายเผยแพร่การเข้าถึงสันติสุขภายใน ภายใต้คำขวัญว่า "สันติภาพของโลก เริ่มต้นจากสันติสุขภายใน" (World Peace Through Inner Peace) นอกจากนี้มูลนิธิธรรมกายยังเป็นผู้ผลักดันให้องค์กรพุทธทั่วโลก ถู้อมติว่าในวัน Hiroshima Day ซึ่งตรงกับวันที่ 6 สิงหาคม ให้เป็นวันสมาธิโลก (World Meditation Day) เพื่อระลึกถึงความรุนแรงของสงคราม และกระตุ้นให้เกิดการสร้างสันติภาพ โดยเริ่มต้นจากตัวเอง คือ สันติสุขภายในก่อน

มูลนิธิธรรมกายได้รับการยอมรับในระดับองค์กรพุทธโลกดวยในการประชุมองค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2541 ณ ประเทศออสเตรเลีย ตัวแทนมูลนิธิธรรมกาย คือ อาจารย์สมหมาย ครสาคู ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานองค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกคนใหม่ และในปีพ.ศ.2538 มูลนิธิธรรมกายได้กระทำข้อตกลงร่วมกับกระทรวงศาสนาประเทศพม่าเพื่อจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์โดยใช้ฐานข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับอักษรพม่า

ผลงานมูลนิธิธรรมกายเป็นที่ชื่นชมในบรรดาพุทธบริษัททั่วโลก โดยองค์กรพุทธจีนได้ส่งพระภิกษุมาศึกษาและดูงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปีละหลายๆ รุ่น และปัจจุบันมีพระภิกษุชาวพม่าซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่ง และเป็นผู้เชี่ยวชาญพระไตรปิฎกได้มาศึกษาปฏิบัติธรรมอยู่ภายในวัดเป็นเวลากว่า 1 ปีมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีพระภิกษุชาวลาว พระภิกษุชาวกัมพูชามาทำนักรภายในวัดเพื่อศึกษาและดูงานอยู่เป็นระยะ

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 มูลนิธิธรรมกายได้เริ่มตั้งสาขาต่างๆ ทั่วโลก กิจกรรมต่างๆ ของสาขามูลนิธิในต่างประเทศล้วนเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นอย่างยิ่ง ดังที่วัดพระธรรมกายแคลิฟอร์เนียได้รับประกาศนียบัตรจากรัฐบาลอเมริกัน (City of Los Angeles) ลงวันที่ 10 กันยายน

พ.ศ.2537 ว่าเป็นองค์กรที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมท้องถิ่น สมควรได้รับการยกย่องและประกาศเกียรติคุณ

กล่าวโดยสรุป จากประวัติความเป็นมาของวัดพระธรรมกายตลอดช่วงพุทธศักราช 2513 ถึงปัจจุบัน(พุทธศักราช 2542) รวมเวลา 29 ปี แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของวัดพระธรรมกาย 3 ประการ คือ ประการแรกวัดพระธรรมกายยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เพื่อสนองความต้องการของสังคมและมวลมนุษยชาติ มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการปรับปรุงการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นขั้นตอนทุกระดับชั้น ทั้งพระสงฆ์ สามเณร ขรวาสทั่วไป ทั้งผู้ใหญ่ นักศึกษา เยาวชน และเด็กเล็ก เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติและมวลมนุษยชาติ ให้เกิดสันติสุขต่อไป

ลักษณะเด่นประการที่ 2 คือ วัดพระธรรมกายมุ่งเน้นความร่วมมือในอันที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับหน่วยงานพุทธอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจและมีคุณค่ายิ่งหลายประการ เช่น การจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ภาษาบาลีอักษรโรมัน การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคณะสงฆ์จากประเทศต่างๆ และวัดพระธรรมกาย เป็นต้น

ลักษณะเด่นประการที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วัดพระธรรมกายนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่ผู้พบเห็นทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก แนวการทำงานในลักษณะดังกล่าว เป็นแนวความคิดการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบที่เด่นชัดในหน่วยงานพระพุทธศาสนาแห่งอื่น ฉะนั้นการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกดังกล่าวจึงเป็นจุดเด่นที่ควรนำมาศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแบบอย่างอันดีต่อไป

ตอนที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารและการพัฒนาสังคม

จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา และการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีในการวิจัยคือ การทำความเข้าใจ ความรู้ และสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการทำวิจัย เพื่อให้ทราบถึงข้อสรุป และการอ้างอิงขององค์ความรู้ในเรื่องนั้น และได้แนวทางที่จะทำความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมขณะนั้น นอกจากนี้ การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยยังช่วยในการกำหนดแนวทางการวิจัยและเสนอข้อค้นพบด้วย (Isaacson and Brown, 1993 : 20) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทวัดพระ ธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ซึ่งเป็นการศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพจิตใจทรัพยากรมนุษย์รูปแบบหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารและการพัฒนาสังคม จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการกำหนดประเด็นการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว แยกตามเนื้อหาสำคัญเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสาร ตอนที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ตอนที่ 3 ทฤษฎีองค์การสาธารณะ ตอนที่ 4 ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำสาระไปใช้สร้างกรอบความคิดทางทฤษฎีและวางแนวทางการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกต่อไป

2.1 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสาร

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการติดต่อสื่อสารและการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากพลัง และศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดข้อจำกัดทางกาลเวลาและระยะทาง ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารตลอดจน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ ซึ่งจากวิวัฒนาการนี้เองก่อให้เกิดรูปแบบการสื่อสารทางไกลหรือการสื่อสารโทรคมนาคมขึ้น และทวีความสำคัญจนกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การทหาร การศึกษา ศาสนาศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนสภาวะแวดล้อมของทุกๆ ประเทศในโลก

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2536 : 14-15) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลุ่มเทคโนโลยีที่มีบทบาทในการเร่งเร้ากระบวนการโลกาภิวัตน์มากกว่าเทคโนโลยีกลุ่มอื่นใด เทคโนโลยีประเภทนี้มีชีพของใหม่หากแต่มีมาก่อนแล้วนับพันปี ทั้งนี้อาจจำแนกพัฒนาการของเทคโนโลยีประเภทนี้ออกเป็น 3 ลำดับชั้น คือ (Hall and preson, 1998 อ้างถึงใน Dicken, 1992 : 101 - 103) ลำดับชั้นที่หนึ่ง ได้แก่ การสื่อสารด้วยภาพ ตัวอักษร และภาษา อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญก็คือกระดาษ เครื่องเขียน หมึก และแท่นพิมพ์ ลำดับที่สอง ได้แก่ เทคโนโลยีเครื่องจักรกล เทคโนโลยีเครื่องจักรไฟฟ้า และเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งพัฒนามาแต่ทศวรรษ 2420 อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญได้แก่ โทรศัพท์ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายหนัง กล้องถ่ายรูป เครื่องคิดเลข วิทยุ และโทรทัศน์ ลำดับที่สาม ได้แก่ เทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเพิ่งรุดหน้าในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อุปกรณ์สื่อสารที่สำคัญ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ (robots) อุปกรณ์การผลิต เครื่องส่งข่าวสารอื่นๆ

และอุปกรณ์สำนักงาน ซึ่งรวมทั้งเครื่องส่งโทรสาร (facsimile machine)

ลำดับขั้นที่หนึ่งถือเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศรุ่นเก่า (Old IT) ส่วนลำดับขั้นที่สองรวมกับลำดับขั้นที่สามเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศรุ่นใหม่ (New IT) เมื่อมีการนำเทคโนโลยีด้านไมโครอิเล็กทรอนิกส์มาผนึกเข้ากับเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม อันเป็นการผสมผสานระหว่างลำดับขั้นที่สองกับลำดับขั้นที่สาม ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิด Convergent IT ในขณะที่เทคโนโลยีด้านไมโครอิเล็กทรอนิกส์ช่วยพัฒนาทั้งระบบการเก็บและสะสมสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งได้แก่ การนำเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม ช่วยพัฒนาระบบการจัดส่งสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งได้แก่ การนำเทคโนโลยีอวกาศมาช่วยพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดส่งสารสนเทศผ่านดาวเทียม ทั้งโดยสื่อบัญชี โทรทัศน์ และโทรสาร นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีวัสดุภัณฑ์สมัยใหม่ ทำให้มีการผลิตใยแก้ว (Fiber Optics) ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างสำคัญอีกด้วย

ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

เดวิสและฮอลสัน (อ้างถึงโดยครรชิต 2535:12) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศไว้ดังนี้ สารสนเทศคือ ข้อมูลที่ได้รับการประมวลให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายต่อผู้รับ และมีทั้งคุณค่าอันแท้จริงหรือที่คาดการณ์ว่าจะมี สำหรับการดำเนินงานหรือการตัดสินใจในปัจจุบัน หรืออนาคต

สารสนเทศมีคุณลักษณะที่สำคัญสามประการ คือ ประการแรกเป็นข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้ว ประการที่สองมีรูปแบบที่มีประโยชน์นำไปใช้งานได้ และประการที่สามมีคุณค่าสำหรับใช้ในการดำเนินงานหรือตัดสินใจ

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2540 : 77) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ ประมวลผล และเผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งรวมแล้วก็คือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม หรือ Computer and Communications ที่นิยมเรียกย่อๆ ว่า C&C

เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยเทคโนโลยีหลายสาขาด้วยกัน ได้แก่

1. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คือ ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งใหญ่และน้อย อันประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และข้อมูล

2. เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางไกล เริ่มตั้งแต่เทคโนโลยีเก่า คือ โทรเลข โทรศัพท์ ไปจนถึงการสื่อสารผ่านดาวเทียม เทคโนโลยีสื่อสารมีความสำคัญต่อโลกยุคปัจจุบันมาก เพราะสามารถช่วยให้คอมพิวเตอร์ส่งข้อมูลและสารสนเทศจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากมีแต่เพียงคอมพิวเตอร์อย่างเดียว การประยุกต์คอมพิวเตอร์ก็อาจจะไม่

ขยายตัวกว้างขวางและมีประโยชน์มากเท่าที่เห็น ระบบสื่อสารโทรคมนาคมนั้น เมื่อนำมาใช้ร่วมกับระบบคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์(Computer Network) ทำให้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกันเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกันได้ แลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ และทำให้เกิดระบบที่มีประโยชน์ต่องานธุรกิจอย่างกว้างขวาง

3. ระบบสำนักงาน คือ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้อยู่ในสำนักงาน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องพิมพ์ต่างๆ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร ฯลฯ อุปกรณ์เหล่านี้ช่วยให้งานที่เกี่ยวกับการพิมพ์เอกสารต่างๆ สะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยเมื่อครั้งต้องเขียน หรือคัดลายมือลงบนกระดาษสมุดข่อย แต่เมื่อถึงยุคนี้อุปกรณ์เหล่านี้มีความก้าวหน้าต่อไปอีกมาก มีการนำวงจรคอมพิวเตอร์มาผนวกเข้าไปในเครื่องมือเหล่านี้ หรือมีจะนั้นก็นำเครื่องมือเหล่านี้ไปเชื่อมต่อกับระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้สำนักงานปัจจุบันกลายเป็นสำนักงานอัตโนมัติ

4. ระบบอัตโนมัติ คือ อุปกรณ์อัตโนมัติที่นำไปใช้ในงานต่างๆ หลายประเภท ตัวอย่างเช่น เครื่องจักรอัตโนมัติในโรงงาน ระบบเช่นนี้มักจะใช้หลักการ Feedback คือ มี Sensor สำหรับรับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของเครื่องมือหรือระบบ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามแผนงาน และตรงเป้าหมายหรือไม่ ถ้าไม่ตรงก็จะมีการปรับเครื่องมือและระบบให้ทำงานให้ดีขึ้น ระบบอัตโนมัตินี้มีมาก่อนยุคสมัยคอมพิวเตอร์ แต่ต่อมาได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องควบคุมการทำงานของเครื่องมือ และระบบมากขึ้น ระบบอัตโนมัติที่ก้าวหน้ามากก็คือระบบหุ่นยนต์อุตสาหกรรม

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ

งานประยุกต์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีอยู่มากมาย และยังคงแตกแขนงออกไปอยู่ตลอดเวลา ในที่นี้จะขอแนะนำเสนอการประยุกต์ที่น่าสนใจ ดังนี้ (ครรรชิต 2540:43-48)

1. การสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (Computer Assisted Instruction หรือ CAI) เป็นการประยุกต์ที่มีผู้สนใจมานานหลายทศวรรษ นั่นคือ หลังจากที่เริ่มมีผู้ผลิตคอมพิวเตอร์ออกขาย ก็มีนักวิจัยสนใจค้นคว้าหาวิธีที่จะใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกันแล้ว โปรแกรม CAI ที่เกิดขึ้นมานาน จนเป็นที่รู้จักกันดีคือ Plato การประยุกต์ CAI ขบเขาไประยะหนึ่งจนกระทั่งกลับมาขยายตัวได้ใหม่เมื่อคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันก็มีราคาย่อมเยารวจนคนทั่วไปหาซื้อมาใช้ได้ นักเทคโนโลยีและนักการศึกษาหลายคนมองเห็นว่า CAI น่าจะเป็นคำตอบสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษหน้า ในขณะที่นี้อาจกล่าวได้ว่า ครูอาจารย์และสถาบันการศึกษาเองก็ตื่นตัวในเรื่องนี้มากขึ้น ครูอาจารย์หลายท่านพยายามเรียนรู้วิธีสร้างโปรแกรมบทเรียนด้วยตนเอง นิสิตนักศึกษา

ที่ศึกษาด้านปริญญาโทหลายคนทำวิทยานิพนธ์ทางด้านนี้และมีผลงานออกมามากขึ้น อย่างไรก็ตามเราขาดหน่วยงานศึกษาวิจัย และส่งเสริมทางด้านนี้อย่างจริงจัง งานที่หลายๆ คนทำจึงไม่ได้รับการเหลียวแล อีกทั้งขาดการประสานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายมาก

2. ระบบสื่อประสม (Multimedia) เป็นระบบที่ใช้คอมพิวเตอร์แสดงได้ทั้งข้อความ ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และเสียงได้พร้อมกัน ระบบมัลติมีเดียเกิดขึ้นหลังจากที่มีผู้คิดทำแผ่นวงจรเสียง (Sound Card) ไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ทำให้สามารถทำงานกับเสียงในแบบต่างๆ ได้ เช่น เล่นดนตรีได้อย่างไพเราะ เปล่งเสียงพูด สำหรับการนำภาพกราฟิกบรรจุในเครื่องได้ก็เกิดจากความสามารถในการออกแบบจอภาพและแผ่นวงจรควบคุมการแสดงภาพกราฟิก ทำให้จอภาพรุ่นใหม่สามารถแสดงภาพได้ละเอียด และแสดงเป็นสีต่างๆ ได้หลายสี ส่วนการสร้างภาพเคลื่อนไหวเพียงไม่กี่วินาที ซึ่งจะไม่เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ ปัจจุบันได้มีการประยุกต์ระบบสื่อประสมใช้งานต่างๆ มากมาย ทั้งในงานประชาสัมพันธ์ งานนันทนาการ และงานการศึกษา สำหรับงานการศึกษานั้น มัลติมีเดียช่วยให้การจัดทำโปรแกรมบทเรียนน่าสนใจมากขึ้น ใช้ได้เพลิดเพลินมากขึ้น

3. ระบบสารสนเทศ (Information System) เป็นระบบสำหรับรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามาสู่หน่วยงานเพื่อดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดทำเอกสารธุรกิจ จัดทำรายงานต่างๆ จำเป็นสำหรับการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหาร ระบบสารสนเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงานและบริษัททุกประเภท เพราะนอกจากจะช่วยในการประมวลผลและจัดทำรายงานแล้ว หากจัดเป็นระบบให้ดีจะสามารถช่วยในด้านการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้รวดเร็วและถูกต้อง นอกจากนั้นยังประหยัดแรงงานและทรัพยากรได้อีกด้วย ระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ในด้านการศึกษาได้แก่ ระบบสารสนเทศสถาบันหรือระบบสารสนเทศโรงเรียน ซึ่งน่าจะมีหน้าที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ คือ ลงทะเบียนนักศึกษา เก็บเงินค่าลงทะเบียนและค่าบำรุงต่างๆ ตรวจสอบและคำนวณผลสอบ จัดทำทรานสคริปต์ จัดทำบัญชีต่างๆ ของสถาบัน จัดระบบบัญชีพัสดุ จัดระบบบุคลากร จัดทำสถิติต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษา ให้บริการห้องสมุด ฯลฯ เป็นต้น

4. ระบบฐานข้อมูล (Database System) การบันทึกข้อมูลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์นั้น ปัจจุบันนี้นิยมเก็บเป็นฐานข้อมูลซึ่งต้องมีซอฟต์แวร์ชุดหนึ่งทำหน้าที่จัดการข้อมูลผู้ใช้ และการค้นคืนข้อมูลให้ผู้ใช้ ซอฟต์แวร์นี้เรียกว่า ระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System หรือ DBMS) การเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลจะปลอดภัย เพราะ DBMS มีวิธีที่จะตรวจสอบผู้ใช้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าถึงและใช้งานฐานข้อมูลหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ผู้ที่ได้รับอนุญาต ระบบ DBMS ก็จะไม่ยอมให้ใช้ฐานข้อมูล

นั้น ในทำนองเดียวกัน ถึงแม้ว่าผู้ใช้จะเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าหากต้องการทำอะไรที่นอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาต DBMS ก็จะไม่ยอมให้ทำเช่นกัน นอกจากนี้ ฐานข้อมูลยังทำให้ข้อมูลเป็นระบบที่ผู้ใช้จากฝ่ายต่างๆ สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ด้วย ความมั่นใจในความปลอดภัย และทำให้ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องด้วย การนำซอฟต์แวร์จัดการฐานข้อมูลมาใช้ในสถาบันการศึกษา จะมีประโยชน์ในการสร้างฐานข้อมูลต่อไปนี้ ฐานข้อมูลนักศึกษา ฐานข้อมูลอาจารย์ ฐานข้อมูลหลักสูตร ฐานข้อมูลนักศึกษาเก่า ฐานข้อมูลหนังสือและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ฐานข้อมูลอุปกรณ์และเครื่องมือสอน ฯลฯ

5. ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ระบบนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นเครือข่ายของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นั่นคือ เป็นเครือข่ายที่มีแม่ข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกมาต่อเชื่อมกันเป็นจำนวนมาก กล่าวกันว่าเวลานี้มีคอมพิวเตอร์ขนาดต่างๆ ต่อเชื่อมกับระบบอินเทอร์เน็ตหลายสิบล้านเครื่อง ทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายสื่อสารที่ใหญ่โตมโหฬารมาก ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมกับระบบอินเทอร์เน็ตในกรุงเทพมหานครอาจส่งข่าวสารถึงเพื่อนที่อยู่ไนโตเกียว นิวยอร์ก ซิดนีย์ หรือเมืองอื่นๆ ได้ในเวลาเดียวกันและโดยเสียเงินค่าสื่อสารเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไซแต่เท่านั้น ข่าวสารที่ส่งไปนั้น จะเดินทางไปถึงโต๊ะทำงานของผู้รับอย่างรวดเร็ว และอาจจะในทันทีที่ส่งด้วยซ้ำ ถ้าหากว่าผู้รับนั้นกำลังใช้งานคอมพิวเตอร์อยู่พอดี

ระบบอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นสมบัติของชาวโลก ไม่มีใครเป็นเจ้าของ แต่การต่อเชื่อมกับระบบนั้น จำเป็นต้องอาศัยตัวกลางสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งก็คือระบบโทรศัพท์ภายในประเทศ และวงจรสื่อสารที่จะส่งออกไปนอกประเทศ

ผู้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจะได้รับบริการต่อไปนี้

- e-mail หรือ electronic mail การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ใช้คนหนึ่งไปยังผู้ใช้อื่นหรือหลายคน

- ftp หรือ file transfer protocol เป็นการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นที่อยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในเครื่องของผู้ใช้

- Telnet เป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้เราสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของหน่วยงานอื่นได้

- UseNet เป็นบริการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยผู้สนใจเลือกจับกลุ่มกันตามเนื้อหาที่ตนสนใจ

- World Wide Web หรือ WWW เป็นการรวบรวมข่าวสารมานำเสนอในรูปแบบข้อความหลายมิติ(Hypertext) โดยสามารถเชื่อมโยงข่าวสารไปได้ทั่วโลก

นอกจากบริการข้างต้นแล้ว ระบบอินเทอร์เน็ตยังมีบริการอื่นๆ อีกมากที่ทำให้ผู้เชื่อมต่อกับระบบนี้สามารถสื่อสารติดต่อกันได้รวดเร็วราวกับอยู่ในอาคารเดียวกัน

การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศเหมือนกับเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ต้องมีวิธีการบริหารจัดการที่ดีจึงจะใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ซึ่งมีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาหลายประเด็น ดังนี้ (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2540:116-120)

1. การประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านใดบ้าง
2. การวางแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การกำหนดมาตรฐาน
4. การลงทุนด้านไอที
5. การจัดองค์กร
6. การบริหารงานพัฒนาระบบ
7. การจัดการผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
8. การจัดการข้อมูล
9. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
10. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ขาย
11. ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร
12. การวิจัยและพัฒนางานไอที

จากความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งเน้นการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ซึ่งเป็นการสื่อสารทางไกลหรือการสื่อสารโทรคมนาคมลักษณะหนึ่ง คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอประวัติการสื่อสารโทรคมนาคมและบริการการสื่อสารโทรคมนาคมในปัจจุบัน ที่มีรูปแบบหลากหลายเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดประเด็นการศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (บริษัทเทคโนโลยีคอมโซลติงจำกัด, 2540 : 139-146)

การสื่อสารโทรคมนาคมด้วยเสียงทางสาย ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นและนำมาใช้ในโลกลนี้เมื่อปี ค.ศ.1876 โดย Alexander Graham Bell และได้มีการพัฒนาจากอิเล็กทรอนิกส์แมกเนติก (Electromagneto Mechanics) มาเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronics) ในทศวรรษที่ 70 และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากเป็นออปโตอิเล็กทรอนิกส์ (Optoelectronics) จากการใช้

สายทองแดงอย่างเดียวในอดีต มาเป็นออปติคัลไฟเบอร์เคเบิล (Optical Fiber Cable) ในปัจจุบัน ในด้านวิทยุสื่อสารโทรคมนาคม มีการพัฒนาจากเสียง (Voice) มาเป็นสื่อสารข้อมูล (Data) และมัลติมีเดีย (Multimedia) โดยในระยะเริ่มแรกการส่งสัญญาณจะส่งด้วยความถี่ต่ำ (Low Frequency) ปัจจุบันมีการพัฒนาเป็นความถี่สูงและความถี่ที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยผนวกกับเทคโนโลยีด้านดิจิทัล เพื่อให้สามารถส่งเสียง ภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture) และข้อมูลจำนวนมากไปได้พร้อมๆ กัน

การบริการสื่อสารโทรคมนาคมสามารถใช้สื่อและเครือข่ายต่างๆ ตามวิวัฒนาการของเทคโนโลยี สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 รูปแบบ ดังต่อไปนี้คือ

1) การสื่อสารโทรคมนาคมโดยใช้ดาวเทียม (Satellite Communication)

ดาวเทียมที่ใช้ในการสื่อสารโทรคมนาคมได้แบ่งการบริการเป็นประเภท International, Regional และ Domestic ซึ่งจะมีใช้ทั้งในกิจการวิทยุสื่อสารและวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังแบ่งได้ตามวงโคจร ออกเป็น 3 ประเภท คือ - GSO (Geostationary Orbit) ประมาณ 36,000 Km. - MEO (Medium Earth Orbit) ประมาณ 10,000-20,000 Km. - LEO (Low Earth Orbit) ประมาณ 700-1,200 Km.

GSO จะใช้กับกิจการสื่อสารโทรคมนาคม แบบประจำที่ (Fixed) ซึ่งใช้กับวงจรโทรศัพท์ทางไกลทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ในกิจการ VSAT (Very Small Aperture Terminal) สำหรับในด้านกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์จะมีการใช้ดาวเทียม GSO ทั้งทางแบบเชื่อมโยงสัญญาณและการส่งไปยังผู้รับชมโทรทัศน์โดยตรง นอกจากนี้จะมีการใช้สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น โครงการ APMT (Asian Pacific Mobile Telephone), Spaceway เป็นต้น

MEO และ LEO สำหรับ Mobile Satellite Service (MSS) จะใช้ในกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ การส่งข้อมูล เสียง และภาพ ซึ่งจะมีโครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่างๆ เกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ได้แก่ โครงการ อิริเดียม (Iridium), โกลเบิลสตาร์ (Global star), เทเลดีสิค (Teledesic), อินมาร์سات (Inmarsat), โอดิสซีย์ (Odyssey), และอีลิปโซ (Ellipso) เป็นต้น

2) การสื่อสารโทรคมนาคม โดยใช้คลื่นความถี่วิทยุ (Wireless Communication)

การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมลักษณะนี้ มีการพัฒนาจากการสื่อสารวิทยุคมนาคมแบบวอล์กทอล์ค (walkie-talkie) ทรานซิวเวอร์ (Transceiver) เพจเจอร์ Pager ซีทีทู (CT-2) อนุาลอก (Analog) โมบายโฟน (Mobile Phone) (แบบ NMT 470, AMPS 800, NMT 900) และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบจีเอสเอ็ม (GSM) (Global System for Mobile Communication) ซึ่งเป็นการใช้โทรศัพท์มือถือข้ามประเทศได้โดยซิมการ์ด SIM Card (Subscriber

Identification Module) และเนื่องจากทรัพยากรความถี่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีจำกัด จึงมีการใช้ความถี่ในย่านที่สูงขึ้น เช่น พีซีเอ็น 1800 (PCN 1800) (Personal Communication Network), ดีซีเอส 1800 (DCS 1800) (Digital Communication System), พีซีที 1900 (PCT 1900) (Personal Communication Telephone), พีเอชเอส (PHS 1900) (Personal Handy Phone System), ดีอีซีที (DECT) (Digital Enhanced Cordless Telephone) และ พีเอซีเอส (PACS) (Personal Access Communication System) เป็นต้น ซึ่งบริการเหล่านี้จะเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ ITU-RM ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการสื่อสารโทรคมนาคมสาธารณะในอนาคต Future Public Land Mobile Telecommunication System (FPLMTS) ซึ่งเป็นชุดที่ 3 (third generation) ของระบบโมบาย (Mobile) เพื่อให้สามารถใช้ได้ทั่วโลก แบบยูนิเวอร์แซลเพอร์ซันเนลเทลเลคอมมูนิเคชัน (Universal Personal Telecommunication) (UPT) นอกจากนี้ยังนำความถี่วิทยุมาใช้ในการให้บริการโทรศัพท์แทนสาย ในท้องถิ่น (Wireless Local Loop) ด้วย

ส่วนในด้านกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น การให้บริการด้านนี้เริ่มมีการพัฒนา มาจากระบบ AM, คลื่นสั้น (Short Wave), FM และการให้บริการวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการนำความถี่ 2.50-2.69 GHz มาใช้กับระบบเอ็มเอ็มดีเอส (MMDS) (Multi - channel Multi - point Distribution System) และ 27.5-29.5 GHz มาใช้กับระบบเอลเอ็มดีเอส (LMDS) (Local Multi - point Distribution System) มาให้บริการในรูปแบบวายเลสเคเบิลทีวี (Wireless Cable TV) และใช้ความถี่ในย่านซี-แบนด์ (C-band) และเคยูแบนด์ (Ku-band) ในการให้บริการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมแบบ Direct Broadcasting Satellite Service และ Direct-to Home ซึ่งในอนาคตจะมีบริการแบบเอชดีทีวี (HDTV) (High Definition Television) แบบสัดส่วนของภาพ 16:9 และจำนวนเส้น 1,250 เส้น ซึ่งจะให้คุณภาพของภาพที่คมชัดยิ่งขึ้น

3) การสื่อสารโทรคมนาคมโดยผ่านทางสายเคเบิล (Land Line Communication)

การสื่อสารโทรคมนาคมโดยผ่านทางสายเคเบิลนั้น มีวิวัฒนาการตามลำดับชั้น ดังนี้ คือ คอปเปอร์เน็ตเวิร์ค (Copper Network) ไฟเบอร์และคอปเปอร์ (Fiber and Copper) ไฟเบอร์และโคแอกเซียล (Fiber and Coaxial) และไฟเบอร์ (Fiber)

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในการส่งสัญญาณสื่อสารโทรคมนาคม ไปทางสายใยแก้วนำแสง (Optical Fiber) มีการวิจัยและพัฒนาตลอดเวลา จากการส่งคลื่นแสงที่ 1330 nm. หรือ 1550 nm. เพียงหนึ่ง คลื่นแสง มาเป็นหลายๆ คลื่นแสง (Multiwave) ในสายใยแก้วนำแสงเส้นเดียว ซึ่งในปัจจุบัน

สามารถพัฒนาให้ส่งได้ถึง 16 คลื่นแสง ซึ่งแต่ละคลื่นแสงหรือแต่ละช่องสัญญาณจะห่างกัน 100 GHz โดยใช้เทคโนโลยีเวฟเล็งดิวิชันมัลติเพล็กซ์ (Wavelength Division Multiplexing) ทำให้สามารถส่งข้อมูลได้ถึง 40 Gbit/s (16x2.5 Gbit/s) ในสายใยแก้วนำแสงเพียงเส้นเดียว ซึ่งจะสามารถรองรับปริมาณ (traffic) หรือความต้องการใช้บริการทางด้านสื่อสารโทรคมนาคมที่หลากหลายรูปแบบ และนับวันจะมีแต่ปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ในอนาคต ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมโดยผ่านทางสายเคเบิลนี้ จะพัฒนาไปสู่ขั้นสูงสุด คือ การใช้สายใยแก้วนำแสง (Optical Fiber) ไปยังบ้านของผู้ใช้บริการ ซึ่งจะเป็นสื่อในการให้บริการโทรคมนาคมได้ในหลายรูปแบบในเวลาเดียวกัน

4) การสื่อสารโทรคมนาคมโดยผ่านเคเบิลใต้น้ำ (Submarine Cable Communication)

ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศนอกจากจะใช้ดาวเทียมแล้ว ยังมีอีกทางเลือกหนึ่งที่จะใช้เป็นประตูไปสู่ประเทศต่างๆ ได้ทั่วโลก คือ การสื่อสารโทรคมนาคมโดยผ่านสายเคเบิลใต้น้ำ ซึ่งจะสามารถใช้เป็นสื่อ ในการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมได้ทุกรูปแบบ ปัจจุบันระบบเคเบิลใต้น้ำที่มีอยู่ มีการส่งด้วยบิตเรทสตรีม (Bit Rate Stream) ที่ไม่สูงนัก แต่ในอนาคตอันใกล้ นี้ จะมีโครงการระบบเคเบิลใต้น้ำ (FLAG)(Fiber Optic Link Around the Globe) ซึ่งจะมีระบบการส่งด้วยความเร็ว 5 Gbit/s ทำให้สามารถส่งข่าวสารข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก (60,480 ช่องสัญญาณโทรศัพท์) และในอนาคตจะมีการพัฒนาความเร็วของการส่งสูงขึ้นเป็น 10Gbit/s (STM64 หรือ OC-192) หรือสูงขึ้นมากกว่านั้นในระดับความเร็ว 20-40 Gbit

5) เครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคม (Communication Networks)

การสื่อสารโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพและมีการให้บริการที่สะดวกรวดเร็วจะต้องประกอบด้วยเครือข่าย (Network) ทั้งภายในท้องถิ่น ภายในประเทศ และเชื่อมโยงไปยังต่างประเทศทั่วโลก ซึ่งเครือข่ายโทรคมนาคมซึ่งมีวิวัฒนาการจากอนาล็อก (Analog) ไปเป็นระบบดิจิทัล (Digital) ในปัจจุบันเครือข่ายของพีเอสทีเอ็น (PSTN) (Public Switching Telephone Network) ส่วนใหญ่จะเป็นแบบพีดีเอช (PDH) (Plesiochronous Digital Hierarchy) โดยจะมีการส่งด้วยความเร็วตั้งแต่ 2 Mbit/s, 8 Mbit/s, 34 Mbit/s, 140 Mbit/s และ 565 Mbit/s ตามลำดับ ซึ่งการแปลงสัญญาณ 565 Mbit/s ลงมาเป็น 2 Mbit/s โดยตรงได้ จึงได้มีการพัฒนาเป็นระบบเอสดีเอช (SDH) (Synchronous Digital Hierarchy) ซึ่งมี Bit Rate Stream STM 1 (Synchronous Transport Module) ความเร็ว 155 Mbit/s STM 4 ความเร็ว 622 Mbit/s และ STM 16 ความเร็ว 2.488 Gbit/s ซึ่งเครือข่ายลักษณะนี้สามารถที่จะเพิ่มหรือลด (add/drop) สัญญาณในเครือข่ายได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้มัลติเพล็กซ์หรือ

ติมัลติเพล็กซ์เซอร์ (Multiplexer/Demultiplexer) เป็นขั้นๆ เครือข่ายลักษณะนี้เหมาะที่จะพัฒนาไปสู่ระบบเครือข่ายอินเทลลิเจนท์เน็ตเวิร์ค (Intelligent Network) และ มัลติมีเดีย เน็ตเวิร์ค (Multi media Network) หรือเครือข่ายสื่อหลายแบบในอนาคต

6) เครือข่ายสื่อหลายแบบ (Multimedia Networks)

การพัฒนาเครือข่ายมัลติมีเดียเพื่อใช้ในการส่งข้อมูลในรูปของเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และข้อมูลข่าวสารไปพร้อมกันจำเป็นต้องใช้เครือข่ายที่ประกอบด้วยเซิร์ฟเวอร์ (Server), เอทีเอ็มสวิตช์ (ATM Switch) (Asynchronous Transfer Mode Switch) และเครือข่าย เอสดีเอช (SDH) (Synchronous Digital Hierarchy) นอกจากนี้สัญญาณภาพที่จะส่งจะต้องใช้ดิจิตอลวิดีโอคอมเพรสชัน (Digital Video Compression) ในระบบของเอ็มพีจี-2 (MPEG-2) (Moving Picture Expert Group) และการผสมคลื่นแบบคิวเอเอ็ม (QAM) (Quadrature Amplitude Modulation) ซึ่งการดำเนินการแบบนี้จะทำให้สามารถส่งข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ได้เป็นจำนวนมาก และสามารถที่จะทำการสื่อสารโทรคมนาคมในลักษณะ 2 ทิศทางแบบโต้ตอบกัน (interactive) ได้ นอกจากนี้การส่งข้อมูลอินเทอร์เน็ต (Internet) ความเร็วสูงสามารถกระทำได้โดยการใช้ เคเบิลโมเด็ม (Cable Modem) ซึ่งสัญญาณดาวนีสตรีม (Down Stream) จะมีอัตราช่องทาง (channels rate) ประมาณ 30 Mbit/s และ ใช้ 64 คิวเอเอ็ม โมดูเลชัน (64 QAM Modulation) โดยมีดาต้าเรท (Data Rate) ประมาณ 1.5 Mbit/s ส่วนแอ็กเซสเน็ตเวิร์ค (Access Network) ซึ่งจะส่งต่อสัญญาณไปยังผู้รับนั้นจะเป็นเครือข่ายเฮอเพอซี (Hybrid Fiber Coaxial) เครือข่ายมัลติมีเดีย (Multimedia) ยังสามารถนำมาใช้กับกิจการโทรศัพท์และกิจการสื่อสารโทรคมนาคมอื่นๆ ซึ่งแพลตฟอร์ม (Platform) ดังกล่าว จะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ของสื่อสารโทรคมนาคมในทศวรรษที่จะถึงนี้

7) การรับสัญญาณของผู้ใช้บริการวิทยุสื่อสารโทรคมนาคม

ในปัจจุบันผู้ให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมจะมีเครื่องรับในรูปแบบต่างๆ เช่น โทรศัพท์, โทรทัศน์, เครื่องรับวิทยุ คอมพิวเตอร์, แฟกซ์มิลลี่ (Facsimily), เทเลคซ์ (Telex) และอื่นๆ โดยเครื่องรับเหล่านี้จะแยกอิสระจากกัน แต่ต่อไปในอนาคตเครื่องรับในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้จะนำมารวม (Integrated) อยู่ในเครื่องเดียวกันเป็นมีเดียเทอร์มินัล (Media Terminal) เช่น คอมพิวเตอร์พีซี (Computer PC) ถ้าติดตั้งเพิ่มดิจิตอลเซทเทิลไลท์รีซีฟเวอร์บอร์ด (Digital Satellite Receiver Board) เข้าไปในเครื่องก็จะทำให้สามารถรับวิดีโอ (Video) ได้ และสามารถดาวนโหลด (Download) ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ผ่านดาวเทียมมายังเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการรับสัญญาณภาพจะมีวิวัฒนาการของจอภาพให้อยู่ในลักษณะกว้างและแบนเรียบ (Flat Screen Display)

สามารถที่จะติดตั้งกับผนังห้องได้ โดยจอตังกล่าวนี้จะให้คุณภาพของภาพคมชัดในลักษณะของ ภาพยนตร์ 35 มม. แบบซีนีมาสโคป (Cinemascope)

ในด้านเสียงจะมีการพัฒนาการให้บริการแบบวอยซ์ไดอัลลิง (voice dialing) ซึ่งเป็นการหมุน โทรศัพท์โดยใช้เสียงพูดแทนการหมุนเครื่องหรือกดด้วยมือ และการสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน ก็จะสามารถป้อนคำสั่งด้วยเสียงได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะอำนวยความสะดวกและยกระดับ คุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการสื่อสารโทรคมนาคมในอนาคตจะเป็นการสื่อสารที่อยู่ในรูปของ ทางด่วนข้อมูล (Information Superhighway) ทั้งทางสายและทางอากาศ ซึ่งจะทำให้สภาพของ ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมพัฒนาไปในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมีการไหล (flow) ของข้อมูลจากทุกทิศทางในหลายๆ ระดับทำให้มนุษย์สามารถที่จะเลือกใช้บริการสื่อสาร โทรคมนาคม ได้อย่างทั่วถึง บริการต่างๆ จะอยู่ในรูปแบบ 3 มิติ เหมือนของจริง (Virtual Reality) รายละเอียด ของสัญญาณมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของสังคม เศรษฐกิจโลก ชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ระบบการสื่อสารส่วนบุคคลและการสื่อสารมวลชน รุดหน้าอย่าง ก้าวกระโดด เครือข่ายสารสนเทศในส่วนต่างๆ ของโลกเชื่อมสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น ณ ที่หนึ่งที่ได้สามารถรับรู้ในที่อื่นๆ ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว มิติทางด้านกาลและเทศะ (time and space) ถูกย่อส่วนลงอย่างไม่น่าเชื่อ ผู้คนต่างให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพิ่มสูงมากขึ้น กว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก การสื่อสารจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้ประกอบการ หรือบุคลากร ภายในองค์กรต้องเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นศาสตร์และศิลป์ที่เรียกชื่อว่านิเทศศาสตร์ (Communication Arts) หมายถึงศาสตร์ที่ให้ผู้เรียนรู้จักค้นหาให้พบอัจฉริยภาพที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุดแล้วนำออกมาใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งกับตนเอง และผู้อื่น โดย อาศัยสื่อต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสมาน งามสนิท (2538 : 9-14) สรุปการส่งสารออกเป็น 5 ประเภทดังนี้คือ

ประเภทที่หนึ่ง การสื่อสารภายในตน (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสาร ของบุคคลเพียงคนเดียวเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร มีระบบประสาทส่วนกลาง ทำหน้าที่ทั้งรับทั้งส่ง ภายในตนเอง เมื่อมีข้อมูลข่าวสารมากระทบกับระบบประสาททั้ง 5 คือทางตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ

ประสาทและสมองจะรับ วิเคราะห์ เกิดภาพและบันทึกไว้ในหมวดความจำ เพื่อส่งสารต่อไป การสื่อสารภายในตนมีหลายอย่างเช่น การนั่งสมาธิ การคิด การวิเคราะห์ การรำพึง การร้องเพลงฟังเอง เป็นต้น การสื่อสารภายในตนนี้มีความสำคัญยิ่ง ผู้ส่งสารที่ดีต้องรู้จักตนซึ่งตนนั้นประกอบด้วย กาย กับจิต ส่วนที่เป็นกายประกอบด้วยระบบประสาทแห่งการรับรู้ เป็นช่องทางของสารที่จะเข้ากระทบกับ จิตคือผู้รับรู้สารคือรูปผ่านช่องทางคือตา มากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่านั่นคือรูป สารคือเสียง ผ่านช่องทางเข้ามาทางหูมากระทบกับจิต จิตรับรู้ว่านั่นคือเสียง สารอย่างอื่น เช่น กลิ่น รส สัมผัสก็ผ่านช่องทางเฉพาะของมันเข้ามากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่านั่นคือ กลิ่น รส รู้สึก เป็นต้น ผู้ส่งสารที่ดีมีประสิทธิภาพคือผู้ที่สามารถสื่อสารภายในตนได้ดี มีจิตมีใจที่ฝึกดีแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสความจริงข้อนี้ไว้ว่า "มโน ปุพฺพัง คมา ธัมมา มโนเสฏฺฐา มโนมया" เป็นต้น ซึ่งแปลได้ความว่า "สรรพสิ่งทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ มีใจประเสริฐสุด สำเร็จด้วยใจ" ฝรั่งเศสก็เห็นความสำคัญของการสื่อสารภายในตนเอง มีการศึกษาค้นคว้าเรื่อง Intrapersonal Communication ตามแนวพระพุทธะอย่างแพร่หลายในโลกตะวันตก

ประเภทที่สอง การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนสองคนขึ้นไป ส่ง - รับสารโดยตรงหรือแบบตัวต่อตัว ประเภทที่ 3 การสื่อสารสาธารณะชน หรือการสื่อสารกลุ่มใหญ่ (public or large group communication) เป็นการสื่อสารกับคนหมู่มาก กลุ่มใหญ่ๆ ผู้ส่งสารหรือผู้พูดมีโอกาสแลกเปลี่ยนสารกับกลุ่มใหญ่ได้ยาก ประเภทที่ 4 การสื่อสารในองค์การ (organizational communication) เป็นการสื่อสารของคนในองค์การเดียวกัน เช่น การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การสื่อสารในบริษัท ในโรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น และประเภทที่ 5 การสื่อสารมวลชน (mass communication) เป็นกระบวนการสื่อสารกับประชาชนจำนวนมากที่อยู่ห่างไกลกันคนละที่พร้อมกันในเวลาเดียวกันผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น

ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของผู้ส่งสารตามที่นักวิชาการตะวันตกจำแนกไว้หลายอย่างพอสรุปได้ คือ ให้ข้อมูลข่าวสาร(to inform) ให้ความรู้ให้การศึกษา(to educate) ใ้มนั้วชักจูงใจ(to entertain) และอื่นๆอีกตามสถานการณ์ โดยมีคุณสมบัติของผู้ส่งสารตามแนวความคิดทางตะวันตก 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีทักษะในการสื่อสาร (communication skills) หมายถึง คุณสมบัติในเรื่องทักษะ การสื่อสารตามแนวของ David K. Berlo ได้แก่ ผู้ส่งสารต้องมีความชำนาญในการพูด การเขียน การฟัง การอ่าน และการคิด หรือการให้เหตุผล ประการที่สอง มีทัศนคติที่ดี (attitudes) คือมีทัศนคติที่ดี ต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะสื่อสาร ต่อผู้รับสาร และประการสุดท้าย มีความรู้ (knowledge levels) กล่าวคือ

ผู้ส่งสารต้องมีความรู้อย่างน้อย 3 เรื่องคือความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสารอย่างลึกซึ้ง ความรู้ในวิธีการที่จะสื่อสาร ความรู้ในเรื่องกระบวนการหรือเทคนิควิธีในการสื่อสารรวมไปถึงความรู้เรื่องผู้รับสาร ระบบสังคมและวัฒนธรรม

ส่วนคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่พึงประสงค์ตามแนวทางแห่งพุทธะนั้น จำแนกตามที่บ้านทิกได้ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม 11 ข้อ 221 หน้า 22 คือ ผู้มีคุณสมบัติ 7 ประการเรียกว่า สัปปริสธรรม 7 ประการคือ ประการแรก มีธัมมัญญาตา เป็นผู้รู้ธรรมะคือหลักการหลักความจริง เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร รู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตน ประการที่สอง มีอัตถัญญาตา รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ที่แน่นอนชัดเจน (goal oriented) ประการที่สาม มีอิตตัญญาตา รู้จักตนเอง รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างไร การรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่ การยอมรับตน (self - acceptance) แล้วจะเปิดเผยตน (self disclosure) สามารถสื่อสารภายในตน ได้อย่างดีจะเป็นผู้ที่สุ่มรอบคอบมีเหตุ มีผล ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง

ประการที่สี่ มีมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี การสื่อสารบางอย่างหากมากเกินไป ผู้รับสารก็รับไม่ได้หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอ การรู้จักประมาณในการสื่อสาร (Frequency) คือ ไม่ส่งสารซ้ำซากมากเกินไป น้อยเกินไป จึงเป็นคุณสมบัติประการสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ส่งสาร ประการที่ห้า มีกาลัญญาตา รู้จักเวลา ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาในการสื่อสารว่า เวลาไหนควร เวลาไหนไม่ควร หากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสาร แม้ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในตน การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารมวลชน นอกจากสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วบางที่อาจมีเรื่องมีราวตามมาด้วย หากเราย้อนดูประวัติศาสตร์ แม้แต่นักวิทยาศาสตร์ดังๆ ของโลกยังต้องได้รับโทษจากการประกาศสังเคราะห์ในเวลาที่ไม่เหมาะสม ฉะนั้นในธุรกิจสื่อสารมวลชนจึงต้องแบ่งเวลา ในการสื่อสารออกเป็นช่วงๆ เวลาดีๆ ขายเป็นเงินเป็นทองมหาศาล เวลาที่ดีที่สุดเรียกว่า Prime time หรือ Peak time เป็นเวลาที่มีผู้รับสารมากที่สุด ราคาโฆษณาในช่วงเวลานี้จึงแพงมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ การรู้จักเวลาจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่ง ของผู้ส่งสาร

ประการที่ 6 มีปริสัญญาตา รู้จักชุมชน รู้จักสังคม ในทางนิเทศศาสตร์เรียกว่า กลุ่มผู้รับสาร เป้าหมาย ผู้ส่งสารต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารจึงจะประสบความสำเร็จ ยิ่งรู้จักมากเท่าไร การสื่อสารยิ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น พระพุทธเจ้าเผยแพร่ธรรมะของพระองค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เพราะว่าพระองค์ทรงรอบรู้ผู้รับสารอย่างรู้แจ้งแทงตลอด ทรงรู้ไปถึงภูมิหลัง หรือกรรมเก่าตั้งแต่ชาติก่อนของผู้รับสาร ผู้ส่งสารที่เป็นปุถุชนธรรมดาที่มีความจำเป็นต้องรู้จัก

กลุ่มเป้าหมายว่าใคร ต้องรู้จักเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ยิ่งรู้กลุ่มเป้าหมายมากการสื่อสารยิ่งมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพประสิทธิผลจึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอีกข้อหนึ่งของผู้สื่อสาร และประการสุดท้าย มีบุคคลปรีชาญาณ (บุค คะละ ประโร ประ ญาณตา) รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งคือองค์ประกอบของผู้รับสาร ว่าผู้รับสารแต่ละคน แต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง มีจริต มีอัธยาศัย มีศักยภาพในการรับสารมากน้อยแต่ไหนเพียงใด การที่ผู้สื่อสารรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นั้น ทำให้สามารถแยกแยะผู้รับสารได้ กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายทางตะวันตกแยกไว้ว่ามี 5 กลุ่มคือ กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กลุ่มที่เห็นด้วย กลุ่มเป็นกลาง กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนในทางพุทธะนั้นจัดกลุ่มเป้าหมายในการรับสารไว้ 4 กลุ่ม เปรียบเสมือนดอกบัว 4 เหล่าได้แก่

ก. กลุ่มบัวพ้นน้ำ เมื่อได้รับแสงอาทิตย์จะแย้มบานทันที กลุ่มนี้เปรียบเสมือนผู้มีปัญญาเฉียบแหลม มีการศึกษาดีแล้ว ไม่ต้องการเนื้อหาหรือการอธิบายอะไรมากมาย เพียงแต่ให้หัวข้อธรรมะก็สามารถรู้ได้ เช่น พระสารีบุตร สาวกผู้เป็นเลิศทางปัญญาของพระพุทธเจ้า เพียงได้รับฟังคำบอกเล่าจากพระอัสสชิ สาวกองค์ที่ 5 ของพระพุทธเจ้าว่า "พระพุทธเจ้าทรงสอนเหตุ ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ จะเกิด จะดับก็ที่เหตุ" เพียงแค่นี้ พระสารีบุตรก็เข้าถึงธรรมะแล้ว กลุ่มนี้เพียงได้รับหัวข้อข่าวสารก็สามารถยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นให้สำเร็จ ฝรั่งเรียกกลุ่มนี้ว่ากลุ่มผู้นำ การเปลี่ยนแปลง หรือ Innovators

ข. กลุ่มบัวได้ผิวน้ำ เพียงรอวันจะโผล่พ้นน้ำขึ้นมารับแสงอรุณแล้วแย้มบานในวันรุ่งขึ้น เปรียบเสมือน ผู้มีปัญญามาอยู่แล้ว ให้ข้อมูลข่าวสารเพียงเล็กน้อยก็จะเข้าใจ ยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ กลุ่มนี้ฝรั่งเรียกว่ากลุ่มประยุกต์ หรือ Adaptors

ค. กลุ่มบัวที่จมอยู่กลางน้ำ โอกาสที่จะโผล่ขึ้นมาพ้นน้ำเพื่อรับแสงอรุณแล้วแย้มบาน กับการที่ปลา เต่า กัดกินเป็นอาหารมีเท่าๆ กัน เปรียบเสมือนกลุ่มคนที่มีเชาวิปัญญาปานกลาง หากประคับประคองดี โอกาสจะประสบความสำเร็จในชีวิตก็มีมาก การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายนี้ต้องละเอียดอ่อน เนื้อหาต้องตรงประเด็น ชัดเจน และถูกต้อง เพราะกลุ่มนี้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ ฝรั่งเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มอนุรักษ์หรือ Conservators

ง. กลุ่มบัวในโคลนตม คือบัวที่ยังเป็นหน่อยังไม่โผล่พ้นโคลนตมขึ้นมา โอกาสที่จะเป็นอาหารของเต่าปลามากที่สุด เปรียบเสมือนกลุ่มผู้รับสารที่มีปัญญาที่บ่มเพาะด้วยวิชา คือความไม่รู้แจ้ง การสื่อสารกับกลุ่มนี้ ผู้สื่อสารต้องออกแรงมากจึงจะประสบความสำเร็จหรือบางครั้งอาจต้องเลิกกันไปเฉยๆ พระพุทธเจ้าทรงใช้ญาณพิเศษทราบถึงภูมิหลัง ตั้งแต่อดีตชาติจึงช่วยกลุ่มนี้ให้

บรรลุนิยามได้ เพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มปทปรม (ปะทะปะระมะ) ผู้มีคตินอย่างยิ่ง ฝรั่งเศสเรียกว่า Laggards พวกหัวโบราณที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ หรือไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเลย

ฉะนั้น ผู้รับสารที่ฟังประสงค์โดยเฉพาะในยุคข่าวสารไหลบ่ามาจากสารทิศต่างๆ มากมายเช่นนี้ จะต้องมีคุณสมบัติหรือความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารว่าอะไรควรเชื่ออะไรไม่ควรเชื่อ และควรมีคุณสมบัติเพิ่มเติมตามแนวแห่งกาลามสูตร ซึ่งส่งเสริมให้บุคคลใช้เหตุผล และความคิดอิสระในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ คุณสมบัติ ตามแนวกาลามสูตร ที่ผู้รับสารจะพึงมี ได้แก่

1. มา अनुสฺสเวนะ อย่าเชื่อโดยฟังตามกันมา
2. มา ปริมฺปรายะ อย่าเชื่อโดยทำสืบกันมา
3. มา อิจฺฉิรายะ อย่าเชื่อโดยตื่นข่าวลือ
4. มา ปิฎกสํปทาเนนนะ อย่าเชื่อเพราะอ้างตำรา
5. มา ตักฺกะเหตุ อย่าเชื่อโดยนึกเดา
6. มา นยะเหตุ อย่าเชื่อโดยคาดคะเน
7. มา อาภาเรปะวิตักฺเกนะ อย่าเชื่อโดยตรึกตรองตามอาการ
8. มา ทิฎฺฐินิฆมานักขันติยา อย่าเชื่อโดยพอใจว่าตรงกับความเห็นของตน
9. มา ภัทฺพะรุปะตายะ อย่าเชื่อเพราะเห็นว่าผู้พูดควรเชื่อถือได้
10. มา สมฺโมโน ครุติ อย่าเชื่อเพราะเห็นว่าสมณะนี้เป็นครูเรา แต่ให้สอบสวนจนรู้ได้ด้วย

ตนเองเสียก่อนจึงเชื่อ

สำหรับองค์ประกอบด้านสารซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการสื่อสารอย่างยิ่งนี้ จะต้องประกอบด้วย คุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก สัจจะ ได้แก่ เรื่องที่เสนอต่อมวลชนนั้น ต้องเป็นเรื่องจริง เสนอหรือส่งสารตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือน ประการที่สอง ตถตา เรื่องแท้ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นเรื่องแท้ เสนอตามสภาพที่แท้จริง ไม่คาดเดา ไม่แต่งแต้มใส่สีใส่ไข่ ประการที่สาม กาละ เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา ประการที่สี่ ปิยะ เรื่องที่เสนอนั้นเป็นเรื่องที่คนชอบหรือเสนอโดยวิธีที่ผู้รับสารชื่นชอบ ประการที่ห้า อัถตะ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้น ต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

แต่ในบางครั้งบางสถานการณ์ ผู้ส่งสารอาจต้องพิจารณาด้วยปัญญาว่า บางเรื่องอาจไม่เหมาะสมกับเวลา อาจจะไม่เป็นที่พอใจของคนบางกลุ่ม บางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนี้ไปแล้ว เกิดประโยชน์ต่อมหาชน ผู้ส่งสารอาจจะต้องกระทำหรือควรกระทำ (พระเมธีธรรมมาภรณ์ : 2537)

ด้วยวิวัฒนาการของเทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน กอปรกับประสบการณ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ในประเทศไทย วัดพระธรรมกายได้ประยุกต์นำไปใช้สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเป็นอย่างมาก งานบุญแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม เป็นเรือนพัน เรือนหมื่น และเรือนแสนในปัจจุบัน ด้วยมโนปณิธานที่ต้องการเผยแผ่วิชาธรรมกาย ไปทั่วโลก เมื่อปรากฏมีผู้รักการปฏิบัติธรรมกลุ่มหนึ่งในนครลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมกันก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นที่บ้านเช่าแห่งหนึ่ง และได้ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกันมาหลายปี จนกระทั่งในปี พ.ศ.2535 กัลยาณมิตรที่มาปฏิบัติธรรมเป็นประจำมีความปรารถนาที่จะร่วม ปฏิบัติธรรมไปพร้อมๆ กับกัลยาณมิตรที่วัดพระธรรมกายในวันอาทิตย์ต้นเดือน จึงมีการ ถ่ายทอดเสียงข้ามทวีปจากประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นเป็นครั้งแรก จนกระทั่งปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2541) การถ่ายทอดเสียงได้ขยายไปทั่วทุกมุมโลก ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ปัจจุบัน วัดพระธรรมกายมีสาขาในต่างประเทศจำนวน 13 แห่ง ใน 9 ประเทศ คือ ประเทศญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เบลเยียม อังกฤษ ฝรั่งเศส และนิวซีแลนด์ และมีศูนย์ถ่ายทอดเสียงการสอน ปฏิบัติธรรมจากประเทศไทยผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต จำนวนเกือบ 100 แห่งทั่วโลก ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาทั่วโลกให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และคุณประโยชน์ต่อสังคมชาวโลกได้มากยิ่งขึ้น กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2.3 ทฤษฎีองค์การสาธารณะ

วัดพระธรรมกายนับเป็นหนึ่งในองค์การทางพระพุทธศาสนาสังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก มีประวัติความเป็น มายาวนานและมีพัฒนาการในลักษณะขององค์การสาธารณะอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ฉะนั้นในการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่ พระพุทธศาสนาทั่วโลกนั้น คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาแนวคิดทฤษฎีองค์การสาธารณะ มีความจำเป็นในการนำสาระที่ได้ไปใช้ประกอบการกำหนดกรอบความคิดทางทฤษฎี และการวาง แนวทางการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว โดยแบ่งเนื้อหาการค้นคว้าออกเป็น 2 ส่วนคือ ความหมาย ขององค์การสาธารณะ และการศึกษาเรื่ององค์การสาธารณะซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 เรื่องคือการศึกษา ลักษณะภายในองค์การสาธารณะ และการศึกษาลักษณะภายนอกองค์การสาธารณะดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ความหมายขององค์การสาธารณะ

เชสเตอร์ บาร์นาต (พิทยา บวรวัฒนา, 2538 : 94-104 ; อ้างอิงจาก Chester Barnard. 1976) กล่าวว่า องค์การหมายถึงระบบที่มีเจตนาจะประสานการกระทำของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป องค์การอย่างเป็นทางการหมายถึง การร่วมมือระหว่างคนที่เกิดขึ้นโดยเจตนาและมีจุดมุ่งหมาย คนหรือปัจเจกบุคคลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์การ จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกขององค์การ ต้องมีความตั้งใจที่จะร่วมมือกันทำงานและจำเป็นอย่างยิ่งเช่นกันที่คนที่มาร่วมกันยังต้องมีเป้าหมายของการมาร่วมมือกันด้วย

ริชาร์ด ฮอลล์ (Richard Hall, 1977 : 18) อธิบายความหมายขององค์การว่า หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบหนึ่ง ซึ่งได้วางกฎเกณฑ์ไว้สำหรับการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม และมีสมาชิกบางท่านในกลุ่มนั้นทำหน้าที่เป็นหัวหน้าและฝ่ายบริหาร ซึ่งคอยดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ โดยมีองค์ประกอบขององค์การหกประการ คือ ประการแรก ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคน ประการที่สอง พรหมแดนที่แยกสมาชิกองค์การออกจากคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การ ประการที่สาม ระเบียบกฎเกณฑ์ซึ่งมีสมาชิกองค์การกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ดูแลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นๆ ประการที่สี่ มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกองค์การและมีการจัดโครงสร้างองค์การขึ้น ประการที่ห้า ความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์การมีลักษณะเป็นแบบสมาคม (associative) มากกว่าที่จะเป็นระบบชุมชน (communal) และประการสุดท้าย การทำงานขององค์การดำเนินการเป็นแบบต่อเนื่องและมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งการทำงานขององค์การอาจดำเนินไปหลายชั่วอายุคนก็ได้ และมีสมาชิกเข้าออกตลอดระยะเวลาดังกล่าว นอกจากนี้้องค์การยังมีเป้าหมายบางสิ่งบางอย่างด้วย

เอ็ดเวิร์ด กรอสและอไมไต เอ็ดซิโอนิ (Edward Gross and Amitai Etzioni. 1985 : 5-6) อธิบายว่า องค์การหมายถึงหน่วยทางสังคมหรือการรวมกลุ่มของมนุษย์เพื่อเป้าหมายเฉพาะบางประการ โดยมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรกมีการจัดองค์การเช่นการแบ่งงานกันทำ การจัดสรรอำนาจและการแบ่งความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้สะดวกขึ้น ประการที่สอง องค์การต้องมีศูนย์อำนาจ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุม ประสานการทำงานของสมาชิกองค์การให้มุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์การ ศูนย์อำนาจดังกล่าวยังทำหน้าที่ประเมินผลการทำงานขององค์การ และถ้าจำเป็นศูนย์อำนาจนี้อาจจะปรับโครงสร้างขององค์การใหม่ เพื่อหวังให้องค์การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต ประการที่สาม องค์การ จะทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานบุคคล มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนเลื่อนขั้นเจ้าหน้าที่ขององค์การ

อยู่ตลอดเวลา

จากตัวอย่างการนิยามความหมายขององค์การข้างต้นจะพบว่า มีความหมายคล้ายคลึงกันหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า องค์การหมายถึงการรวมตัวของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อมาร่วมมือหรือประสานงานกันในการทำงานบางอย่าง หรือทำหน้าที่รับผิดชอบงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทขององค์การตามลักษณะนโยบายที่รับผิดชอบได้ 3 ลักษณะ คือ

1. องค์การสาธารณะที่ทำหน้าที่ให้บริการต่อประชาชนโดยตรง(distributive public organizations)
2. องค์การสาธารณะที่ทำหน้าที่ดูแลและควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในสังคม(regulative public organizations)
3. องค์การสาธารณะที่ทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรของบุคคล และกลุ่มบุคคลในสังคมเสียใหม่ (redistributive public organizations)

การศึกษาเรื่ององค์การสาธารณะ

พิทยา บวรวัฒนา(2541 : 18-23) เสนอว่า การศึกษาเรื่ององค์การสาธารณะควรจะแยกพิจารณาเป็น 2 เรื่องคือ การศึกษาลักษณะภายในหรือลักษณะเฉพาะขององค์การสาธารณะ และการศึกษาลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณะ

ลักษณะภายในขององค์การสาธารณะ หมายถึง ส่วนประกอบภายในขององค์การอันได้แก่

1. มนุษย์ ซึ่งครอบคลุมเรื่อง คน ความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มคนและภาวะผู้นำ
2. ลักษณะขององค์การ หมายถึง โครงสร้างองค์การ ระบบการผลิตขององค์การ สภาพแวดล้อมขององค์การ ขนาดองค์การ วัฒนธรรมองค์การ วงจรชีวิตองค์การ และการออกแบบองค์การ และ
3. ทิศทางองค์การ หรือประสิทธิผลองค์การ และกลยุทธ์ของนักบริหารระดับสูง ส่วนลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณะ หมายถึง 1. การมองกลุ่มองค์การสาธารณะกับระบบนโยบาย และ การมองกลุ่มระบบนโยบายในสังคม

ลักษณะภายในขององค์การสาธารณะ

ส่วนประกอบภายในขององค์การสาธารณะมีดังนี้คือ

1. คน ความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มคน และภาวะผู้นำ

คน เป็นส่วนประกอบพื้นฐานขององค์การทุกองค์การ องค์การสาธารณะทุกองค์การจะต้องประกอบไปด้วยคนที่มาทำงานร่วมกัน คนแต่ละคนจะมีลักษณะที่เป็นเฉพาะของตนในด้านอายุ เพศ การศึกษา ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ ความต้องการ ซึ่งจะทำให้สภาพจิตใจของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ คนซึ่งเข้ามาอยู่ในองค์การยังมีตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ที่แตกต่างและไม่เท่ากันอีกด้วย คนแต่ละคนจะดำรงตำแหน่งที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน คนในองค์การเกือบทุกคนต่างมีสถานะเป็นทั้ง หัวหน้า เพื่อนร่วมงาน และลูกน้องของสมาชิกคนอื่น

ในองค์การ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ โลกทัศน์ของคนในองค์การแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน การศึกษาเรื่ององค์การสาธารณะจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงสภาพจิตใจของคนในองค์การ

เมื่อหลายคนมารวมมือกันทำงานในองค์การสาธารณะ จึงทำให้คนเหล่านั้นต้องติดต่อและมีความสัมพันธ์กัน การศึกษาเรื่ององค์การสาธารณะจึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจความสัมพันธ์ของคนในองค์การด้วย ภายในองค์การสาธารณะจะประกอบไปด้วยคนที่เป็นหัวหน้า และคนที่เป็นลูกน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าและลูกน้องสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 4 สายสัมพันธ์ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ในเชิงควบคุมที่ลูกพี่มีต่อลูกน้อง(Control) การยอมตามของลูกน้องต่อลูกพี่ (compliance) การมีส่วนร่วมของลูกน้อง(participation) และโอกาสที่ลูกพี่เปิดให้ลูกน้องในการเสนอความเห็น

ในขณะที่จำนวนคนในองค์การสาธารณะเพิ่มขึ้น ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นคือ คนในองค์การจะรวมกลุ่มกันออกเป็นหลายกลุ่มคน (groups) ซึ่งสามารถทำให้พฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกกลุ่มคล้ายตามกลุ่มได้ เข้าลักษณะพวกมากลากไป กลุ่มสามารถมีลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มอีกด้วย เช่น กลุ่มขนาดเล็ก กลุ่มขนาดใหญ่ กลุ่มที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง กลุ่มประชาธิปไตย เป็นต้น กลุ่มคนในองค์การสาธารณะจึงเป็นจุดอีกจุดหนึ่งที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษา นอกจากนี้ภายในแต่ละกลุ่ม คนจะมีหัวหน้ากลุ่มเกิดขึ้น นักวิชาการจึงสนใจศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ(leadership) ในองค์การด้วย

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งขององค์การสาธารณะคือ บรรยากาศการเมืองภายในองค์การ องค์การสาธารณะเป็นเวทีการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างสมาชิกและกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วงชิงอำนาจในองค์การ สมาชิกองค์การและกลุ่มคนที่ครองอำนาจในองค์การสาธารณะจะได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการดำเนินงานขององค์การนั้น ในกรณีนี้ นักวิชาการจึงให้ความสนใจศึกษาการเล่นพรรคเล่นพวก ระบบเส้นสายและการใช้อำนาจรัฐบังหลวงในองค์การสาธารณะด้วย ตลอดจนให้ความสนใจกับการเสนอระบบบริหารงานบุคคลแบบคุณธรรม และส่งเสริมให้คนในองค์การสาธารณะมีจริยธรรม (ethics)

2. ลักษณะขององค์การ

นอกจากองค์การสาธารณะจะเป็นที่รวมของมนุษย์แล้ว ตัวองค์การสาธารณะเองก็สามารถมีคุณลักษณะบางอย่างเฉพาะเป็นของตนเองแยกต่างหากออกจากสมาชิกองค์การที่ส่งผลสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานขององค์การสาธารณะด้วย ลักษณะขององค์การที่นักวิชาการให้ความสำคัญได้แก่ โครงสร้างองค์การ ระบบการผลิตขององค์การ ขนาดองค์การ วัฒนธรรมองค์การ วงจรชีวิตขององค์การ

และการออกแบบองค์การ

องค์การสามารถมีรูปร่างหน้าตา เช่น อ้วน ผอม สูง เตี้ย ได้นักวิชาการเรียกลักษณะขององค์การลักษณะนี้ว่า โครงสร้างองค์การ(organization structure) ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ ความสลับซับซ้อนของโครงสร้าง ความเป็นทางการของโครงสร้าง และการรวมอำนาจของโครงสร้าง ในวิชาทฤษฎีองค์การ คำถามที่สำคัญมากได้แก่ ปัจจัยอะไรบ้าง เป็นตัวกำหนดโครงสร้างองค์การ นักวิชาการพยายามตอบคำถามนี้โดยให้ความสำคัญต่ปัจจัยดังต่อไปนี้ ระบบการผลิตขององค์การ ขนาดขององค์การ สภาพแวดล้อมขององค์การ กลยุทธ์ขององค์การ การเมืองภายในองค์การ วงจรชีวิตขององค์การ เป็นต้น

องค์การสาธารณะแต่ละองค์การจะมีกระบวนการทำงานหรือการผลิตสินค้าและบริการที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง นักวิชาการเรียกกระบวนการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าให้กลายเป็นปัจจัยนำออกทั้งหมดนี้ว่า ระบบการผลิต(technology) ขององค์การ

องค์การสาธารณะแต่ละองค์การจะมีสภาพแวดล้อม(environment) ที่ห่อหุ้มองค์การอีกที ซึ่งแยกออกเป็นสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมเฉพาะขององค์การ องค์การสาธารณะจะมีสภาพแวดล้อมเฉพาะของตนเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าองค์การสาธารณะนั้นได้ประกาศอาณาเขตว่าจะผลิตสินค้าหรือให้บริการอะไรบ้าง

องค์การสาธารณะต่างก็มีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน บางองค์การมีคนเป็นแสนคน ในขณะที่บางองค์การมีคนเพียงไม่กี่ร้อยคน นักวิชาการเรียกความแตกต่างขององค์การสาธารณะในลักษณะนี้ว่าเป็นความแตกต่างของขนาดองค์การ(organization size)

องค์การสาธารณะแต่ละองค์การยังสามารถมีบุคลิก(personalities) เฉพาะเป็นของตนเองที่กำหนดความคิด พฤติกรรม ท่าทาง การดำเนินงาน อันมีผลเป็นตัวกำหนดกรอบพฤติกรรม ความคิด และประเพณีการทำงานของสมาชิกในองค์การด้วย เช่น การสร้างธรรมเนียมการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเฉพาะขององค์การสาธารณะนั้น (standard operating procedures) นักวิชาการเรียกลักษณะองค์การแบบนี้ว่า วัฒนธรรมองค์การ(organization culture)

องค์การสาธารณะยังสามารถถูกเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยได้กับสิ่งมีชีวิต กล่าวคือ องค์การสาธารณะมีการเกิด การเจริญเติบโต การเสื่อม และอาจตายได้คล้ายกับชีวิตมนุษย์ ดังนั้น องค์การสาธารณะจึงสามารถมีวงจรชีวิตขององค์การได้ (organizational life-cycle)

องค์การสาธารณะยังสามารถมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าองค์การสาธารณะเหล่านั้น จะได้รับการออกแบบองค์การอย่างไร (organization design) และส่วนประกอบขององค์การ

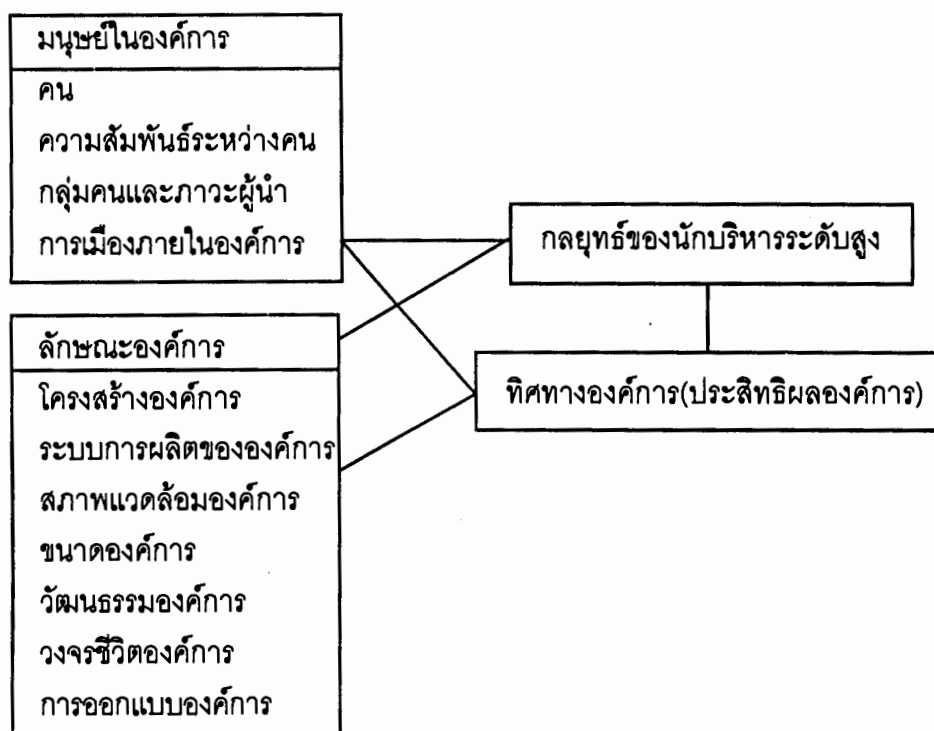
ถูกจัดไว้อย่างไร

3. ทิศทางองค์การหรือประสิทธิผลขององค์การ

คำถามที่นักรัฐประศาสนศาสตร์ต้องการหาคำตอบ คือ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าองค์การสาธารณะที่เราศึกษาอยู่นั้นทำงานได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร คำถามเหล่านี้เป็นเรื่องของการประเมินผลการทำงานขององค์การสาธารณะ ซึ่งในวิชาทฤษฎีองค์การเรียกว่า เป็นการศึกษาเรื่องประสิทธิผลขององค์การ (organization effectiveness) การทำความเข้าใจเรื่องเกณฑ์ในการประเมินผลประสิทธิผลขององค์การ จะทำให้เราทราบว่าองค์การกำลังมุ่งไปสู่ทิศทางใด และจะทำให้ผู้บริหารงานได้ความคิดว่า ควรจะจัดการให้องค์การของตนหันเหทิศทางไปในทางใด เมื่อใด อย่างไร นักวิชาการได้เสนอวิธีการวัดประสิทธิผลขององค์การไว้หลายวิธี ประเด็นปัญหาที่น่าคิดต่อไปคือ องค์การจะสามารถหันเหทิศทางหลายทิศทางไปพร้อมกันได้หรือไม่ เป็นไปได้ไหมว่าองค์การที่บรรลุทิศทางใดแล้ว จะมีผลทำให้้องค์การนั้นไม่สามารถบรรลุทิศทางอื่นบางทิศทางได้ อีกคำถามหนึ่ง คือ องค์การจะสามารถจัดลำดับความสำคัญของทิศทางขององค์การทั้งหลายได้เพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อในทางปฏิบัตินั้น ทิศทางขององค์การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. กลยุทธ์ของนักบริหารระดับสูง

องค์การสาธารณะจะทำงานได้ดี ก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารได้เตรียมการวางแผน และกำหนดวิธีปฏิบัติไว้แล้วอย่างรอบคอบ นักรัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อเรื่องกลยุทธ์(strategy) ขององค์การด้วย ดังภาพที่ 1 ซึ่งเป็นการสรุปแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะภายในขององค์การสาธารณะ

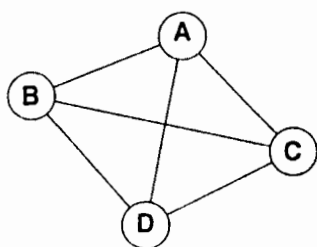

ภาพที่ 1 ลักษณะภายในขององค์การสาธารณะ

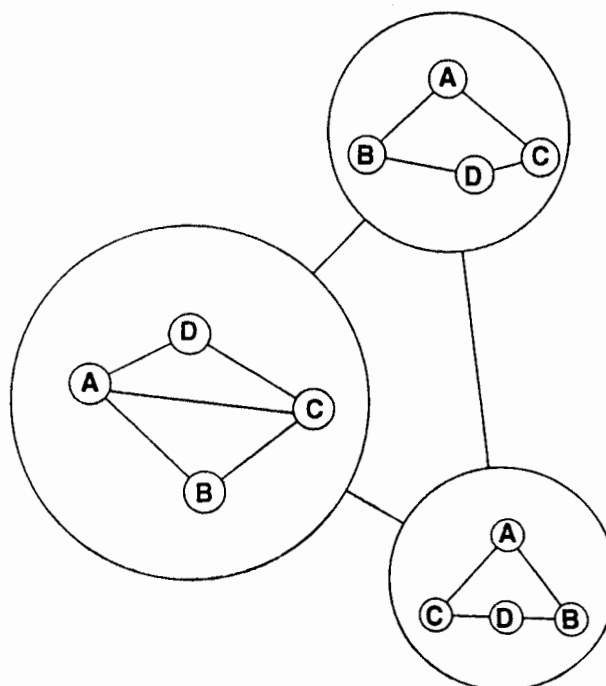
ลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณะ

องค์การสาธารณะทุกองค์การเป็นระบบเปิด(opened system) ที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมขององค์การสาธารณะในระบบนโยบาย ได้แก่ ตัวแสดงนโยบายอื่นๆ ที่อยู่ในระบบนโยบายนั้น หรือหมายถึงประชากรขององค์การ (organization population) ในระบบนโยบายนั่นเอง ส่วนสภาพแวดล้อมของระบบนโยบายนั้นได้แก่ ระบบนโยบายอื่นๆ ของสังคม หรืออาจเรียกว่าเป็นประชากรของระบบนโยบายในสังคม ลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณะหมายถึง การมององค์การสาธารณะใน 2 ระดับ กล่าวคือ ในระดับแรก เป็นการพิจารณาองค์การสาธารณะหลายๆ องค์การ หรืออาจเรียกว่า กลุ่มองค์การสาธารณะที่รวมประกอบกันเป็นตัวแสดงทั้งหลายในระบบนโยบายระบบหนึ่ง ในระดับสองเป็นการมองระบบนโยบายหลายๆ ระบบ หรืออาจเรียกว่า กลุ่มระบบนโยบายที่รวมประกอบกันเป็นระบบนโยบายทั้งหลายในสังคม ดังภาพที่ 2

ระดับแรก
(กลุ่มองค์การสาธารณะ)

ระดับสอง
(กลุ่มระบบนโยบายสาธารณะ)

A, B, C, D = ตัวแสดงนโยบาย

ภาพที่ 2 ลักษณะภายนอกขององค์การสาธารณะ

2.4 ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา

ทฤษฎีการบริหารการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดการบริหารการพัฒนา จุดเน้นการบริหารการพัฒนา การบริหารการพัฒนากับการพัฒนาองค์การ และการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ก่อนที่จะเสนอรายละเอียดดังกล่าว คณะผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของประสิทธิผลและประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาก่อน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษารายละเอียดข้างต้นต่อไป

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายเป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในงานเผยแพร่พระพุทธศาสนารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ การทำงานในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่ามีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ตลอดจนแนวทางการพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารการพัฒนาเพื่อรักษาระบบงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำการศึกษา

ค้นคว้าอย่างยี่ง ทั้งนี้เพราะประสิทธิผลนั้น หมายถึง ผลสำเร็จของการบริหารที่บรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิผล เป็นเพียงแต่การพิจารณาถึงผลงานที่ได้รับเท่านั้น งานที่มีประสิทธิผลจึงไม่จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพ เสมอไป แต่งานที่มีประสิทธิภาพมักจะมีประสิทธิผล แต่สิ่งที่เรามุ่งหาในการบริหารงานก็คือ ประสิทธิผล และจะเป็นการดียิ่งถ้าหากบรรลุประสิทธิผลขณะเดียวกันก็มีประสิทธิภาพด้วย ถ้าพิจารณาในแง่นี้ ประสิทธิผลอาจสำคัญกว่าประสิทธิภาพ แต่จะไม่ใช่เป็นการฉลาดเลยถ้ามีแต่ ประสิทธิผลโดยไม่มีประสิทธิภาพ

การบริหารงานที่ดีจะต้องเป็นไปในลักษณะที่มีประสิทธิผลคือ บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพคือ เป็นการใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างประหยัด เกิดผลรวดเร็ว โดยการนำเวลา (Time) เข้ามาพิจารณาด้วย เรื่องนี้ถ้าพิจารณาโดยทั่วไป ประสิทธิผลและประสิทธิภาพเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ถ้าพิจารณาโดยใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้งแล้ว ประสิทธิผลน่าจะมาก่อน เพราะเมื่อจะบริหารกิจการใด เริ่มแรกจะตั้งเป้าหมายขึ้นก่อนว่าจะทำให้ได้เท่านั้นเท่านี้ หรือให้เกิดผล อย่างนั้นอย่างนี้ เมื่อมีเป้าหมายแล้วจึงจะกำหนดวิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมาย เมื่อรู้เป้าหมายแล้ว กระบวนการต่างๆ ของการบริหารก็จะตามมา เช่น การวางแผน การกำหนดตัวบุคคลผู้ปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ ตลอดจนระยะเวลาในการปฏิบัติ เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่เป้าหมาย คือ ประสิทธิภาพ ของงานในที่สุด แต่การที่จะให้การบริหารบรรลุเป้าหมายตามที่ปรารถนามากน้อยเพียงใด อยู่ที่ว่า การบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ด้วย ถ้าการบริหารมีประสิทธิภาพ การบริหารงานนั้นก็จะบรรลุผลคือ ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ซึ่งในที่นี้อาจรวมเรียกว่าการบริหารการพัฒนาได้เช่นกัน ซึ่งอุทัย หิรัญโต(2525) และติน ปรีญพฤทธิ(2537) ได้รวบรวมความหมายของการบริหารการพัฒนาตาม ความคิดเห็นของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

2.4.1 แนวคิดการบริหารการพัฒนา

ศาสตราจารย์ พอล เมดโดวส์(Pual Meadows) ให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของการบริหาร พัฒนาว่า การบริหารพัฒนาคือการจัดการ หรือดำเนินการเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามนโยบายที่รัฐบาลได้ไตร่ตรองกำหนดไว้

ศาสตราจารย์ เฟรด ริกส์(Fred W. Riggs) ให้ความหมายของการบริหารพัฒนาสั้นๆ ว่า หมายถึงการบริหารในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือขณะที่กำลังพัฒนาการในสังคม

ศาสตราจารย์ เออวิวง สเวิร์ดโลว์(Irving Swerdlow) มีความเห็นว่าการบริหารพัฒนานั้น น่าจะหมายถึงการบริหารในประเทศที่ยากจน หรือประเทศที่ด้อยพัฒนาทั้งหลาย

ศาสตราจารย์ เอ็ดเวิร์ด วิตเนอร์ (Edward Weidner) ให้คำนิยามว่า การบริหารพัฒนาหมายถึง กระบวนการของการนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนา การบริหารพัฒนา เป็นเรื่องของการกระทำ และถือว่าการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบรรลุผลสำเร็จ

ศาสตราจารย์ จอห์น ดี. มอนโกเมอรี (John D. Montgomery) ให้คำนิยามว่า การบริหารพัฒนา หมายถึงการปฏิบัติตามแผนการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ โดยปกติจะไม่เกี่ยวข้องกับ ความพยายามในการเพิ่มความสามารถทางการเมือง

นายยอร์จ เอฟ. แกนท์ (Gorge F. Gant) ให้คำนิยามว่า การบริหารพัฒนา คือ การมุ่งเอาแต่ ประโยชน์แห่งการจัดองค์การและการบริหารในองค์การของรัฐ เพื่อเร่งเร้าและทำให้ง่ายต่อการกำหนด โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ และรวมถึงการปรับตัวและการใช้ให้เป็นประโยชน์ของ ทักษะแห่งการบริการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา (development administration is the function of organizing and administering public agencies to stimulate defined program of social and economic progress. It involves the adaptation and application of management skills directly to development process) จะเห็นได้ว่า คำนิยามต่างๆ ของนักวิชาการทั้ง 6 ท่าน แตกต่างกันในถ้อยคำเท่านั้น แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ไปด้วยกันได้ พอจะสรุปความหมายของ การบริหารพัฒนาได้ดังนี้ การบริหารพัฒนา คือ การบริหารที่ใช้ความสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ ในการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ตามนโยบายแผนงานและโครงการของรัฐ โดยการปรับตัวและ เปลี่ยนแปลงให้เกิดความเจริญงอกงาม ตามที่ประสงค์แทนที่จะปล่อยให้ความเจริญงอกงาม เป็นไปตามปกติธรรมดา การบริหารพัฒนาเน้นถึงการบริหารของการพัฒนาและการพัฒนา การบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความหมายของการบริหารพัฒนาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารพัฒนามีลักษณะ สำคัญที่แตกต่างกับการบริหารโดยปกติอยู่หลายประการ ซึ่งพอจะหยิบยกมาพิจารณาได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การบริหารพัฒนาต้องยึดถือเป้าหมายการพัฒนาประเทศเป็นหลัก โดยเป็นการบริหารที่ ผสมผสานประสิทธิภาพกับการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งถึงสัมฤทธิผลของการพัฒนาเป็นพิเศษ และต้องควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายให้จงได้
2. การบริหารพัฒนาเป็นการบริหารที่มีลักษณะที่สามารถปรับและดัดแปลงให้เหมาะสม กับสภาพสังคมและสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา มิใช่บริหารงานตายตัวแก้ไขไม่ได้ แต่เป็นการบริหาร

ที่ต้องปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ

3. การบริหารพัฒนา เป็นการบริหารที่ช่วยให้เกิดภาวะสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน และเป็นการบริหารที่มีลักษณะตื่นตัวอยู่เสมอ

4. เป็นการบริหารที่มุ่งฉีกกลุ่มพลังต่างๆ ให้มาร่วมงานด้วย โดยชี้ให้เห็นว่าประโยชน์ส่วนตัวนั้นตรงกับประโยชน์ของรัฐ

5. จะต้องวางแผนพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นระเบียบ ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับท้องถิ่น ทั้งในส่วนที่เป็นของรัฐและเอกชนทุกหน่วยงาน ต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิด

2.4.2 จุดเน้นของการบริหารการพัฒนา

จากการสำรวจจุดผลงานการบริหารการพัฒนาของนักวิชาการหลายๆ ท่าน พบว่า การบริหารการพัฒนามีจุดเน้นอยู่หลายประการ ดังที่สะท้อนให้เห็นจากผลงานบางชิ้นข้างล่างนี้

ก. การบริหารการพัฒนาแบบอเมริกัน เน้นการกระทำและจุดหมายปลายทางที่มีการวางแผนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงไวล่วงหน้า จะเน้นจุดหมายปลายทางมากกว่าวิธีการ หรือพยายามหลีกเลี่ยงปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ชัยชนะของเทคนิคเหนือวัตถุประสงค์(The triumph of techniques over purpose) และการเน้นการกระทำและจุดหมายปลายทางนี้จะมีพื้นฐานอยู่บนความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากนี้ การบริหารการพัฒนาแบบอเมริกันยังเน้นด้วยว่า การกระทำที่ดี และจุดหมายปลายทางที่ดี จะต้องพิจารณาควบคู่กันไปกับสภาพแวดล้อม การทดลอง ความร่วมสมัย และปฏิบัติการนิยม การเน้นสภาพแวดล้อมก็เพื่อให้มีความเข้าใจถึงอิทธิพลของสิ่งเหล่านี้ต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และในบางครั้งอาจจะช่วยให้มนุษย์สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ การเน้นการทดลองโดยการทำถูกทำผิด และการทดลองเลียนแบบของจริงช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถนำมาประยุกต์ได้ การเน้นความร่วมมือช่วยให้เราสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จและแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์ ส่วนการเน้นปฏิบัติการนิยม ก็สอดคล้องและเป็นสิ่งเดียวกันกับการเน้นการกระทำที่มีความยืดหยุ่นและการปรับตัวเพื่อให้เหมาะสมกับหรือที่จะมีอิทธิพลเหนือสภาพแวดล้อมนั่นเอง

ข. การบริหารการพัฒนา ในทศวรรษ 1980 เน้นกลยุทธ์การสร้างสมรรถนะทางการบริหาร การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติภายใต้กรอบระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน และการเมืองของการปฏิบัติตามนโยบายพัฒนา การสร้างสมรรถนะของการบริหารก็เพื่อให้ระบบบริหารสามารถส่งมอบสินค้าและบริการให้แก่ประชาชนได้ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพรวมถึงการอนุรักษ์และการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ทรัพยากร

ธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรม สิ้นเปลือง และมีมลพิษ การเน้นปฏิริยาโต้ตอบระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นการยอมรับว่าการบริหารการพัฒนามิใช่อยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่ยังเป็นภารกิจของเอกชนที่จะต้องปฏิบัติด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อส่งเสริมการประกอบการแบบเสรีและสนับสนุนการปกครองการบริหารแบบประชาธิปไตย ส่วนการเน้นการเมืองของการปฏิบัติตามนโยบายพัฒนานั้น สะท้อนให้เห็นว่าการที่จะปฏิบัติตามนโยบายพัฒนาให้ประสบความสำเร็จนั้น จะใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ทางการบริหารแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะในบางครั้งเราอาจจำเป็นต้องใช้การเจรจาต่อรองกับผู้เกี่ยวข้อง ในบางครั้งอาจจะต้องใช้ดุลยพินิจ และในบางครั้งอาจจะต้องใช้การสร้างแรงดลใจของคณะผู้ปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาด้วย

ค. การบริหารการพัฒนาแบบเป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย ควรจะเน้นการมุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ การยอมรับให้นักการเมืองและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาล และข้าราชการในการพัฒนาประเทศ การพยายามหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ การใช้ความรู้และวิชาการเชิงสหสาขาวิชา การแยกงานพัฒนาออกมาเสียจากงานกิจวัตรประจำวัน และการบริหารการพัฒนาควรเน้นความร่วมมือของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้อง อาษา เมฆสวรรค์ และทรศนะเกี่ยวกับจุดเน้นของการบริหารการพัฒนาของอาษา เมฆสวรรค์ มีลักษณะคล้ายคลึงกับผลงานของนักวิชาการคนอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยกเว้นในประเด็นของการหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ และการใช้ความรู้และวิชาการเชิงสหสาขาวิชา ซึ่งอาจจะอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจของการบริหารการพัฒนาสะท้อนให้เห็นได้จากการพัฒนาชนบทที่เน้นการวางแผนจากเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน ตามแนวความคิดประชาธิปไตยรากหญ้า (grass root democracy) "ประชาธิปไตยรากข้าว" (rice root democracy) หรือการบริหารงานของ "ระบบราชการระดับ(ข้าง) ถนน" (street level bureaucracy) ตลอดจนการจัดองค์การที่ให้ความสำคัญแก่ความรู้ความสามารถมากกว่าอำนาจการบังคับบัญชาตามประมุข ส่วนการใช้ความรู้และวิชาการเชิงสหสาขาวิชา สหสถาบัน และสหวิชาชีพนั้น แสดงว่า ปัญหาการบริหารการพัฒนานั้น มีอยู่มากมายมหาศาล และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ก็มีโซลูชันสำเร็จที่แวดวงวิชาการวงใดวงหนึ่งจะผูกขาดได้แต่เพียงผู้เดียว ตรงกันข้ามวิธีการแก้ปัญหาการบริหารการพัฒนาอาจจะต้องกระทำข้ามพรมแดนแห่งความรู้ หรือแม้กระทั่งข้ามชาติ และข้ามวัฒนธรรม

ง. การบริหารการพัฒนาแบบเน้นหลายสิ่งหลายอย่างด้วยกัน กล่าวคือ ความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับบุคคลและหน่วยงานภายนอก การเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาให้เป็นโครงการพัฒนา การเน้นการพัฒนาเป็นภาค (sector) และการกระจายอำนาจไปสู่แหล่งที่มีปัญหา และพยายามดึง

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น

2.4.3 การบริหารการพัฒนากับการพัฒนาองค์การ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารการพัฒนาเป็นความพยายามของมนุษย์อย่างหนึ่ง ในอันที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมให้เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่เดิม ด้วยการใช้ความคิดริเริ่มประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์วิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารงานบังเกิดผลสูงสุด โดยไม่หยุดยั้ง การบริหารการพัฒนาเป็นความพยายามใหม่ของมนุษย์ด้วยการระดมสรรพกำลัง เพื่อพัฒนาประเทศ ในขณะที่เดียวกันการบริหารการพัฒนาจะมองข้ามองค์การไปเสียมิได้ การพัฒนาประเทศจะรุดหน้าไปได้แค่ไหน มิได้ขึ้นอยู่กับการบริหารการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังมีผลลไกอีกอันหนึ่งที่จะผลักดันให้การบริหารการพัฒนาเกิดขึ้น คือ องค์การซึ่งจะต้องพัฒนาควบคู่กันไปด้วย

การพัฒนาองค์การคือ ความพยายามอย่างมีแผนในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ และความเจริญงอกงามขององค์การ ด้วยการเปลี่ยนแปลงปรับตัวให้เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป แนวความคิดในการพัฒนาองค์การนั้นอยู่ที่ว่าองค์การต้องปรับตัวให้ใหม่อยู่เสมอ และองค์การต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้

การพัฒนาองค์การนั้นมีเป้าหมายที่สำคัญ จำแนกออกได้เป็น 6 ประการ ดังนี้คือ

1. พัฒนาปรับปรุงองค์การให้ใหม่อยู่เสมอ
2. ค้นหาทริคเพื่อปรับปรุงงานอยู่ตลอดเวลา
3. ให้มีการร่วมมือแข่งขันกันทำงาน และยึดถือวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม
4. ลดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกองค์การ
5. ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลด้วยการรู้ข้อมูลอย่างถูกต้องแท้จริง
6. ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายที่แน่นอน

เป้าหมายของการพัฒนาองค์การมิได้มุ่งหมายเฉพาะแต่การแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นเท่านั้น แต่มุ่งที่จะส่งเสริมเพิ่มพูนสมรรถภาพขององค์การที่มีอยู่แล้วให้มีมากขึ้น ทั้งนี้โดยการสร้างเงื่อนไขต่อการที่จะทำให้องค์การได้รับรู้ได้เข้าใจ ได้ทำการประเมิน และได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างไปสู่แนวทางที่ดี ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลสมัย โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 7 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การให้ทันสมัย และให้มีระบบที่สามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างคล่องแคล่วกับสภาพงานในทุกๆ ลักษณะอยู่เสมอ
2. เพื่อเพิ่มการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการคิดค้นหาเทคนิคกลไกปรับปรุงงานอยู่ตลอดเวลา

3. เพื่อส่งเสริมให้มีทัศนคติแบบร่วมมือกันอย่างเต็มที่ต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันโดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน

4. เพื่อเพิ่มพูนสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้นระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นขององค์การด้วย

5. เพื่อส่งเสริมให้บุคคลในทุกระดับชั้นขององค์การได้วางแผนปฏิบัติงานโดยมุ่งยึดถือเป้าหมายเป็นหลัก หรือวัตถุประสงค์รวมขององค์การเป็นแนวทาง

6. เพื่อเพิ่มความไว้วางใจ หรือความไว้วางใจกันในบรรดาสมาชิกขององค์การ โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและอบอุ่น

7. เพื่อสร้างระบบการสื่อสารเปิด โดยให้สมาชิกขององค์การมีการติดต่อและเข้าใจกันทุกวิถีทาง จะเห็นได้ว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาองค์การสอดคล้องกับการบริหารพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง และอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงอยู่ที่การพัฒนาองค์การก่อน หรืออย่างน้อยการบริหารพัฒนาการพัฒนาด้านองค์การ จะต้องกระทำร่วมกันและพร้อมๆ กัน การพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายตามที่ปรารถนา นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ในองค์การ ก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการบริหารการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีงามขององค์การให้เป็นที่น่าชื่นใจแก่ผู้พบเห็น ฉะนั้นองค์การควรพัฒนาบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. การแต่งกาย เสื้อผ้าอาภรณ์มิใช่จะมีอิทธิพลเหนือปฏิกิริยาของผู้อื่นเท่านั้น หากมีผลถึงสภาวะแห่งจิตใจของผู้สวมใส่ด้วย แม้จะเป็นการยากที่จะวิเคราะห์ว่าสมบัติอันไหนของเครื่องแต่งกาย หรือสารรูปส่วนใดของเรามีปฏิกิริยาเหนือผู้อื่น แต่ก็พอจะยึดถือได้ว่า สำหรับสตรีการแต่งกายให้ทันสมัยอยู่เสมอจะช่วยพยุงบารมีของบุคลิกภาพ ส่วนผู้ชายการมีเครื่องแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย สมบูรณ์พรั่ง มีค่ามากในการทำให้ผู้อื่นต้องใจ การแต่งตัวมิใช่เป็นเรื่องหรือเป็นนิสัยที่เกิดขึ้นแล้วเป็นเอง แต่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้และประการสำคัญ คือ ต้องมีรสนิยมที่ดีด้วย กล่าวได้ว่ารสนิยมเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้อื่นมีปฏิกิริยาที่ดี และนิยมชมชอบเรา การแต่งเนื้อแต่งตัวมีส่วนเกื้อกูลทำให้บุคลิกภาพเป็นที่ชื่นชมของคนอื่นเมื่อแรกเห็นมากที่สุด องค์การใดก็ตามที่เจ้าหน้าที่แต่งกายอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม หรือเป็นแบบเดียวกัน จะเสริมสร้างบุคลิกภาพขององค์การเป็นที่สดุดตาแก่คนอื่น และยังก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นหมู่พวกเดียวกันด้วย

2. วาจา ทั้งวาจาและสำเนียงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกให้เราทราบความคิด ตลอดจนอุปนิสัยของผู้พูด ดังที่กล่าวกันว่า "สำเนียงบอกภาษา กริยาสะท้อนระบอบ" บุคลิกภาพในด้านนี้นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะมนุษย์ติดต่อกันโดยใช้ภาษาเป็นสื่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การใช้ภาษาหรือคำพูดที่สุภาพ อ่อนหวาน เต็มไปด้วยไมตรีจิตทำให้คนอื่นหลงใหลได้มาก บางกรณีเพียงแต่สำเนียงแห่งวาจาก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้คนมีท่าทีที่เป็นประโยชน์ต่อเรา เป็นที่ยอมรับกันว่าการพูดดีเป็นจุดสุดยอดของมนุษย์สัมพันธ์

3. มารยาทและศีลธรรม ผู้ที่พบปะเราย่อมจะรู้สึกประทับใจในบุคลิกภาพของเราที่เขาเห็นหรือคำพูดของเราเป็นครั้งแรก แต่มีตราภาพอันยั่งยืนย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะภายในของเราด้วย สิ่งนี้ได้แก่ มารยาทที่งามและความประพฤติที่ถูกต้องศีลธรรม มารยาทหมายถึงแบบระเบียบที่วางไว้ให้เกิดความราบรื่นในการคบค้าสมาคม ใครที่ฝ่าฝืนมารยาทหรือไม่มีมารยาทย่อมได้รับการตำหนิ ส่วนศีลธรรมนั้นเป็นปทัสฐานที่กำหนดความประพฤติที่เกิดจากความรู้สึกแห่งจิตใจ และเกี่ยวกับคุณค่าของความดีชั่วหรือถูกผิด ศีลธรรมเป็นเรื่องของการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและเกี่ยวกับความรู้สึกทางใจ แม้มิได้สำแดงออกมาแต่ถ้าคิดมีดีมีชอบก็ถือว่าผิดศีลธรรมแล้ว องค์การจึงควรกำหนดมารยาทและศีลธรรมขึ้นในองค์การ เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดความประพฤติในชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่ จะเป็นการช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้แก่องค์การอีกทางหนึ่ง

4. การพัฒนาความเจนจัดทางสังคม องค์การควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ทุกระดับให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา รู้จักปฏิบัติตนเมื่อติดต่อกับบุคคลอื่น และอดกลั้นต่อความกดดันด้านต่างๆ โดยมีวิธีการดำเนินงานอย่างมีแผน การปรับปรุงบุคลิกภาพด้านนี้ควรเน้นหนักในเรื่องของการสร้างความร่วมมือแข่งขันกันทำงานในกลุ่ม สร้างระบบการสื่อสารเปิดให้ทุกคนไว้วางใจกัน และลดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกองค์การด้วย

5. พัฒนาเจ้าหน้าที่โดยเพิ่มพูนความรู้และสร้างทัศนคติที่กว้างไกล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ทำให้เจ้าหน้าที่รู้จักโลกภายนอกพอๆ กับรู้จักตัวเอง การเพิ่มพูนความรู้ จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้นด้วย เมื่อสมาชิกขององค์การมีทัศนคติที่กว้างไกลและรอบรู้ความเป็นไปของสังคม ก็ย่อมจะสามารถวินิจฉัยบุคคลและสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องและสามารถสร้างความประทับใจแก่สาธารณชน หรือสร้างเกียรตินิยม(goodwin) ให้แก่องค์การได้อีกทางหนึ่งด้วย (อุทัย นีรัญโต, 2525)

2.4.4 การสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เสถียร เขยประทับ(ไม่ระบุพ.ศ. : 95-97) ได้สรุปภาพรวมของการขาดยุทธวิธีทางการสื่อสาร

เพื่อการพัฒนาในประเทศด้อยพัฒนาส่วนใหญ่และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาประกอบเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้หลายประการ รายละเอียดปัญหาและข้อเสนอแนะมีดังนี้คือ

1. ไม่มีแผนประจำปีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา การขาดแผนที่วางไว้ทำให้ การดำเนินการด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนามีลักษณะที่ไม่พอเพียง มีข้อผิดพลาด และความสมดุล

2. บางครั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสื่อสารในชนบททำงานตามลำพังหน่วยเดียว โดยไม่คำนึงถึงประชาชน เป้าหมายที่ส่งข่าวสารไปให้ และไม่รู้จักปรับปรุงข่าวสารให้เข้ากับท้องถิ่น

3. ไม่มีการประชุมงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในภูมิภาคที่ต่างก็เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา บางครั้งก็ทำงานซ้ำซ้อนกันหรือแข่งขันกันโดยไม่จำเป็น

4. การจัดลำดับความสำคัญของงานด้านการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นการกระทำโดยไม่มีหลักการ เป็นการติดตามแบบอำเภอใจ โดยทั่วไปจะพบว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสื่อสารให้ความสำคัญกับการผลิตเอกสารมากที่สุด มีการออกเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประโยชน์และประสิทธิภาพของสิ่งพิมพ์มากนัก การประเมินผลของการสื่อสาร มักถูกละเลย การวิจัยและการฝึกอบรมด้านการสื่อสารมีน้อย

การมองการพัฒนาโดยเน้นความสำคัญทางด้านวัตถุทั้งหมด ทำให้มุ่งถึงสิ่งที่เป็นวัตถุ ให้ความสำคัญกับเครื่องมือในการสื่อสาร ดึก และยานพาหนะมากเกินไป และให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการใช้เครื่องมือเหล่านี้น้อยเกินไป

5. การเลือกใช้สื่อของการสื่อสารก็กระทำกันในลักษณะตามอำเภอใจ เช่น มีการใช้เงินจำนวนมากในการพิมพ์เอกสารต่างๆ ทั้งๆ ที่อัตราการอ่านออกเขียนได้ของชาวชนบทยังคงค่อนข้างต่ำ

6. การสื่อสารถูกนำไปใช้เพื่อช่วยชาวนาชาวไร่ให้รู้จักเทคนิคต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงละเลยความสนใจในการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งก็มีความสำคัญในการพัฒนาไม่น้อย

7. การสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนในประเทศด้อยพัฒนาที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมักมีมากขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนในเมืองที่มีอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการ เพราะฉะนั้นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจึงยากแก่การเข้าใจของคนในชนบท

8. การขาดการเข้าใจในการสื่อสารเพื่อการพัฒนา และความต้องการสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง จึงทำให้หน่วยงานพัฒนาใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวกับการสื่อสารไปในทางการประชาสัมพันธ์ ซึ่งไม่เข้ากับ

ความต้องการและประโยชน์ของประชาชน

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดอาจให้ข้อเสนอแนะกว้างๆ สามประการได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านการสื่อสาร เพราะฉะนั้นยุทธวิธีทั่วไปของการพัฒนาจะต้องรวมยุทธวิธีเฉพาะของการสื่อสารซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งสำหรับยุทธวิธีทั่วไปของการพัฒนาด้วย

ที่กล่าวในข้อที่หนึ่งนี้แสดงให้เห็นว่า

1.1 จะต้องกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในความสำคัญและบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนา ในหมู่ผู้กำหนดนโยบายที่สำคัญ เช่น ผู้นำทางการเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน เจ้าหน้าที่บริหาร และเจ้าหน้าที่งบประมาณ เป็นต้น

1.2 จะต้องรวมนโยบายที่เกี่ยวกับการสื่อสารไว้ในนโยบายหลักของการพัฒนา รวมทั้งให้นักยุทธวิธีทางการสื่อสารมีส่วนช่วยกำหนดนโยบายขั้นสูงสุดของการพัฒนาด้วย

1.3 จะต้องจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษสำหรับการพัฒนาด้านการสื่อสาร ให้เหมาะสมกับความสำคัญและความเร่งด่วนของโครงการพัฒนาที่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากการสื่อสาร

2. การสื่อสารที่ได้รับการเร่งรัดพัฒนาสามารถช่วยเร่งการพัฒนาโดยทั่วไปให้เร็วขึ้น และง่ายขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาด้านการสื่อสารจึงควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญในระดับที่สูง

ที่กล่าวในข้อสองนี้แสดงให้เห็นว่า

2.1 จะต้องปรับปรุงกลไกของการสื่อสารให้ดีขึ้น และยกมาตรฐานของการสื่อสารภายในวงการบริหารกลางระหว่างประชาชน จากรัฐบาลไปสู่ประชาชน และจากประชาชนไปสู่รัฐบาลให้สูงขึ้น

2.2 จะต้องปรับปรุงและขยายสถาบันการสื่อสารที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล กลุ่มผู้ฟังวิทยุ หรือกลุ่มผู้ชมโทรทัศน์ให้ดีขึ้น และก่อตั้งสถาบันใหม่ในทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ในที่ที่มีความจำเป็นต้องก่อตั้ง โดยผ่านการดำเนินงานของรัฐบาล หรือโดยการริเริ่มของเอกชน

2.3 จะต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษในการพัฒนาระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้เพราะประเทศด้อยพัฒนาส่วนมากเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำการเกษตรในชนบท

3. นโยบายที่ดีและการสนับสนุนด้านการเงินเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่พอเพียงที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องจูงใจบุคคลที่รับผิดชอบในการนำการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดความศรัทธาในประโยชน์และความสำคัญของการสื่อสาร

ที่กล่าวในข้อที่สามนี้ แสดงให้เห็นว่า

3.1 จะต้องให้การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ (ทั้งในสถาบันของรัฐบาลและของเอกชนในระดับต่างๆ) ให้มีความรู้ในศาสตร์และศิลป์ของการจูงใจเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล โดยอาศัยการสื่อสาร

3.2 จะต้องสืบเสาะค้นหา(ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังจากการดำเนินการพัฒนา) ว่าปัจจัยอะไรในกระบวนการสื่อสาร(คือ แหล่งสาร สาร ช่องสาร และผู้รับสาร) ที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนา

3.3 จะต้องผลิตและเผยแพร่วัสดุเกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น โสติดทัศนูปกรณ์ที่ดัดแปลงให้เข้ากับกลุ่มผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา การออกแบบและการผลิตวัสดุเกี่ยวกับการสื่อสารก็เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในสนาม

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารคงสนับสนุนข้อเสนอใหญ่ๆ สามประการนี้อย่างเต็มที่ แต่ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ไม่ใช่บุคคลที่สามารถนำข้อเสนอแนะนี้ออกปฏิบัติให้เป็นจริงได้ บุคคลที่จะนำข้อเสนอแนะนี้ออกปฏิบัติให้เป็นจริงได้คือ นักการเมืองหรือผู้บริหารประเทศที่จะตัดสินใจว่า ต้องการที่จะนำการสื่อสารมาใช้เป็นบันไดที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาหรือไม่ การตัดสินใจที่จะนำหรือไม่นำการสื่อสารมาใช้เช่นนี้อาจหมายถึงการบรรลุความทันสมัยในอนาคต หรือการย่ำอยู่กับที่โดยไม่มีเปลี่ยนแปลง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนา คณะผู้วิจัยประมวลสาระที่ได้จากการรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในตอนต้นที่ 1 และ 2 ของบทที่ 2 และตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยในบทที่ 1 นำมาจัดเป็นประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการดำเนินการของวัดพระธรรมกายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างไรบ้าง

2. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรของวัดพระธรรมกาย เพื่อรองรับงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในด้านบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหารภายในองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อมและการบริหารการพัฒนา เป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร และควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

3. การศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ในอนาคตของวัดพระธรรมกายว่าเป็นอย่างไร มีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหายังไง

แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

จากประเด็นคำถามสำหรับการศึกษาวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำประเด็นการศึกษาทั้ง 5 ประเด็น มากำหนดรายละเอียดแหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งข้อมูล	ข้อมูลที่ต้องการ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/การวิเคราะห์ข้อมูล
<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง - เอกสารที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินการของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก - ปัญหา และอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก - แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค - ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตของวัดพระธรรมกาย - การเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากรและเครื่องมือเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข 	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก/วิธีวิเคราะห์เนื้อหา
<ul style="list-style-type: none"> - พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ในด้านต่างๆ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและการปรับปรุงแก้ไข 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสอบถาม - ความคิดเห็น/แจกแจงความถี่ - คำนวณค่าเฉลี่ย - ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน - เปรียบเทียบ - นัยสำคัญ - ทางสถิติ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แสดงไว้ในตารางที่ 2
 ตารางที่ 2 ประชากร

รายการ	ประชากร
1. หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง	7
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่	
2.1 พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ในประเทศ	22
2.2 พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ	20
รวม	49

รายละเอียดประชากรมีดังนี้

1. หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานย่อย มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายในฐานะหัวหน้าที่กำหนดนโยบายการทำงาน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน
2. พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่ คณะผู้วิจัยแบ่งเจ้าหน้าที่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเผยแผ่ในประเทศ จำนวน 22 คน และพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเผยแผ่ในต่างประเทศจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก หมายถึง การกำหนดแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ ระบบสื่อประสม ระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูล ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์งบประมาณ และบุคลากรเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในองค์การเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก หมายถึง ความเหมาะสมของการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ได้แก่ บุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหาร

ภายในองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อมและการบริหารการพัฒนา

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก หมายถึง ปัญหาที่ทำให้การเผยแผ่ไม่เป็นผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายหรือกำหนดนโยบายไว้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับกำลังคน คุณภาพกำลังคน / เครื่องมือ / อุปกรณ์ จำนวนเครื่องมือ/อุปกรณ์งบประมาณ เป็นต้น

4. นโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก หมายถึง การกำหนดแนวทาง วิธีการ เป้าหมาย และหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายในอนาคต โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การเผยแผ่ทางสถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ การเปิดศูนย์กัลยาณมิตร ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ รวมทั้งการวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับงานดังกล่าวในอนาคต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก และแบบสอบถาม รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก เพื่อสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นย่อยในการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น ดังนี้

ก. ประเด็นเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการดำเนินการของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เช่น มีแนวความคิดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไร มียุทธวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างไรบ้าง ขณะนี้มีเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทใดบ้างที่นำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นต้น

ข. ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เช่น มีกำลังคนเพียงพอหรือไม่ มีการพัฒนากำลังคนอย่างไร เป็นต้น

ค. ประเด็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคต เช่น จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่ได้ใช้มาใช้ในอนาคตหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

2. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังตัวอย่างที่เสนอไว้ในภาคผนวก แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบ ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(check list) และแบบเติมคำลงในช่องว่าง(open-end question)

ตอนที่ 2-3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก จำนวน 70 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ตัวเลือก โดยเกณฑ์การให้คะแนน แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ตัวเลือก ทั้งหมดใช้หลักการให้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 เรียงตามลำดับดังนี้

1	หมายถึง	ผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ผู้ตอบไม่เห็นด้วยหรือตรงกับความรู้สึกน้อย
3	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลางหรือตรงกับความรู้สึกปานกลาง
4	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยมากหรือตรงกับความรู้สึกมาก
5	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งหรือตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

ถ้าข้อความในแบบสอบถามเป็นเชิงนิเสธ เกณฑ์การให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายในอนาคต

การพัฒนาเครื่องมือ

การพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยมีลำดับขั้นการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
2. สัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแผ่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ฯลฯ ระหว่างเดือนมกราคม 2542
3. กำหนดประเด็นการศึกษาและสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง โดยนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเรียบเรียงและสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดังรายละเอียดปรากฏในหัวข้อเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและโครงสร้าง รวมทั้งสำนวนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย คณะผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. คณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากวัดพระธรรมกาย
2. คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากประชากร โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ
 - 2.1 ทำการสัมภาษณ์แบบหยั่งลึกหัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศในเดือนธันวาคม 2542
 - 2.2 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยคณะผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศ และขอรับกลับคืนด้วยตนเองในวันเดียวกัน
 - 2.3 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยคณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ในระหว่างเดือนมีนาคม 2542

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) โดยกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป เห็นตรงกันเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. การแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ในกรณีที่ข้อมูลเป็นแบบจำแนกประเภท (categorical data)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ฯลฯ โดยการใช้สถิติค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{x}) เปรียบเทียบเกณฑ์สัมบูรณ์ตามนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในการ แปลความหมายค่ามัชฌิมเลขคณิต ดังนี้คือ

ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด หรือตรงกับความรู้สึกลดน้อยที่สุด
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อย หรือตรงกับความรู้สึกลดน้อย
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยปานกลาง หรือตรงกับความรู้สึกลดปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมาก
หรือตรงกับความรู้สึกมาก

ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด
หรือตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

3. การวิเคราะห์เชื่อมโยงผลการศึกษาระบบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ทั้งในด้านรูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในปัจจุบันและ
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากเหตุผลและวิธีดำเนินการอย่างไร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำเสนอไว้ในบทที่ 4 โดยแยกออกเป็น 2 ตอน ตาม
จุดมุ่งหมายของงานวิจัย คือ ตอนแรก เป็นผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้
ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย ตอนที่สองเป็นผลการศึกษาระบบทบาท
วัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยแยกออกเป็น 2 ตอน ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ดังนี้คือ ตอนที่ 1 ศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายว่ามีแนวคิด นโยบายการวางแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น การเตรียมบุคลากร ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเลือกใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ การประเมินผลการใช้เทคโนโลยี การบริหารงานเผยแผ่ ฯลฯ อย่างไร และมีวิธีการแก้ไขปัญหายุ่งยากในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไร ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตว่ามีแนวโน้มนโยบายในการดำเนินการ ตลอดจนการเตรียมการสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตอย่างไร

ดังนั้น การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้จึงแยกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ตอนแรกเป็นผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย ตอนที่สองเป็นผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

อนึ่ง ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ตอนดังกล่าว คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร เพื่อให้เห็นลักษณะของกลุ่มประชากร และลักษณะการแจกแจงของตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่องดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของประชากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการหาจำนวนและร้อยละของลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละค่าของตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งนำเสนอในตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศจำนวนทั้งสิ้น 35 คน เป็นเพศชายและหญิงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 57.1 และ 42.9 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 ปี - 45 ปี (ร้อยละ 60.4) ส่วนอายุระหว่าง 22-24 ปี และ 46 ปีขึ้นไปมีเป็นจำนวนน้อย (ร้อยละ 22.4 และ 17.2 ตามลำดับ)

โดยส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ(ร้อยละ 31.4) และบุคลากรภายนอกที่เป็นกัลยาณมิตร สาธุชน
เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร (ร้อยละ 31.4) ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอุบาสก และอุบาสิกา มีจำนวนใกล้เคียง
กัน (ร้อยละ 20 และ 17.2 ตามลำดับ)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 68.4) รองลงมาคือ
อนุปริญญา (ร้อยละ 14.4) ผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอนุปริญญาและสูงกว่า
ปริญญาตรีมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 8.6) ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนเข้าวัด
พระธรรมกาย (ร้อยละ 82.8) มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน (ร้อยละ 17.2) โดยผู้ที่
มีประสบการณ์แต่ละคนเคยทำงานในด้านบริการสาธารณสุข งานวิจัยด้านอาหาร คอมพิวเตอร์
งานบัญชี อุตสาหกรรมผลิตพลาสติก นักเคมีปฏิบัติการและควบคุมระบบชุมสายโทรศัพท์ เลขานุการ
เจ้าหน้าที่ภาคสนาม นักฝึกอบรม วิศวกร นักการตลาด นักกิจการนักศึกษา นักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
อาจารย์ ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ที่ปรึกษากฎหมายและธุรกิจบริการ มาก่อน นอกจากนี้ ผู้ตอบ
แบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่วัดพระธรรมกายเกินกว่า 5 ปี
ขึ้นไป (ร้อยละ 34.1) รองลงมาคือ 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี (ร้อยละ 20.0 17.2 และ 14.4 ตามลำดับ) ส่วน
4 ปี และ 5 ปี มีเป็นจำนวนน้อย (ร้อยละ 8.6 และ 5.7 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านของตัวแปร
ที่ไม่ต่อเนื่อง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	20	57.1
หญิง	15	42.9
อายุ		
46 ปีขึ้นไป	6	17.2
25-45 ปี	21	60.4
22-24 ปี	8	22.4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละสถานะภาพปัจจุบัน
พระภิกษุ	11	31.4
อุบาสก	7	20.0
อุบาสิกา	6	17.2
บุคคลภายนอก	11	31.4
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญญา	3	8.6
อนุปริญญา	5	14.4
ปริญญาตรี	24	68.4
สูงกว่าปริญญาตรี	3	8.6
ประสบการณ์การทำงานก่อนเข้าวัดพระธรรมกาย		
ไม่มีประสบการณ์	6	17.2
มีประสบการณ์	29	82.8
ระยะเวลาที่ทำงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แก่วัดพระธรรมกาย		
เกินกว่า 5 ปีขึ้นไป	12	34.1
5 ปี	2	5.7
4 ปี	3	8.6
3 ปี	5	14.4
2 ปี	6	17.2
1 ปี	7	20.0

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย

การนำเสนอผลการศึกษาในตอนที่ 1 นี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตามความคิดเห็นของพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย ตอนที่สอง เป็นผลการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบยั้งลึกลับจากหัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินการของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายในตอนนี้ เป็นการนำเสนอสรุปลักษณะของกลุ่มประชากรและค่าสถิติของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 2 ตัวแปรหลัก คือ ตัวแปรแรกเป็นตัวแปรเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในด้านบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหารภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อม และการบริหารการพัฒนา ตัวแปรที่สอง เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ การเผยแผ่ข้อมูล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผน การประเมินผล การแก้ปัญหา แผนปฏิบัติงาน และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ตัวแปรดังกล่าวแยกเป็น 18 ตอน ตอนแรกเป็นผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับภูมิหลังของกลุ่มประชากร สิบห้าตอนต่อมาเป็นรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตัวแปรย่อยเป็นรายข้อในแต่ละตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 19 สองตอนสุดท้าย เป็นผลการวิเคราะห์ตัวแปรความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ในภาพรวมทั้ง 16 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นดังตารางที่ 20 และตารางที่ 21 คณะผู้วิจัยนำเสนอค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และการแปลความหมาย โดยมีเกณฑ์สัมบูรณ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด หรือตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อย หรือตรงกับความรู้สึกน้อย
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยปานกลาง หรือตรงกับความรู้สึกปานกลาง
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมาก หรือตรงกับความรู้สึกมาก
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด หรือตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

1.1 บุคคล

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคล ในตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคลในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกใครๆ ว่าท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$) รองลงมาคือ ท่านมีความสุขและความสบายใจในการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.34$) ท่านมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.26$) และพ่อแม่ญาติพี่น้องต่างชื่นชมยินดีที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 3.71$) มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับน้อย คือท่านรู้สึกอึดอัดคับข้องใจและวิตกกังวลในการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 1.82$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคล

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกใคร ๆ ว่าท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.43	0.61	มาก
2. ท่านมีความสุขและความสบายใจในการการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.34	0.73	มาก
3. ท่านมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.26	0.66	มาก
4. พ่อแม่ญาติพี่น้องต่างชื่นชมยินดีที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.71	0.89	มาก
5. ท่านรู้สึกอึดอัดคับข้องใจและวิตกกังวลในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	1.82	0.76	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคลในภาพรวม	3.73	0.44	มาก

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันทำหลายคนหลายฝ่ายจึงจะสำเร็จ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$) รองลงมาคือท่านรู้สึกยินดีที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาพร้อมกับหมู่คณะที่ ๆ น้องๆ เจ้าหน้าที่และคณะสงฆ์วัดพระธรรมกาย ($\bar{x} = 4.80$) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากคือ ท่านเชื่อมั่นศรัทธาต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่

พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.46$) ท่านรู้สึกผูกพันฉันท์พี่น้องกับหมู่คณะที่ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาแม้ว่าจะอยู่ไกลกัน ($\bar{x} = 4.37$) ท่านสามารถขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้ตลอดเวลา ($\bar{x} = 3.91$) ท่านมีพระอาจารย์และเพื่อนคอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือในเวลาที่ท่านต้องการเสมอ ($\bar{x} = 3.77$) ตามลำดับ มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับน้อย คือท่านมักมีปัญหาข้อขัดแย้งกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่านเป็นประจำ ($\bar{x} = 1.85$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันหลายคนหลายฝ่ายจึงจะสำเร็จ	4.91	0.28	มากที่สุด
2. ท่านรู้สึกยินดีที่ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับหมู่คณะ พี่ๆ น้องๆ เจ้าหน้าที่และคณะสงฆ์วัดพระธรรมกาย	4.80	0.41	มากที่สุด
3. ท่านเชื่อมั่นศรัทธาต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.46	0.70	มาก
4. ท่านรู้สึกผูกพันฉันท์พี่น้องกับหมู่คณะที่ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาแม้ว่าจะอยู่ไกลกัน	4.37	0.73	มาก
5. ท่านสามารถขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้ตลอดเวลา	3.91	0.62	มาก
6. ท่านมีพระอาจารย์และเพื่อนคอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือในเวลาที่ท่านต้องการเสมอ	3.77	0.81	มาก
7. ท่านมักมีปัญหาข้อขัดแย้งกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่านเป็นประจำ	1.85	1.10	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม	4.02	0.34	มาก

1.3 การบริหารภายในองค์กร

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการบริหารภายในองค์กร ในตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการบริหารภายในองค์กรในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่าน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) รองลงมาคือการวางนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่กำหนดโดยการประชุมคณะกรรมการบริหารของวัด ท่านและหมู่คณะมีการประชุมปรึกษาหารือ ระดมสมองในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นประจำ และท่านพึงพอใจในสวัสดิการที่ท่านได้รับในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 3.94$) และท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่าน ($\bar{x} = 3.89$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) สำหรับความคิดเห็นข้อที่ว่า ท่านไม่มีสิทธิ์มีเสียงในการเสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นร่วมกันอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.23$)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการบริหารภายในองค์กร

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่าน	3.97	0.83	มาก
2. การวางนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่กำหนดโดยการประชุมคณะกรรมการบริหารของวัด	3.94	0.80	มาก
3. ท่านและหมู่คณะมีการประชุมปรึกษาหารือระดมสมองในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นประจำ	3.94	0.84	มาก
4. ท่านพึงพอใจในสวัสดิการที่ท่านได้รับในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.94	0.91	มาก
5. ท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับท่าน	3.89	0.83	มาก
6. ในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ	3.29	1.02	ปานกลาง
7. ท่านไม่มีสิทธิ์มีเสียงในการเสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.23	1.14	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารภายในองค์กรในภาพรวม	3.94	0.55	มาก

1.4 วัดนธรรมองค์การ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวัดนธรรมองค์การ ในตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวัดนธรรมองค์การ ในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าและสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.97$) รองลงมาคือท่านเห็นว่า สภาพสังคมต้องการผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.74$) ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ปัญหา ในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างน้อยเพียงใดท่านตั้งใจจะทำหน้าที่นี้ ($\bar{x} = 4.66$) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ในวัดมีส่วนร่วม ทำให้ท่านเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และเมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้ง ในการปฏิบัติหน้าที่ทุกคนในองค์การจะช่วยกันแก้ไขข้อขัดแย้งนั้นด้วยดีเสมอ ($\bar{x} = 4.46$ และ $\bar{x} = 3.69$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวัดนธรรมองค์การ

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าและสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ	4.97	0.17	มากที่สุด
2. ท่านเห็นว่าสภาพสังคมต้องการผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.74	0.74	มากที่สุด
3. ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างน้อยเพียงใดท่านตั้งใจจะทำหน้าที่นี้	4.66	0.54	มากที่สุด
4. กิจกรรมต่าง ๆ ในวัดมีส่วนร่วมทำให้ท่านเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.46	0.61	มาก
5. เมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติหน้าที่ทุกคนในองค์การจะช่วยกันแก้ไขข้อขัดแย้งนั้นด้วยดีเสมอ	3.69	0.80	มาก
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านวัดนธรรมองค์การในภาพรวม	4.50	0.30	มากที่สุด

1.5 ระบบการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านระบบการทำงาน ในตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านระบบการทำงานในภาพรวม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าต่อตัวท่าน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) รองมาคือ ชื่อเสียงของวัดพระธรรมกายขึ้นอยู่กับความมีระเบียบวินัยในตนเองของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.63$) และผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความรับผิดชอบสูง และเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.63$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงแผนงานในการปฏิบัติหน้าที่ท่านสามารถรับรู้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) สำหรับความคิดเห็นข้อที่ว่า ท่านท้อแท้ เบื่อหน่ายในการปฏิบัติหน้าที่ และต้องการไปทำหน้าที่อื่นแทนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.97$)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านระบบการทำงาน

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าต่อตัวท่าน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ	4.66	0.54	มากที่สุด
2. ชื่อเสียงของวัดพระธรรมกายขึ้นอยู่กับความมีระเบียบวินัยในตนเองของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.63	0.49	มากที่สุด
3. ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความรับผิดชอบสูง และเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้น	4.63	0.55	มากที่สุด
4. หากมีการเปลี่ยนแปลงแผนงานในการปฏิบัติหน้าที่ท่านสามารถรับรู้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว	3.29	0.78	ปานกลาง
5. ท่านท้อแท้ เบื่อหน่ายในการปฏิบัติหน้าที่ และต้องการไปทำหน้าที่อื่นแทน	1.97	0.94	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านระบบการทำงานในภาพรวม	3.91	0.32	มาก

1.6 สภาพแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสภาพแวดล้อม ในตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก คือ บรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ท่านปรารถนาที่จะทำหน้าที่นี้ ($\bar{x} = 4.00$) ท่านพึงพอใจในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 3.79$) และท่านเห็นว่า ระยะทาง กาลเวลา และภาษามิใช่อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{x} = 3.60$) ตามลำดับ มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านประสบปัญหาการขาดเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 2.91$)

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสภาพแวดล้อม

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.71	0.46	มากที่สุด
2. บรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ท่านปรารถนาที่จะทำหน้าที่นี้	4.00	0.74	มาก
3. ท่านพึงพอใจในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.79	0.69	มาก
4. ท่านเห็นว่า ระยะทาง กาลเวลา และภาษามิใช่อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่	3.60	1.12	มาก
5. ท่านประสบปัญหาการขาดเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.91	1.07	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวม	3.80	0.46	มาก

1.7 การบริหารการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารการพัฒนาในตารางที่ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารการพัฒนาในภาพรวม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองเพื่อการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างดีที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมาคือ ท่าน มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ ($\bar{x} = 3.97$) ประสพการณ์ การเรียนรู้จากการฝึกฝนอบรมตามหลักสูตรของวัดสามารถพัฒนาท่านให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{x} = 3.91$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นสองข้อที่ว่า ท่านมั่นใจในความรู้ความสามารถของท่านในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนา และท่านมีความรู้ทางปริยัติและปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$ และ $\bar{x} = 3.20$) ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นข้อที่ว่า ท่านผ่านการฝึกฝนอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากวัดพระธรรมกายนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.15$)

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารการพัฒนา

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองเพื่อการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างดีที่สุด	4.46	0.56	มาก
2. ท่านมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ	3.97	0.66	มาก
3. ประสพการณ์การเรียนรู้จากการฝึกฝนอบรมตามหลักสูตรของวัดสามารถพัฒนาท่านให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่	3.91	0.85	มาก
4. ท่านมั่นใจในความรู้ความสามารถของท่านในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.49	0.70	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
5. ท่านมีความรู้ทางปริยัติและปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ หน้าที่ได้เป็นอย่างดี	3.20	0.76	ปานกลาง
6. ท่านผ่านการฝึกฝนอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ พระพุทธศาสนาจากวัดพระธรรมกาย	2.15	0.49	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารการพัฒนาในภาพรวม	3.54	0.49	มาก

1.9 ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในตารางที่ 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ท่านทำงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้รวดเร็วและมีคุณภาพผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$) เพียงข้อเดียว ส่วนความคิดเห็นสองข้อที่ว่า ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในสารสนเทศ(ข้อมูล) ที่ท่านนำออกมาเผยแพร่ทุกเรื่อง และท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องหน้าที่ของท่านในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$ และ $\bar{x} = 3.37$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ท่านทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รวดเร็วและมีคุณภาพ	4.33	0.69	มาก
2. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในสารสนเทศ(ข้อมูล) ที่ท่านนำออกมาเผยแผ่ทุกเรื่อง	3.42	0.66	ปานกลาง
3. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของท่านในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้	3.37	0.73	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม	3.87	0.41	มาก

1.10 การปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) เพียงข้อเดียว ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า หากมีสิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ท่านจำเป็นต้องเรียนรู้ จะมีบุคลากรให้ความรู้ หรือทางวัดอาจจะจัดฝึกอบรมให้ท่านนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) สำหรับความคิดเห็นข้อที่ว่า ท่านมีความรู้สึกคับข้องใจที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และท่านรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ เบื่อหน่ายในการศึกษาความรู้ ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระยะแรก แต่หลังจากผ่านไปสักระยะหนึ่งท่านรู้สึกปรับตัวดีขึ้นนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.24$ และ $\bar{x} = 2.21$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	3.94	0.73	มาก
2. หากมีสิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ท่านจำเป็นต้องเรียนรู้จะมีบุคลากรให้ความรู้หรือทางวัดอาจจะจัดฝึกอบรมให้ท่าน	3.03	1.11	ปานกลาง
3. ท่านมีความรู้สึกคับข้องใจที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.24	1.05	น้อย
4. ท่านรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ เบื่อหน่ายในการศึกษาความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระยะแรก แต่หลังจากผ่านไปสักระยะหนึ่ง ท่านรู้สึกปรับตัวดีขึ้น	2.21	0.99	น้อย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม	2.88	0.49	ปานกลาง

1.11 การเผยแพร่ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการเผยแพร่ข้อมูลในตารางที่ 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการเผยแพร่ข้อมูลในภาพรวม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดทำสารสนเทศต่างๆ มีการตรวจสอบความถูกต้องทุกครั้งก่อนทำการเผยแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) รองลงมา คือข้อมูลที่ท่านจัดทำเพื่อเผยแพร่ (สารสนเทศ) มีความเป็นปัจจุบันและทันสมัย ($\bar{x} = 3.62$) ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า ท่านสามารถตัดสินใจที่จะเผยแพร่ข้อมูลใดๆ สู่อารณชนได้ด้วยตัวคุณเองนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.11$) เพียงข้อเดียว

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการเผยแพร่ข้อมูล

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. การจัดทำสารสนเทศต่างๆ มีการตรวจสอบความถูกต้อง ทุกครั้งก่อนทำการเผยแพร่	3.83	0.62	มาก
2. ข้อมูลที่ท่านจัดทำเพื่อเผยแพร่ (สารสนเทศ) มีความเป็น ปัจจุบันและทันสมัย	3.62	0.82	มาก
3. ท่านสามารถตัดสินใจที่จะเผยแพร่ข้อมูลใดๆ สู่อารณชน ได้ด้วยตัวท่านเอง	3.11	0.90	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการเผยแพร่ข้อมูลในภาพรวม	3.52	0.60	มาก

1.12 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว เมื่อมีระบบใหม่ที่เหมาะสมกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$) รองลงมาคือ ประสิทธิภาพของเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทางสำนักเผยแผ่มีอยู่สามารถรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ($\bar{x} = 3.62$) ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่าท่านไม่สามารถทำงานเผยแผ่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีสาเหตุจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่หน่วยงานท่านใช้อยู่ไม่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.63$)

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็วเมื่อมีระบบใหม่ที่เหมาะสมกว่า	3.82	0.76	มาก
2. ประสิทธิภาพของเครื่องมือ/อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทางสำนักเผยแผ่มีอยู่สามารถรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี	3.62	0.60	มาก
3. ท่านไม่สามารถทำงานเผยแผ่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีสาเหตุจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่หน่วยงานท่านใช้อยู่ไม่มีประสิทธิภาพ	2.63	1.03	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านบุคคลในภาพรวม	3.36	0.56	ปานกลาง

1.15 การวางแผน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการวางแผนในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดกิจกรรมต่างๆ ของวัดแต่ละครั้งมีการประชุมแบ่งงาน ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) รองลงมาคือ ก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการเลือกใช้สื่อในการเผยแผ่อย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 3.66$) และก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีการเตรียมเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการเผยแผ่ ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบทุกครั้ง ($\bar{x} = 3.50$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายในงานเผยแผ่ด้านต่างๆ อย่างชัดเจนเป็นระบบ สำนักเผยแผ่มีการประชุมตกลงเนื้อหาสาระหรือสารสนเทศที่จะนำออกเผยแผ่ก่อนเสมอ และท่านทราบกำหนดการจัดกิจกรรมที่ท่านจะต้องทำการเผยแผ่ล่วงหน้าตลอดปีนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21, 3.18$ และ 2.86) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการวางแผน

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. การจัดกิจกรรมต่างๆ ของวัดแต่ละครั้งมีการประชุมแบ่งงาน ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	3.77	0.60	มาก
2. ก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการเลือกใช้สื่อ ในการเผยแผ่อย่างเหมาะสม	3.66	0.64	มาก
3. ก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีการเตรียมเครื่องมือ/อุปกรณ์ ในการเผยแผ่ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบทุกครั้ง	3.50	0.71	มาก
4. หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายในงานเผยแผ่ ด้านต่างๆ อย่างชัดเจนเป็นระบบ	3.21	0.88	ปานกลาง
5. สำนักเผยแผ่มีการประชุมตกลงเนื้อหาสาระหรือสารสนเทศ ที่จะนำออกเผยแผ่ก่อนเสมอ	3.18	0.11	ปานกลาง

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
6. ท่านทราบกำหนดการจัดกิจกรรมที่ท่านจะต้องทำการเผยแพร่ ล่วงหน้าตลอดปี	2.86	0.88	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการวางแผนในภาพรวม	3.36	0.51	ปานกลาง

1.16 การประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการประเมินผลในภาพรวม มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านพึงพอใจในผลงานแต่ละชิ้นที่ท่านและทีมงานของท่านทำสำเร็จออกมา ($\bar{x} = 4.06$) รองลงมาคือ ทีมงานเผยแพร่มีการประชุมหลังงานเสร็จแล้วเพื่อสรุปความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และเตรียมการป้องกัน และแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.62$) ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการประเมินผล

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านพึงพอใจในผลงานแต่ละชิ้นที่ท่านและทีมงานของท่าน ทำสำเร็จออกมา	4.06	0.59	มาก
2. ทีมงานเผยแพร่มีการประชุมหลังงานเสร็จแล้วเพื่อสรุปความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และเตรียมการป้องกันและแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ	3.62	0.89	มาก
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการประเมินผลในภาพรวม	3.84	0.60	มาก

1.17 การแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการแก้ปัญหาในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หากมีปัญหาและอุปสรรคท่านสามารถขอคำปรึกษาจากผู้รู้ในกลุ่มของท่านได้อย่างรวดเร็วและ ผู้รับผิดชอบงานเผยแพร่ทุกคนสามารถทำงานของตนเองให้สำเร็จทันเวลาทุกครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$) มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันในระดับปานกลางค่อนข้างมากคือ การทำงานเผยแพร่แต่ละครั้ง หากมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นจะมีผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคืบหน้าได้ทันเวลา ($\bar{x} = 3.49$)

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการแก้ปัญหา

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. หากมีปัญหาและอุปสรรคท่านสามารถขอคำปรึกษาจากผู้รู้ในกลุ่มของท่านได้อย่างรวดเร็ว	3.69	0.68	มาก
2. ผู้รับผิดชอบงานเผยแพร่ทุกคนสามารถทำงานของตนเองให้สำเร็จทันเวลาทุกครั้ง	3.69	0.58	มาก
3. การทำงานเผยแพร่แต่ละครั้งหากมีปัญหาใดๆเกิดขึ้นจะมีผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคืบหน้าได้ทันเวลา	3.49	0.66	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการแก้ปัญหาในภาพรวม	3.62	0.54	มาก

1.18 แผนปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการแก้ปัญหาในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านรับคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงจากหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) เพียงข้อเดียว ส่วนความคิดเห็นข้อที่ว่า สำนักเผยแผ่มีการกำหนดแผนปฏิบัติการและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และหากมีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินการ ท่านจะสามารถทราบได้ทันเวลา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$ และ 3.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านแผนปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านรับคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงจากหัวหน้างาน	3.77	0.77	มาก
2. สำนักเผยแผ่มีการกำหนดแผนปฏิบัติการและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.49	0.66	ปานกลาง
3. หากมีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินการท่านจะสามารถทราบได้ทันเวลา	3.44	01.61	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านแผนปฏิบัติงานในภาพรวม	3.57	0.51	มาก

1.19 การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยจะช่วยส่งเสริมให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถทำได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าทางวัดพระธรรมกายควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแพร่ให้มากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.66$) และท่านเห็นว่า ตนเองมีศักยภาพเพียงพอในการศึกษาเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ได้โดยไม่ลำบากมากนัก ($\bar{x} = 4.14$) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยจะช่วยส่งเสริมให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถทำได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น	4.71	0.46	มากที่สุด
2. ท่านเห็นว่าทางวัดพระธรรมกายควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแพร่ให้มากยิ่งขึ้น	4.66	0.68	มากที่สุด
3. ท่านเห็นว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอในการศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ได้โดยไม่ลำบากมากนัก	4.14	0.73	มาก
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาพรวม	4.50	0.48	มากที่สุด

1.20 การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวมในตารางที่ 20 พบว่าพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรในภาพรวมพบว่า ตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์การในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือ ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม การบริหารภายในองค์การในภาพรวม ระบบการทำงานในภาพรวม สภาพแวดล้อมในภาพรวม บุคคลในภาพรวม และการบริหารการพัฒนาในภาพรวม ($\bar{x} = 4.02$ 3.94 3.91 3.80 3.73 และ 3.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกด้านการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวม

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านวัฒนธรรมองค์การในภาพรวม	4.50	0.30	มากที่สุด
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม	4.02	0.34	มาก
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านการบริหารภายในองค์การในภาพรวม	3.94	0.55	มาก
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านระบบการทำงานในภาพรวม	3.91	0.32	มาก
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวม	3.80	0.46	มาก
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านบุคคลในภาพรวม	3.73	0.44	มาก
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ด้านการบริหารการพัฒนาในภาพรวม	3.54	0.49	มาก
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในภาพรวม	3.86	0.28	มาก

1.21 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในภาพรวม
 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
 ทั่วโลกด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย
 ในภาพรวมในตารางที่ 21 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ
 เผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในภาพรวมมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$)
 และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรในภาพรวมพบว่า ตัวแปรด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้
 ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) ส่วน
 ความคิดเห็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม การประเมินผลในภาพรวม
 การแก้ปัญหาในภาพรวม แผนปฏิบัติงานในภาพรวม การเผยแพร่ข้อมูลในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถาม
 มีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$ 3.84 3.62 3.57 และ 3.52) ตามลำดับ
 ส่วนความคิดเห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านการวางแผน
 ในภาพรวม ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม และการปรับตัวรับเทคโนโลยีในภาพรวม ($\bar{x} =$
 3.36 3.36 และ 2.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ
 เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้านการนำ
 เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในภาพรวม

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้าน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาพรวม	4.50	0.48	มากที่สุด
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้าน ความเข้าใจเกี่ยวกับการเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม	3.87	0.41	มาก
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้าน การประเมินผลในภาพรวม	3.84	0.60	มาก
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้าน การแก้ปัญหาในภาพรวม	3.62	0.54	มาก
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้าน แผนปฏิบัติงานในภาพรวม	3.57	0.51	มาก

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเห็น		แปล ความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลในภาพรวม	3.52	0.60	มาก
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน	3.36	0.51	ปานกลาง
8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวม	3.36	0.56	ปานกลาง
9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปรับตัวรับเทคโนโลยี	2.88	0.49	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในภาพรวม	3.54	0.29	มาก

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การดำเนินการและการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ทำงานเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายมีการพัฒนาคุณภาพบุคลากรเพื่อรองรับงานเผยแผ่ในด้านบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหารภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อมและการบริหารพัฒนา ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ การเผยแพร่ข้อมูล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผน การประเมินผล การแก้ปัญหา แผนปฏิบัติงาน และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้นั้น มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศในระดับมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาต่อไปว่า การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายมีแนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การดำเนินการ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับงานดังกล่าวเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การศึกษาดังกล่าวใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบหยั่งลึกจากหัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแยกเป็น 3 ตอนคือ ตอนแรกเป็นแนวความคิด ความมุ่งหมายในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ตอนที่สองเป็นการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินการ และ ตอนที่สามเป็นการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแต่ละตอนมีดังนี้

2.1 แนวความคิด ความมุ่งหมายในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายมีแนวความคิดและความมุ่งหมายเพื่อสืบทอดมโนปณิธานของพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อวัดปากน้ำภาษีเจริญ) ที่มุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก มีศิษย์เอกที่ได้รับยกย่องว่าเป็นหนึ่งไม่มีสอง คือ อุบาสิกาจันทร ขนนกยุง (คุณยายอาจารย์) ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดวัดพระธรรมกายและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของวัดพระธรรมกาย เป็นผู้ดำริสร้างวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางขึ้นตามหน้าที่ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ (พระมงคลเทพมุนี สด จุนทสโร) มอบหมายให้คุณยายถือเป็นงานหลักตั้งแต่เมื่อหลวงพ่อใกล้มรณภาพ (เล่าเรื่องยาย, 2540 : 62) โดย พระราชภาวนาวิสุทธิ หรือหลวงพ่อธัมมชโย (นามเดิม นายไชยบูลย์ สุทธิผล) เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายผู้บวชตลอดชีวิตอุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา เป็นผู้สืบทอดมโนปณิธานที่จะสืบสานงานหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในการที่จะเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลกให้สำเร็จ (คุณยายผู้ให้กำเนิดวัดพระธรรมกาย, ไม่ระบุพ.ศ. : 145)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นเสมือนเครื่องมืออันทันสมัยทันสมัยในภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและขยายปริมาณการติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวิชชาธรรมกายในวงกว้างได้ทั่วโลก โดยมุ่งให้ประชาคมโลกทุกคนได้รู้จักธรรมกาย ได้เข้าถึงธรรมกายซึ่งเป็นการเข้าถึงความสุขที่แท้จริง และสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลกได้อย่างถูกต้องตรงทาง โดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยระยะทางกาลเวลา สถานที่ และสภาพดินฟ้าอากาศแต่อย่างใด

"เป็นความพยายามที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปในวงกว้าง เข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่ม เป้าหมาย เพราะการตั้งวัดพระธรรมกายกลุ่มเป้าหมายคือประชาคมโลก โดยแบ่งเป็นชาวพุทธ ไม่ใช่ชาวพุทธ เข้าวชน ประชาชนทั่วไป ฉะนั้นเมื่อกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มเดียว การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานจะเป็นประโยชน์มาก สามารถเข้าถึงตัวประชาชนในวงกว้างได้ กล่าวคือให้คนเห็นก่อนแล้วจึงเกิดศรัทธา เกิดแรงบันดาลใจ ที่จะศึกษาอย่างจริงจังต่อไป ซึ่งในตอนนั้นจะมีวิธีใช้สื่อแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกลุ่ม แยกไปตามกลุ่มเป้าหมาย การใช้ไอที (เทคโนโลยีสารสนเทศ) ในการเผยแผ่จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระแสสังคมใหม่ที่คนรุ่นใหม่เข้าวัดปฏิบัติธรรม"

" พระเดชพระคุณหลวงพ่อ (พระราชภาวนาวิสุทธิ) ท่านปรารถนาที่จะให้มีการนำเอาความรู้ที่ดีๆ ในทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ให้คนทั้งโลกได้รู้จัก ได้ปฏิบัติและเข้าถึงสิ่งที่เป็นความสุขภายในตัวของทุกคน เป้าหมายหลักคือตรงนี้ เราจึงหาวิธีการเอาสื่อหรือสิ่งที่จะเป็นเครื่องมือ นำความรู้เหล่านั้นไปสู่ทุกคนในโลก ระบบไอทีสนองความประสงค์ตรงนี้ได้ตลอดเวลาเราส่งในวันอาทิตย์ทางอินเทอร์เน็ตทั่วโลกได้ทราบข้อมูลเหมือนกันหมดเลย รวดเร็ว ทันใจ แข่งกับเวลา แข่งกับกิเลสของมนุษย์ที่มากขึ้นทุกวัน เพราะเวลาของแต่ละคนมีจำกัด ต้องใช้สื่อให้คุ้มค่าเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาให้มากที่สุด"

"ทางวัดเคยจัดสัมมนาคณะกรรมการบริหาร มีการกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับงานของวัด อีกสิบปีข้างหน้า พบว่า ทุกท่านเห็นตรงกันสองจุดก็คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยเทคโนโลยีสื่อสาร และงานของวัดต้องรุกไปต่างประเทศ เพราะฉะนั้นไอทีจึงมีส่วนอย่างมากในการดำเนินงานนี้ให้สำเร็จ"

"การเทศน์การสอนพระพุทธศาสนานั้น ผู้สอนแต่ละท่านกว่าจะฝึกออกมาให้มีความรู้ความสามารถที่จะอธิบายธรรมได้ดีจริงๆ ต้องใช้เวลามากกว่า 10 พรรษา ก็ยังไม่พอ อาจจะต้องถึง 20-30 พรรษา เพราะฉะนั้นยังจำกัดด้วยบุคลากร ถ้าหากใช้วิธีสอนทางตรงเพียงอย่างเดียว จะทำได้ในวงจำกัด การสอนจะมีประสิทธิภาพเต็มที่จำเป็นต้องใช้ไอทีเข้ามาช่วย"

“การมองไอทีมองได้ 2 แง่ แง่ที่ 1 มองอย่างตรงไปตรงมา เช่น สาธุชนมาประชุมพร้อมกัน แล้วเราก็สอน ทำอย่างไรที่จะให้เขาเข้าใจได้ดีที่สุด ก็อาจจะใช้สไลด์ ที่วี วิดีโอมาช่วย เพื่อให้เข้าใจกระจ่างดี แคฟังอย่างเดียวรับรู้เพียง 10 เปอร์เซ็นต์ ตามดูเพิ่มเป็น 60 – 70 เปอร์เซ็นต์ใช้ทุกอย่างอย่างร่วมกันเพื่อดึงดูดความสนใจ แง่ที่ 2 ใช้เทคโนโลยีที่สามารถทำซ้ำได้ กล่าวคือเมื่อสอนเสร็จแล้ว ทำให้ดีแล้ว ทำซ้ำหลายๆ ชุด เพื่อให้คำสอนที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้ จากผู้เผยแพร่ธรรมะที่ได้รับการฝึกฝนดีแล้ว สามารถนำไปใช้ได้ อย่างกว้างขวางที่สุด เพราะฉะนั้นไอที จึงตอบได้สองด้าน คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมะดีที่สุด และสอนธรรมะให้ได้ในวงกว้างที่สุดไม่จำกัดด้วยเวลาและสถานที่”

“ การนำไอทีมาใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนาทำให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาใช้สามารถทำงานได้รวดเร็วกว่ามนุษย์ ตัวอย่างแรก การทำพระไตรปิฎก สมัยก่อนพลิกเปิดอ่านจากตำราเป็นหน้าๆ ไป ทางวัดใช้โดยการพิมพ์ ข้อมูลลงซีดีรอมที่วัดได้เอกสิทธิ์จากพีทีเอส(PTS) พิมพ์ข้อมูลลงไปในคอมพิวเตอร์ช่วยในการ ค้นหาข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงกับข้อความต่างๆ ได้ชัดเจน แปลความหมาย ในคำแต่ละตัวดียิ่งขึ้น อย่างที่ 2 การใช้ในการเผยแพร่ เช่น การถ่ายทอดเสียงวันอาทิตย์ ต้นเดือนใช้เทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ตกระจายเสียงไปที่ศูนย์ต่างๆ ทั่วโลกได้รับฟังพร้อมกับ ประเทศไทย เมื่อเทียบกันจริงๆ แล้วเราใช้เทคโนโลยีเพื่อลดค่าใช้จ่ายได้ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ เดิม การถ่ายทอดเสียงใช้โทรศัพท์ทางไกลข้ามประเทศ ค่าใช้จ่ายเป็นแสนกว่าบาทต่อเดือน แต่หลังจากใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการกระจายเสียงผ่านอินเทอร์เน็ต ตกประมาณ เดือนละ 3 หมื่นกว่าบาท ส่งไปประมาณ 25 ศูนย์และกระจายต่อไปตามศูนย์สาขาย่อย”

“ถ้ารวมจำนวนคนที่ฟังการถ่ายทอดเสียงของหลวงพ่อดำวันอาทิตย์ต้นเดือนในต่างประเทศ ทั่วโลกไม่รวมสหราชอาณาจักรแล้วก็ประมาณหมื่นกว่าคนต่อครั้งต่อค่าใช้จ่ายที่เสีย เดือนละ 60,000 บาท ก็ตกคนละ 6 บาทโดยเฉลี่ย ถ้าต่อศูนย์ช่วยค่าใช้จ่ายมาศูนย์ละ 9,000 บาทต่อปีวัดไม่ได้ออกทั้งหมดน่าจะถือได้ว่าคุ้มเกินคุ้มกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา”

“ตอนนี้มี 6 ศูนย์ใหญ่ๆ และมีศูนย์ย่อยอีกหลายศูนย์ทั้งในสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน เบลเยียม อังกฤษ ญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ตอนนี้ขยายไปเรื่อยๆ โดยเริ่มต้น

ที่จุดถ่ายทอดเสียงก่อนเช่น ในอเมริกา เริ่มต้นที่ 1 ก่อน ใครศรัทธาก็ถ่ายทอดเสียงไปที่บ้านก่อน พอถ่ายทอดเสียงที่บ้าน คนก็มานั่งสมาธิ พอนั่งสมาธินั้นก็รวมกลุ่มกันก็ไปนิมนต์พระไปอยู่ประจำบ้าง ชั่วคราวบ้าง พอมีพื้นที่เหมาะสมก็นิมนต์ไปอยู่ประจำเลย ก็กลายเป็นศูนย์ขึ้นมา ส่วนใหญ่ก็เริ่มต้นที่ถ่ายทอดเสียง เพราะฉะนั้นการขยายศูนย์เริ่มต้นที่สาธุชนก่อน"

"ในอเมริกามีสาธุชนรวมตัว โดยเอาวารสารกัลยาณมิตรกลับไปอเมริกาดูแล้วสวยก็แจกกันอ่าน คนชอบก็สั่งซื้อ วางแผงเล็กๆ อาศัยคนรู้จักมากขึ้น เริ่มชวนกันในวันอาทิตย์นั่งสมาธิที่บ้าน ตอนนั้นเอาเทปไปเปิดฟังนั่งหลับตากัน บางที่ไม่มีที่ไปก็ไปนั่งที่สวนสาธารณะนั่งหลับตากันตามเสียงหลวงพ่อก่อน 2-3 ปีพาคคนมาวัด มาจากอเมริกา มาเห็นวัดก็เกิดศรัทธาหลวงพ่อก่อน จึงคิดจะไปสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรม ปัจจุบันรวมกันไปแล้วก่อตั้งขึ้นนิมนต์พระไปชั่วคราว 3-4 เดือนบินไปสักครั้ง พักหลังเหนียวแน่นมากขึ้น"

"ระยะเวลาฟอร์มตัวสร้างศูนย์ 3-5 ปี วัดไม่เคยประชาสัมพันธ์ ทุกอย่างเกิดจากสาธุชน บางทีไม่มีที่รวมตัวกัน ก็ไปสวนสาธารณะนั่งหลับตา เช่นที่ฮ่องกง ตำรวจไม่เข้าใจก็ไล่ในเมืองไทย โชคดีมาก ที่อื่นกระหายธรรมะจริงๆ อยากได้บุญ เพราะอยู่ไกลบ้านห่างพี่น้อง พ่อแม่ ขาดความอบอุ่น ธรรมะทำให้เรามีความสุข อบอุ่น อยู่ได้เพราะบุญนั่งอยู่ใกล้บุญ ถ้าทำใจให้อยู่ใกล้บุญแล้วเหมือนอยู่ใกล้กัน อยู่ที่ไหนก็ตามต้องเอาบุญไว้ก่อน โอกาสมีน้อยเพราะกว่าจะหาพระเจอก็ยาก"

"เรื่องภาษามีอุปสรรคมาก เราไปช้ามาก ได้มากจริงๆ ที่ศูนย์เบลเยียม เริ่มต้นวันแรกมา 30 คน มีหลวงพี่เป็นคนท้องถิ่นถ้าได้แบบนี้มาอยู่กับเรา มีกอบรมเสร็จบวชแล้วกลับไปอยู่เป็นท้องถิ่นจะดีมาก ในอนาคตมีโครงการบวชพระชาวต่างประเทศ มีที่อเมริกา บวชระยะสั้น และมีการจัดคอร์สสอนปฏิบัติธรรมแก่ชาวต่างประเทศทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ขณะนี้ก็พยายามทำให้เป็นสากลมากขึ้นโดยเป็นภาษาอังกฤษก่อน ภาษาที่สองคือจีน คนจีนมีพื้นฐานพระพุทธศาสนาอยู่แล้วสมัครกันมาเอง ต่อไปมีพระเป็นชาวจีนบวชเป็นพุทธมาอยู่ พระจากพม่า ของจีน ของญี่ปุ่นมาศึกษาที่เราแล้วก็กลับไปอยู่ท้องถิ่นนั้น ขณะที่มาศึกษาอยู่ เราจะขอความช่วยเหลือคอยรับแขกต่างประเทศบ้าง แรกๆ ยังไม่ได้เพราะไม่รู้ภาษาไทย ถึงเป็นพระจากต่างประเทศ แรกๆ ต้องเรียนรู้ภาษาไทยก่อน เรียนรู้วัฒนธรรมไทยประมาณ 2 ปี ภาษาไทยจะได้รู้สึกซึ่งมากขึ้นถึงจะทำหน้าที่ตรงนี้ได้ มาถึงทำเลยก็จะไม่รู้ข้อมูล"

2.2 การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินการ

การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย มีคณะทำงานเผยแผ่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลในการดำเนินการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ เช่นความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎก การเทศน์การสอน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย การสืบค้นข้อมูลทางพระพุทธศาสนาและการนำนั่งสมาธิซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนาม "เวลาธรรมกาย" ฯลฯ โดยมีคณะกรรมการบริหารของวัดเป็นผู้พิจารณาด้วงบประมาณสนับสนุนในแต่ละโครงการอย่างละเอียดรอบคอบและรัดกุม ทั้งนี้เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถจัดดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด คุ่มค่าที่สุุดกับค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นเงินที่ได้รับมาจากการบริจาคทำบุญของสาธุชนที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายถือได้ว่าเป็นสิ่งทีเพิ่งเริ่มต้นริเริ่มทำในสังคมไทยเป็นแห่งแรกซึ่งแตกต่างจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลีที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทางวัดเลือกมาใช้ในปัจจุบันมีการปรับปรุงจากการใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลซึ่งมีปัญหาเรื่องเสียงขาดตอนเป็นช่วง มาใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตส่งไปที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วส่งต่อไปยังสถานีหรือศูนย์ปฏิบัติการต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายและมีความคุ้มค่าในการถ่ายทอดเสียงเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้รวมทั้งการติดต่อกับองค์กรต่างประเทศอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ทางวัดพระธรรมกายทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะบทเรียนคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง การทำโฮมเพจเผยแผ่ความรู้ การทำสื่อในระบบมัลติมีเดีย รวมทั้งการเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุและเสียงตามสาย การเผยแผ่ในระบบโทรทัศน์วงจรปิด รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมมาใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับสาธุชนจำนวนมากทั้งภายในและภายนอกประเทศ

"การเลือกใช้ไอทีต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของคนที่ทำว่ามีพื้นความรู้ ความถนัด ความสนใจเดิมมาอย่างไร แล้วหาผู้ที่ชำนาญซึ่งเป็นสาธุชนผู้สนใจมาช่วยให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นเรื่องๆ ไป ไอทีที่นำมาใช้มากที่สุดคืออิเล็กทรอนิกส์เมล ติดต่อกับองค์กรต่างประเทศ เช่น องค์กรยูเนสโก Millennium People Assembly Network องค์กรศูนย์ภาคี พุทธศาสนิกสัมพันธ์ของโลก และยุวพุทธศาสนิกชนของโลก มีการประชุมกันโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ใช้อีเมลคุยกัน ได้ตอบกัน"

"คนที่ทำงานตรงจุดนี้มีจริงๆ เพียงหนึ่งหรือสองคน ส่วนใหญ่เราจะพึ่งพาขอความช่วยเหลือบุคคลภายนอกที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ต่าง ๆ โดยประชุมในวันอาทิตย์ ตั้งเป็นคณะกรรมการ คนที่ทำเต็มเวลามี 1-2 คนเท่านั้น ฉะนั้นหากมีการขยายงานมากขึ้น ต้องใช้อาสาสมัครเป็นส่วนใหญ่"

"ในเกาหลีมีรายการวิทยุพระพุทธศาสนาวันละ 21 ชั่วโมงทุกวัน ตั้งเป็นสถานีหนึ่งเลยดำเนินรายการพระพุทธศาสนาตลอด 21 ชั่วโมงเลย ถ่ายทอดทั่วประเทศเกาหลีมีทั้งหมด 5 สถานี ถ่ายทอดพร้อมกันหมดแต่คนละช่องทั่วประเทศ มีการทำหนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนาเป็นรายสัปดาห์อย่างเป็นลำเป็นสัน มีสมาชิก ไม่ใช่ทำแจก มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องพระพุทธศาสนาหลายระดับ มีมุมมองทางพระพุทธศาสนาเนื้อหาค่อนข้างอิงธรรม เป็นเรื่องของพุทธธรรม พระไตรปิฎก ไม่มีเรื่องร้ายๆ ข่าวร้ายๆ นอกจากนี้ยังมีสถานีโทรทัศน์เฉพาะที่เผยแพร่ภาพเรื่องพระพุทธศาสนาตลอดวันถึง 2 ช่องด้วย รายการวิทยุพระพุทธศาสนาเป็นที่นิยมของเด็กๆ เพราะบุคลิกภาพของผู้ประกาศเป็นคนดังที่รู้จักประยุกต์เอาธรรมะมาเล่าให้เด็กๆ ฟัง เล่าถึงพุทธประวัติ เด็กก็รู้จักว่าพระพุทธเจ้าคือใคร พระสาวกที่สำคัญๆ มีใครบ้าง เราน่าจะเอาแนวตรงนี้มาใช้ที่เมืองไทยกันบ้าง"

"ในส่วนของระบบฐานข้อมูล มีการทำสำหรับผู้สนใจให้สามารถค้นคว้าหลักฐานจากพระไตรปิฎกเอง ทำเป็นแบบซีดีรอม ทำทั้งบาลีเทศ ทั้งภาษาอังกฤษ ตัวอักษรโรมัน ทำให้กันเอง ส่วนระบบฐานข้อมูลอื่นก็แล้วแต่ แต่ละหน่วยงานแยกกันไป เช่น ทะเบียนข้อมูลภายในก็สร้างกันเอง ฐานข้อมูลของบุคลากรก็สร้างเองทำเอง ออกแบบเอง โดยมีศูนย์คอมพิวเตอร์เป็นฝ่ายช่วยออกแบบได้ตามความต้องการ"

"การวางแผนจะมีคณะกรรมการของสำนักเผยแพร่ต่างๆ เช่น คณะกรรมการสำนัก ซึ่งก่อนที่จะเริ่มดำเนินการก็จะมีผู้อำนวยการสำนักกับคณะกรรมการสำนักคิดวิธีขึ้นมา คณะกรรมการสำนักก็คือหัวหน้ากองต่างๆ ที่สำนักต่างประเทศมี 4 กอง รวมกับสำนักงานเลขานุการ เป็น 5 กอง คือ 1. สำนักงานเลขานุการ 2. หัวหน้ากองต้อนรับและฝึกอบรม 3. หัวหน้ากองสาขาต่างประเทศ 4. หัวหน้ากองแก้วจักรวาล 5. หัวหน้ากององค์กระหน่ำทั่วประเทศ รวมกับผู้อำนวยการสำนักทั้งหมดมี 6 คน จะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักเป็น 7 คน

สมมติว่ามีโครงการที่คิดว่าน่าจะนำระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาทำให้สมบูรณ์แบบในการรองรับนักศึกษาที่หยุดเรียนมาในขนาดประมาณ 2-300 คน ก็คิดกันว่าแนวทางนี้จะช่วยอะไรได้บ้าง แต่ไม่ได้คิดคนเดียว เพราะส่วนใหญ่ก็ไม่ได้จบทางด้านนี้มา เราจะเชิญผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านนี้ในสถาบันการศึกษาต่างๆ หรือเป็นเจ้าของงานที่มีความรู้เข้ามาร่วมกันคิด มีกรรมการ คณะกรรมการ มีที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเราก็จะเชิญมาให้คำแนะนำ เสร็จแล้วเราก็จะคิดไปถึงเรื่องงบประมาณด้วย เราทำในช่วงที่ปีเราจะดำเนินการทำอะไร เราก็จะดูให้พร้อมเบ็ดเสร็จและนำเสนอไปยังคณะกรรมการบริหารอีกชุดหนึ่งซึ่งจะเป็นผู้อำนวยการสำนักต่างๆ ในด้านการศึกษาก็คือให้คณะกรรมการสำนักต่างประเทศด้านการศึกษาต่างประเทศคิดให้เสร็จก่อน แล้วคณะกรรมการบริหารจะมีหน้าที่ดูโครงการว่าเป็นไปได้ไหม ศึกษาข้อมูลมาชัดเจนไหม ผู้อำนวยการสำนักจะประชุมกัน มีทั้งหมด 16 สำนัก ถ้าใช้เงินจำนวนมากหรือนโยบายใหญ่ต้องขอความเห็นชอบจากองค์ประธานคือ หลวงพ่อ ถ้าไม่ใช้เงินมาก คนที่ตัดสินใจคือคณะกรรมการบริหาร เรื่องที่ถึงองค์ประธานจะเกี่ยวกับนโยบาย เรื่องคนไปต่างประเทศ เรื่องทางด้านการศึกษา หลวงพ่อท่านจะให้อิสระในการทำงาน ถ้าโดยตัวบุคคลถ้าจะส่งใครไปเรียน ไปเผยแพร่ก่อนจะผ่านท่านต้องส่งไปให้คณะกรรมการพิจารณาก่อน"

"การใช้ไอทีงบประมาณ การตัดสินใจนั้นไม่ต้องถึงหลวงพ่อเพียงแค่งาน แต่ถ้าหลวงพ่อมองว่าอันนี้น่าจะเป็นผลเสีย ผลดี ท่านอาจจะให้ความเห็น แล้วกลับมาพิจารณาแต่จะไม่ตัดสินใจเพราะตรงนี้ท่านถือว่าคนที่ทำงานเขารู้ เขาจำเป็นต้องใช้ คณะกรรมการบริหารก็จะแต่งตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเป็นคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ คณะกรรมการบริหารจะดูแค่ว่าสรุปออกมาเป็นอย่างไร แต่คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณจะดูว่าโครงการที่เสนอกับค่าใช้จ่ายที่เสนอมาเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งถ้าจะอาศัย เช่นงานคอมพิวเตอร์งานไอที ก็ต้องมีผู้รู้ทางด้านนี้นั่งฟังด้วยว่าเขาคิดค่าใช้จ่ายพอเหมาะสมแล้วคณะกรรมการชุดนี้ถึงจะเสนอเข้าคณะกรรมการบริหารถ้าเป็นงบประมาณที่มากมาย แต่ถ้าเป็นงบประมาณที่ไม่มากคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณจะเป็นผู้อนุมัติ"

"นโยบายในการจัดสรรงบประมาณแต่เดิมที่ปีๆ หนึ่งจะคิดกันว่านโยบายปีหน้าจะมุ่งงานด้านอะไร เช่นมุ่งทางด้านการเผยแพร่ กัลยาณมิตร งานทางด้านต่างประเทศ แต่เดิมเริ่มงานใหม่ๆ เราจะดูว่านโยบายปีหน้ามีสื่อด้านไหนแล้วดีจะต่อเป็นโครงการแต่ละอันๆ แต่ว่าช่วงปีหลังเรามีงานก่อสร้างมหาธรรมกายเจดีย์ งานของเราจะเป็นไปในทางฝึกบุคลากร งานระดมธรรมฝึกพระอาจารย์ กัลยาณมิตร แต่งานด้านต่างประเทศ การศึกษา ก็ยังทำอยู่ในอัตราที่พอดี ซึ่งยังขยายมากไม่ได้เต็มที่ เพียงแต่ส่งบุคลากรไปตรวจตามศูนย์บ้าง มีการจัดการเรียนการสอนให้พระที่หยุดเรียนมา แต่ยังไม่ได้นั้นด้านนี้มาก แต่ว่าในปี พ.ศ.2543 ก็จะมีเน้นทางด้านนี้มากขึ้นเรื่อยๆ พอแต่ละโครงการเกิดขึ้น ก็จะนำมาดูงบประมาณว่าโครงการนี้รับกับแผนงานนั้นเต็มตัว แผนงานนั้น คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดนโยบาย"

"การนำไอทีมาใช้มีทั้งที่เป็นฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์เสริมอื่นตามความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 386 ก็ยังมีใช้ในงานพิมพ์ธรรมดามาเป็น 10 ปีแล้ว เราจะเลือกตามความจำเป็นของงาน ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบางอย่างที่ต้องการก็บอกญาติโยมที่มีความชำนาญให้ช่วยทำที่วัดก็มีบ้าง แนวทางของเราคือ การสนับสนุนให้ทุกคนสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ งานที่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เช่นงานทำหนังสือก็พยายามสนับสนุนให้ใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพดีเพื่อให้ผลงานออกมาดี เราดูตามความจำเป็นของงานเป็นหลัก"

"เราถือว่าสื่อธรรมะ ต้องทำให้ออกมาอย่างดีที่สุด มีความน่าสนใจ ทำให้ผู้รับข่าวสารเกิดความสนใจเข้าใจและนำไปใช้ไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นต้องทำให้ดี การทำหนังสือธรรมะที่ดีถือเป็นการแสดงความเคารพต่อพระธรรมอย่างหนึ่งด้วย"

"การใช้เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมตอนนี้ก็มีเรื่องของโทรศัพท์เป็นหลัก มีอินเทอร์เน็ตติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อประหยัดค่าโทรศัพท์ทางไกล โทรศัพท์ก็มีเป็นครั้งคราว ทำเป็นสารคดี ส่วนวิทยุมีรายการ 30 นาที เน้นเรื่องเทศน์สอนเป็นหลัก ระบบสำนักงานอัตโนมัติเรายังไม่มี สื่อประสมมัลติมีเดีย วีดีโอ แผ่นใสทำกันเป็นประจำ สำหรับการใช้อีไทม์สูงที่ผ่านมาก็สำคัญ ก็มีเรื่องของภาพถ่ายทอดเสียงงานบวชอุบาสิกาแก้ว และงานบวชอุบาสกแก้ว คราวละแสนกว่าคน มีการสัมภาษณ์สดผ่านระบบอินเทอร์เน็ตให้ส่วนกลางคือที่กรุงเทพฯ ได้รับทราบบรรยากาศการบวชร่วมกัน"

“งบประมาณได้มาจากการทำบุญของสาธุชน ต้องมีหลักการของงบประมาณที่จะใช้ โดยทำเป็นโครงการเสนอเข้าคณะกรรมการบริหาร พิจารณาในแง่หลักการว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเหมาะสมก็อนุมัติ หากไม่เหมาะสมก็จะปรับปรุง เมื่ออนุมัติแล้วหน่วยงานต้องเขียนงบประมาณอย่างละเอียดว่าใช้ที่บาทกี่สตางค์ เสนอเข้าคณะกรรมการงบประมาณอีก คณะหนึ่งเพื่อดูรายละเอียด เพื่อให้เกิดความรัดกุม เมื่อหน่วยงานที่เสนอมารายความรู้อะไรหรือรู้ไม่ทั่วถึง ทั้งหมดเข้าสู่เป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ทรัพย์สินของพระศาสนา อย่างสูงสุด เราถือว่าปัจจัยของวัดทุกบาทที่เขากำหนดได้จบเหนือหัวมา ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดถึงคราวจัดซื้อไม่ใช่ต่างคนต่างซื้อ ให้นหน่วยงานพัสดุไปซื้อ ซื้อทีละหลายๆ จะได้ของมีคุณภาพและถูก ได้แถมด้วย”

“อุปกรณ์บางอย่างเป็นของต่างประเทศ ยอมรับว่าหลวงพ่อมิวสิยทัศน์ในเรื่องนี้ ใจท่านส่งล่วงหน้าไว้นานแล้ว เราเองยังตามไม่ทันท่าน เรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อที่จะให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีขึ้น ท่านสนับสนุนเต็มที่ ที่นี้เราเขียนโปรแกรมใช้งานเองและใช้ทั้งซอฟต์แวร์ประยุกต์รวมไปถึงระบบฐานข้อมูลด้วยงานไอทีที่นี้เหมือนงานไอโอเนียร์ ทุกอย่างเพิ่งเริ่มต้น บุกเบิกยังอยู่ในขั้นทดลอง ซ้ำแล้วอีกยังหยุดหรือยุติไม่ได้”

“หลวงพี่เหมือนกับยูสเซอร์ทั่วไปที่นำไอทีมาใช้งาน เผยแผ่ไปยังศูนย์สาขา แต่แต่ละปีจะมีการกลับมาประชุมกันในวันมาฆบูชา จะมีการจัดสัมมนาศูนย์สาขาต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลเรื่องของการใช้ไอทีในการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุด บางศูนย์ถนัดการเผยแผ่ แต่ว่าเรื่องเทคโนโลยี เรื่องเครื่องอาจรูไม่ลึก เราก็มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน พูดคุยกันว่ารุ่นไหนดี ต่างกันอย่างไรจะเลือกอะไรพวกนี้ในส่วนที่หลวงพี่นำมาใช้ ยกตัวอย่างเช่นการสื่อสารด้วยไอซีคิว (ICQ) ที่กำลังคิดอยู่ก็ใช้โดยถ่ายถอดเสียง ได้ข้อสรุปมาแล้วว่าวิธีนี้ใช้ได้ดีในการสื่อสาร ก็บอกต่อๆ กันไปให้ใช้แอคเคาน์ (Account) นี้”

“การประเมินเป็นทางการยังไม่มี ต้องพัฒนาต่อไป เทคโนโลยีที่นำมาใช้เพิ่งเริ่มต้น เช่นการถ่ายถอดเสียงการสอนธรรมปฏิบัติ ทางด้านระบบโทรศัพท์ทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่างๆ เพิ่งเริ่มต้น เป็นการศึกษารวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม ขอคำแนะนำ แต่ไม่ได้ทำทุกครั้ง ที่มีการถ่ายทอด นานๆ ใช้ที ตอนเริ่มระบบใหม่ เช่นระบบโทรศัพท์ผ่านเทเลคอนเฟอร์เรนซ์

ยิ่งจากอเมริกาก่อนส่งไปทั่วโลกถูกกว่าอินเทอร์เน็ตทำให้ได้ราคาถูกก็ใช้ ต้องมีการเช็คกันตลอด คุณภาพใกล้เคียงโทรศัพท์แต่ถูกกว่า ขึ้นอยู่กับประเทศ”

“เราคิดว่าขณะนี้มืออะไรอยู่ ถ้ามีใครเสนอข้อมูลว่าอย่างนี้น่าจะดีกว่าก็จะมี การคุยกัน ด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่าย เงื่อนไขหลายอย่างประกอบกัน แนวโน้มน่าจะดีก็ให้ ผู้เกี่ยวข้องมาคุยกัน พอเห็นว่าเป็นข้อสรุปของทุกคน อาจมีรายละเอียดเพิ่มเติม สรุปแล้ว ปฏิบัติการของใหม่ๆ ก็มีการตามเช็คว่าเป็นไปอย่างที่คาดหรือไม่ ดีย่างที่คิดไว้หรือเปล่าต้อง มีการปรับ การตัดสินใจในลักษณะคนทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิดวิจารณ์ แต่ละคนเองเป็นผู้ รู้ตัวว่ายังเป็นผู้ใหม่ ความรู้เพิ่งมี มีแต่ความตั้งใจที่จะทำ ไม่มีใครรู้หมด ต้องปรึกษาหารือหรือ เชิญผู้ที่มีความรู้ด้านนั้นๆ มาร่วมให้คำปรึกษาหารือ หรือให้ข้อเสนอแนะ”

“เนื่องจากเงินที่บริจาคของวัดเป็นของญาติโยม งบประมาณของวัดที่ใช้จ่ายในวัดทั้งหมด ก็คือเงินที่ได้รับบริจาคมา การใช้จ่ายจึงพิจารณาเรื่องความประหยัดต้องมาเป็นอันดับแรก งานหลักคือใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันที่สองต้องประหยัดด้วย ในการทำงานของวัด งบประมาณมีจำกัด งานด้านอื่นต้องใช้งบประมาณเหมือนกันเช่น งานก่อสร้าง งานด้านอื่นๆ จริงๆ แล้วเราประหยัดกันทุกหน่วยงานในวัด ประหยัดกันแต่ละบาทต้องมีการกลั่นกรอง ทุกขั้นตอน ไม่มีหน่วยงานใดใช้เงินอย่างสุรุ่ยสุร่าย เราประหยัดเพื่อเอาเงินส่วนที่ประหยัดได้ ไปใช้ในงานอื่นๆ ต่อได้ตามที่เขาจำเป็นต้องใช้”

2.3 การพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

การพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก มีการดำเนินการ เป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจสำหรับองค์การที่เพิ่งเริ่มต้นนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก มีบุคลากรหลักที่สำคัญ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ พระภิกษุ อุบาสก และอุบาสิกา ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-45 ปี โดยทุกคนอยู่ภายใต้ระเบียบปฏิบัติที่รอบคอบและรัดกุมขององค์การคือวัดพระธรรมกาย อย่างเคร่งครัด บนพื้นฐานการพัฒนาตนเอง หมั่นละ และประชาคมโลกให้ก้าวสู่สันติสุขภายในตนเอง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกคนทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการศึกษา ฝึกอบรมและเรียนรู้หลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามลำดับขั้นการจัดการเรียน

การสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม (นักธรรม หรือเปรียญธรรม) รวมทั้งต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติธรรม (นั่งสมาธิ) ในแต่ละวันอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละหนึ่งถึงสองชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ และต้องรักษา คีลอย่างเคร่งครัดตามสถานะของตนคือ คีล 227 ข้อ สำหรับพระภิกษุ คีล 10 สำหรับสามเณร คีล 8 สำหรับอุบาสก อุบาสิกา และคีล 5 สำหรับพนักงานทั่วไป เช่น หน่วยรักษาความปลอดภัย คนงาน เป็นต้น เพื่อให้การทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินไปได้ด้วยความมั่นใจและมี ประสิทธิภาพสูงสุด เต็มตามกำลังศักยภาพที่ทุกคนมีอยู่

กล่าวได้ว่าบุคลากรของวัดพระธรรมกายมีการหล่อหลอมที่ดีในการสืบทอดวัฒนธรรมองค์การ กล่าวคือทุกคนรู้จักตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีหน้าที่อะไรในองค์การ เป้าหมายขององค์การคืออะไร และต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้การทำหน้าที่ของตนเองบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ทุกคนมีศรัทธารวมใจอยู่ที่ผู้ก่อตั้งวัดพระธรรมกายทั้ง 3 ท่าน คือ คุณยายอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อัมมชโย) และพระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อดัตตวิโว) ในฐานะต้นแบบทางธรรมที่ตัวอย่างยิ่งในการประพฤติปฏิบัติตัว ตลอดระยะเวลาการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา นับตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งถึงเข้านอนในแต่ละวัน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังพบว่า บุคลากรของวัดพระธรรมกายมีการทำงานเป็นทีมที่ดีมีความรัก ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีการดูแลเอาใจใส่เอื้อเฟื้อจุนเจือให้กำลังใจแก่กันและกัน เสมือนเป็นญาติพี่น้องทางสายโลหิต โดยมีระบบคุณธรรม ระบบอาวุโสและการวางตนให้สมฐานะเป็น พื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามสถานะของตน ทั้งพระและฆราวาสที่เป็นอุบาสก อุบาสิกา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลดีต่อวัดพระธรรมกายในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มี บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในตนเองและผู้ร่วมงานในระดับสูง มีความสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคลากรในองค์การ มีการบริหารภายในองค์การที่มีคุณภาพ มีวัฒนธรรมองค์การที่ชัดเจน และปฏิบัติได้ มีระบบการทำงาน ที่รอบคอบ รัดกุม มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติหน้าที่ที่น่าพึงพอใจ และมีการบริหารการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ แม้ว่าจะมีปัญหา อุปสรรคในด้านกำลังคนขาดแคลนหรือพื้นฐานความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังมีไม่มากพอก็ตาม ก็มิได้เป็นปัญหาใหญ่จนทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกต้องหยุดชะงักหรือขาดตอนไป แต่อย่างใด

"วัดเราเองเพิ่งเริ่ม เนื่องจากบุคลากรมาวัดด้วยศรัทธา เพราะฉะนั้นเราจะต่างจากองค์การข้างนอกที่อยากจะได้แบบไหนก็กำหนดขึ้นมารับสมัครว่าจ้างกัน แต่ทางวัดมาด้วยศรัทธา มาอยู่วัด เพราะฉะนั้นการที่จะดึงคนที่มีความรู้ความสามารถตรงสายที่เราต้องการ ก็ให้เขาเกิดศรัทธาก่อนนี่คือข้อจำกัดของวัด ทำให้การพัฒนาอย่างเป็นระบบจริงๆ ยังช้าอยู่ ที่เขามาช่วยเพราะเกิดศรัทธาเข้ามาช่วยพระพุทธศาสนาอย่างเต็มตัว"

"ในแง่ของบุคคลที่ได้มาวัดมาปฏิบัติธรรม พบสิ่งที่ดีๆ มีประโยชน์ รักษาศีลภาวนา ฟังเทศน์ ฟังธรรม ได้สิ่งที่ดีๆ แก่ตัว นี่คือการศรัทธา และอยู่ที่ความพร้อมของแต่ละบุคคลด้วย บางคนมีครอบครัว มีภาระกิจประจำก็มาช่วยงานพระศาสนาเป็นครั้งคราว ทั้งบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ประจำและเป็น พาร์ทไทม์ (Part time) คือ สาธุชนที่มาวัด แล้วเวลาที่ตัวเองว่างก็มาช่วยงานพระศาสนาตามความถนัดของตัวเอง เช่น ถนัดคอมพิวเตอร์ อาจจะมาช่วยวันเสาร์ครึ่งวัน หรือเอาไปทำที่บ้าน คนที่มาช่วยเรียกอาสาสมัคร ถ้าคนไหนศรัทธาเต็มเปี่ยม มีความพร้อม เส้นใยทางครอบครัวเอื้ออำนวยให้ ก็ช่วยงานได้เต็มที่"

"ที่ผ่านมา ถ้าหากเจ้าหน้าที่คนไหนยังไม่ค่อยมีความรู้ ความชำนาญก็ให้ญาติโยมที่มีความรู้ ความชำนาญสอนให้หรือไม่ก็เชิญวิทยากรจากภายนอกมาช่วยทั้งด้านการฝึกอบรม, เทคโนโลยีสื่อสาร จัดหลักสูตร ในช่วงที่แต่ละคนว่างเช่นวันเสาร์-อาทิตย์ การเชิญวิทยากรก็ทำหนังสือเชิญจากวัด ถ้าเป็นบุคคลภายนอกคนใหม่จริงๆ ทางวัดก็มีค่าตอบแทนให้"

"กำลังคนมีน้อยมาก มีจำนวนสิบเท่านั้น อบรมคนปีละเป็นหมื่นๆ แต่ทุกคนทำกันเต็มที่และขอแรงจากหน่วยงานอื่นเป็นครั้งคราว ตัวหลักแค่ 10-20 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ ว่างใหญ่ที่ผ่านมาอุบาสก อุบาสิกาแก้ว ได้อาสาสมัครมาช่วยเอาจากในวัดส่วนอื่นๆ อย่างพระที่บวชมาแล้ว 1-2 พรรษาต้องอบรมอยู่ ก็ต้องเอามาช่วยเฉพาะในช่วงงานนี้ถือเป็นการฝึกงานอย่างหนึ่ง นิมนต์ท่านมาลงงานนี้หมด พระพรรษา 1 มีประมาณ 100 เศษ พรรษา 2 มีเกือบร้อย"

"เราเองมาอยู่วัดเป้าหมายมีอะไร ทุกคนไม่ว่าจะเป็นพระ อุบาสก อุบาสิกา จะค่อนข้างคล้ายกันมีหลัก 2 อย่าง คืออย่างแรก เข้ามาเพื่อศึกษาธรรมะให้มีความเข้าใจธรรมะลึกซึ้ง

มากขึ้นทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เพื่อปฏิบัติธรรมฝึกตัวเอง อย่างที่ 2 เพื่อช่วยเหลืองาน พระศาสนาในการเผยแผ่ธรรมะให้กับบุคคลอื่น เป้าหลักของคนเข้าวัดทุกคนเมื่อเข้ามาแล้ว ต้องทำตามวัตถุประสงค์ ถ้าหากเข้ามาแล้วเราเองไม่ปฏิบัติธรรม แล้วจะเอาธรรมะอะไร ไปให้คนอื่นเพราะฉะนั้นเข้ามาแล้วต้องปฏิบัติธรรมก่อน แล้วเอาธรรมะไปให้คนอื่นได้”

“งานจัดๆ นั่งสมาธิน้อยมากแต่ก็พยายามย้ำ แม้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ไม่ได้อยู่ในท่านั่งสมาธิ ก็ทำใจให้สงบมีสมาธิ การทำสมาธิสามารถทำได้ทุกอริยาบถไม่ว่าเดิน ยืน นั่ง นอน ไม่ใช่ นั่ง หนึ่งๆ อย่างเดียว ซึ่งเป็นท่าอย่างเป็นกิจลักษณะ แต่ว่าจริงๆ สอนย้ำว่าการทำสมาธิต้องทำทุก อริยาบถ ทั้งยืน เดิน ทุกๆ ขณะ ทุกๆ เวลา แม้ในขณะที่ทำงานอยู่จริงจะดีจริงๆ ส่วนการนั่งก็ควรมี เพื่อทำใจเป็นสมาธิได้มากที่สุด เพราะตัดภาระกิจอย่างอื่นให้มากที่สุด แม้เราจะทำงาน อย่างอื่นอยู่ก็ควรทำใจให้มีสมาธิไปด้วยงานจะดีขึ้นเป็นการรักษาใจให้ต่อเนื่อง ถึงคราวมานั่ง ใจก็เป็นสมาธิได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ช่วงงานยุ่ง ยังไงก็ต้องปลีกเวลา ถ้างานไม่ยุ่ง ทั้งพระ ชรราวาส นั่ง 2-3 ชม. แต่ถ้างานยุ่งต้องปลีกมานั่ง 1 ชม. ถ้าไม่ถึง ชม. จะขาดทุนกินบุญเก่า ถ้าเกินชม. ก็ยังมีสะสมอยู่”

“สมาธิในทางปฏิบัติเป็นการรักษาใจ หรือธรรมะที่เป็นกรกรองใจคล้ายๆ กันคือการทำใจเรา ผ่องใสผ่องแผ้วเพราะแต่ละวันร่างกายยังมีเหงื่อไคลหมักหมม อาน้ำแล้วสบายใจ สบายตัว หลับสบาย เช่นเดียวกันใจของเราเองมีเรื่องต่างๆ มากกระทบ สิ่งที่ชอบไม่ชอบ การปฏิบัติธรรม เหมือนทำให้ใจเราสะอาดผ่องแผ้ว จะเรียกว่ากรองใจ รักษาใจ ชำระใจให้บริสุทธิ์ การทำสมาธิเป็นงานของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าสอนให้ชาวพุทธที่จะต้อง ละชั่วทำดี ทำใจให้ผ่องใส เมื่อเราละชั่วทำดี ทำใจให้ผ่องใสแล้ว จะไปทำอะไรก็จะดี งานก็จะราบรื่น ถ้าหากเรางานอย่างเดียวแล้วไม่รักษาใจไปๆ แล้วจะมีปัญหา มาก เช่น มีอารมณ์ขุ่นมัว โอกาสเกิดการกระทบกระทั่งสูง เมื่อไหร่จิตใจผ่องใส จะคิดอ่านจะทำงาน ร่วมกับใครทุกอย่างจะราบรื่น”

“พูดถึงบุคลากรในวัดก่อน การทำงานในองค์การของเราคืออย่างคือว่าทุกคนจะเอา เป้าหมายขององค์การเป็นหลัก คือ ทำงานเพื่อขยายวิชชาธรรมกายและกิจวัตรต่างๆ ก็มุ่งไปที่วิชชาธรรมกาย เป้าหมายอีกอย่างที่หลวงพ่อก็ให้เราคิดอยู่เสมอ คือการฝึกฝน

ตัวเองเพราะถ้าทุกคนคิดได้อย่างนี้เวลาทำงานก็จะไม่มีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่มีเรื่องตำแหน่งหน้าที่ การงาน เข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าจะประสานงานกันก็คือว่าในงานชิ้นหนึ่งที่เราพร้อมกันคิดร่วมกันทำให้สำเร็จจะทำยังไง การประสานงานไม่ยากเพราะทุกคนเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน แต่จะมีบ้างในเรื่องของระบบระเบียบต่างๆ ขององค์กรเพราะว่ามีหน่วยงานหลักหลายหน่วยงานและคนก็จะเยอะ จะมีกฎระเบียบต่างๆ ซึ่งจะต้องมาเป็นตัวกำหนด แต่ถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ก็ไม่เป็นปัญหาใหญ่”

“ระเบียบหลักๆ คือ ระเบียบวินัยของคนกับระเบียบการทำงาน ถ้าเป็นเรื่องพัสดุก็จะ เป็นระเบียบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายพัสดุ ถ้าระเบียบเรื่องเงินก็คือ เรื่องการเบิกจ่ายเงิน แต่ถ้าเป็นพวกเราคือ การวางตัวกับพระ อุบาสกอุบาสิกาจะเป็นข้อๆ ไป เพราะว่าพวกเรา ทุกคนตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์ หลวงพ่อให้ทุกคนรักชาติ 8 เพราะจะทำให้ ใจของเราไม่ฟุ้งซ่านในเรื่องกาม ศีล 5 จะเป็นของพวกพนักงาน ศีล 8 เป็นของอุบาสก อุบาสิกา”

“คนที่ตัดสินใจมาทำงานลักษณะนี้ อันดับแรก คือต้องมีศรัทธาที่จะใช้ชีวิตความเป็นอยู่ แบบนี้ก่อน แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนสามารถจะเข้ามาอยู่ในวินัยที่ทางวัดจัดขึ้น พอมีศรัทธาแล้วก็จะมีการขั้นตอนในการรับบุคลากร เปิดรับจะอยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ถ้าเกิน 30 ปีจะพิจารณาเป็นรายๆ ไปขั้นตอนรับสมัครคือสัมภาษณ์ทางเจ้าหน้าที่ดูว่าเขา มีศรัทธาแล้วในกฎระเบียบต่างๆ ก็จะรับ เนื่องจากองค์กรของเรา ภิกษุ พระ อุบาสก อุบาสิกา มีเป้าหมายอุดมการณ์ร่วมกันสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้น หากมีภาระอื่นจะทำให้เป้าหมายของเรา เบี่ยงเบนไป เพราะฉะนั้นต้องโสด อายุตั้งแต่ช่วงที่จบใหม่ 20-30 ปี”

“คนที่จบการศึกษาแล้วระหว่าง 19-20 ปี อายุน้อยไปนั่นคือวุฒิภาวะยังไม่โตเต็มที่ เหมือนบริษัทที่รับทำงานก็จะไม่รับอายุ 17-18 ปี หรือ 7 ขวบ เขาจะเลือกในวัยที่พร้อมจะ ทำงานคือจบปริญญาตรีไปแล้ว ถ้าเกิน 35 ปีขึ้นไปจะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป บางคน 35 ปี ยังปรับตัวได้เพราะการมาอยู่เป็นหมู่คณะตั้งแต่ 500-1000 คนมีคนมาก ถ้าอายุ 20-30 ปี จะปรับตัวได้ง่ายกว่า”

"เนื่องจากว่าความเป็นอยู่ต่างจากทางโลก เพราะคนทางโลกดูทีวี มีแฟน กินข้าวเมื่อไรก็ได้ ที่ว่าต้องอยู่จำนวนมาก จะต้องมีวินัยทำให้เกิด 1. ความรักความสามัคคี 2. ประหยัดในการบริหาร คนอยู่ด้วยกันกิจวัตร กิจกรรมต้องคล้ายๆ กัน เช่นจะตื่นตั้งแต่ตีสี่ครึ่ง ถ้าอีกคนตื่น 7-8 โมงความสามัคคีจะไม่เกิดขึ้นเป็นกิจวัตรของเราเลย ตื่นตีสี่ครึ่งทำกิจวัตร ล้างหน้า แปรงฟันให้พร้อม สวดมนต์ นั่งสมาธิตอนตีห้า หกโมงเช้าจะให้ธรรมะกันพวกพี่จะให้ธรรมะน้องๆ ต่อจากนั้นจะรับบุญกัน การให้ธรรมะมีประโยชน์คือแต่ละคนที่มาอยู่จะมีหลายระดับ ตั้งแต่อยู่ที่วัด 5 ปี 10 ปี 15 ปี ขึ้นไป ตอนเข้ามาก็เหมือนต้นไม้อ่อนๆ ที่ต้องการคน ปรคบประคอง คนที่มีประสบการณ์มากกว่าที่จะอธิบายถ่ายทอดว่า พี่อยู่มาทำอะไร สามารถปรับตัวอยู่ได้ พอหกโมงเช้ารับบุญเสร็จ ก็ทำความสะอาดห้องน้ำห้องสวดมนต์ บางคนทำความสะอาดบ้าน เตรียมอาหารต่างๆ ภายใน 1 ชม. อุบาสิกาที่อยู่ร่วมกันสามารถ ทำความสะอาดเนื้อที่ 15 ไร่ได้หมดเพราะว่ากิจวัตรจะต้องทำพร้อมๆ กัน สายๆ แต่ละคนก็จะไปทำงานตามสำนักต่างๆ ที่ตัวเองมีความรู้ความสามารถและที่ได้รับมอบหมาย ให้งานเล็ก 6 โมงเย็น แต่ส่วนใหญ่เลิกประมาณ 2-3 ทุ่ม ไม่มีโอที (OT) มีแต่โอบุญ เพราะว่าทุกคนรู้ว่างานมากต้องบริหารจัดการ และก็รักบุญก็เลยทุ่มเททำงานเต็มที่ แต่ไม่ได้ หมายความว่ากิจวัตร กิจกรรมเราขาด ทางอุบาสก อุบาสิกาเริ่มสวดมนต์ 2 ทุ่ม นั่งสมาธิถึง 3 ทุ่ม"

"สมาธิทำตอนเช้าเป็นการเตรียมใจว่าวันนี้เราจะทำอะไรบ้าง เราสามารถที่จะเคลียร์ (clear) ตัวเองได้ ลำดับงานต่างๆ ที่เรามี ร่างกายสงบมันก็จะคิดเองโดยอัตโนมัติ แต่ไม่ใช่ว่านั่งไปคิดไป พอสงบนิ่งแล้วเราจะจัดลำดับงานแต่ละวันได้ พอใจสงบ คำพูด กิริยามารยาทก็ดี การทำงานกับคนอื่นก็ทำให้นุ่มนวล ก็จะเป็นประโยชน์ในการทำงานวัด นั่งสมาธิกลางคืนก็เหมือนการพักใจ เหมือนกับถามว่ากินข้าวเข้าอย่างเดียวได้ไหม ไม่กินข้าวเย็น ร่างกายต้องการพักผ่อน ใจก็ต้องการอาหารทางใจ ตอนเช้าก็เป็นการเริ่มต้น ในวันใหม่ตอนเย็นใจที่ทำงานเหนื่อยมาทั้งวันอาจมีการกระทบกระทั่งบ้างกับใครหรือมีเรื่องคิด กลางคืนก็เหมือนการพักใจก่อนที่จะพักกาย บางครั้งก็ยังไม่รู้ว่าข้อบกพร่องของตัวเอง ในแต่ละวันมีอะไรบ้างที่ควรแก้ไข"

"ถ้าสังคมมีแต่คนที่จับผิดคนอื่นแน่นอนเลยว่าสังคมนั้นก็จะไม่มีความสุข เพราะไม่มีใครจะมาดูแลข้อบกพร่องของตัวเอง และทำตัวเองให้ดี เพราะมีแต่คนบอกว่าคนนั้น คนนี้ไม่ดี แต่วัดพระธรรมกายมีอุดมการณ์ที่จะทำให้แต่ละคน 1. ต้องมีเป้าหมายในการแก้ไข เป็นของตัวเอง 2. เราทำงานเผยแผ่พระศาสนา ก็เลยทำให้องค์การสามารถขยายงานไปได้ ถ้ามีการขัดแย้งกันจะคุยกัน มีหัวหน้างานที่เข้าใจธรรมชาติของแต่ละบุคคล ที่อยู่ในความดูแล การเลือกหัวหน้างานจะมีคณะกรรมการด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ คณะกรรมการ สำนักต่างๆ จะเสนอชื่อมา ซึ่งน้อยมากที่จะแก้ไข หลวงพ่อให้อิสระหัวหน้าตัดสินใจว่า ใครจะเหมาะกับงานอะไร พอได้ผู้อำนวยการสำนักแล้วผู้อำนวยการคนนี้ก็จะมีมาคิด ร่วมกันว่าใครจะเหมาะสมเป็นหัวหน้ากองจะดูจากรายชื่อที่มีอยู่ พอได้รายชื่อมาแล้ว พอทำงานกันไปทั้งผู้อำนวยการและหัวหน้ากองก็จะมีการประเมินกันว่า ทำงานได้ประสิทธิภาพ เพียงใด ขนาดไหน อย่างหัวหน้ากองประเมินพนักงานซึ่งการประเมินไม่ได้กำหนดกันเอง เอาตำแหน่ง เอาเงินเดือน แต่ประเมิน เพื่อว่าบุคลากรคนไหนมีแนวโน้มจะเป็นหัวหน้างานได้ บุคลากรคนไหนมีแนวโน้มที่จะพัฒนาศักยภาพไปในทางใดบ้าง ก็จะมีคณะกรรมการ ในการดูแลการประเมิน ให้สิทธิผู้อำนวยการสำนักเข้าไปให้ข้อมูลเพิ่มเติม ถึงจะมีการคัดคน เข้ามาเป็นหัวหน้างาน"

"เป็นธรรมชาติของการทำงานอาจจะมีข้อขัดแย้ง ถ้าเกิดข้อขัดแย้งจะต้องหาคนตัดสินใจ ซึ่งคนตัดสินใจคือหัวหน้างานของเราที่วัด ถ้าเกิดความเห็นไม่ตรงกันก็จะคุยร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือจะมีคณะกรรมการแต่ละกอง ก็จะคุยกันว่างานชิ้นนี้ที่ทุกคนอยากให้เป็นไปในทางที่ดี แต่ว่าอาจจะดูบางจุดว่ามีข้อด้อย บางอันเราก็จะคุยกันว่าคนนี้มีความเห็นอย่างนี้ คนนั้นมีความเห็นอย่างนั้น และต้องยอมในเหตุผลที่ร่วมกันคิดร่วมกันทำ หลวงพ่อคิดเสมอว่า ชีวิตเป็นของน้อย ย่อมพบความตายไปในที่สุด เราอยู่เหมือนที่เหมือนน้องกันความขัดแย้ง ถึงขนาดไม่พูดจากัน ฆ่ากันตายไม่มี ขัดแย้งในเรื่องอยากจะทำงานชิ้นนี้ให้ดีถึงขัดแย้งกัน บางเรื่องถ้าขัดแย้งมาก ถ้าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ หลวงพ่อเองก็จะให้เวลาในการชี้แจงว่า ประสพการณ์เดิมเป็นยังไง ข้อดีข้อเด่นที่แต่ละคนคิดเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำหน้าที่ไกลเกลี่ย การทำหน้าที่ไกลเกลี่ยจะทำให้เราเห็นเลยว่าแบบนี้เอง วิธีทำงานของคนที่มีคุณธรรมจะมอง ได้หลายด้าน จะให้ข้อคิดได้อย่างชัดเจน หลวงพ่อจะทำให้ดู และหัวหน้างานก็เห็น เอาหลวงพ่อบนแบบ เมื่อตัดสินใจได้แล้ว ก็ไม่ใช่ว่าจะหมางเมินกันไป แต่จะได้ใจของคนทำงาน

ที่มากและท่วมท้นมากขึ้น"

"เป็นศิลปะของหัวหน้างาน เป็นเรื่องของธรรมชาติที่เวลาขัดแย้งกันสิ่งที่เกิดคือกลัวเสียหน้า ถ้าหัวหน้างานที่เก่งฉลาด และมีคุณธรรมจะรู้ว่าทุกคนที่เสนอมีผลดีบางคนอาจจะลืมตรงนี้ไป ศิลปะของหัวหน้าคือเมื่อตัดสินใจแล้วจะไม่มีใครเสียหน้า ประโยชน์ที่ทุกคนเสนอมานำมาได้ แต่ว่าจะเป็นเปอร์เซ็นต์มากน้อยแค่ไหนจะเอาประโยชน์ของใครมาใช้มากน้อย ไม่ใช่ว่า ประโยชน์ที่เสนอมานำขัดแย้งไม่ถูก คุณไม่ต้องเข้ามาอีก ไม่เคยคิดอย่างนั้น จะไม่มีใครตัดสินใจแบบนั้น แต่จะทำอย่างไรให้ดีได้ไม่ทำให้ใครเสียหน้า ทุกคนก็จะมีความสุข"

"ความคิดเห็นไม่ตรงกันมีอยู่แล้ว วิธีการแก้ปัญหาของหลวงพี่ไม่ได้มีวิธีเดียว แต่ละคนที่ออกมาก็คือแก้ปัญหาได้แม้ว่าความคิดเห็นไม่ตรงกัน ก็อยากจะให้เขาลองทำแต่เราก็พิจารณาดูว่า ไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นเพราะจุดที่จะสำเร็จจริงๆ มีหลายวิธี เหมือนการปฏิบัติธรรมแนวไหนก็ตามแต่จุดเป้าหมายก็คือการตัดกิเลส ในเมื่อมีหลายวิธี ถ้าเขามีความคิดเห็นไม่ตรงกับเรา เราก็เปิดใจกว้างรับฟัง ก็มาพิจารณาวิธีเขาว่าแก้ปัญหาได้หรือไม่ ถ้าแก้ได้ก็ลองทำดู"

"ข้อยุติของปัญหา ต้องเน้นประโยชน์สูงสุดให้กับวัด เป็นการได้เปรียบของวัดอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นธุรกิจเอกชนภายนอกทางโลก บางครั้งแต่ละคนจะมีสิ่งที่อยู่ในใจคือผลประโยชน์ ถ้าอันไหนเสียผลประโยชน์ก็ไม่เอา ก็จะหาเหตุผลมาป้ายเปียงเพื่อให้ตัวเองได้ประโยชน์มากกว่า แต่ในวัดสิ่งที่อยู่ในใจคือประโยชน์ของส่วนรวม คืองานของวัด งานของพระศาสนา คือการเผยแผ่พระศาสนา วัดทำอย่างไรจึงเผยแผ่ให้คนมีธรรมะมากที่สุด ให้คนดีเกิดขึ้นมากที่สุด ให้งานเดินดีที่สุด ถ้าเป็นอย่างนี้อาจมีข้อถกเถียงเกิดขึ้น อาจเกิดข้อที่ว่ามุมมองในแง่ของงานยังไม่ตรงกัน แต่ในเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัวไม่มีนี่คือข้อได้เปรียบ มันหาข้อสรุปง่ายกว่า หาข้อมูลมาเผยแผ่ พอข้อมูลมากขึ้น มันจะมีคำตอบเลยว่า ที่น่าจะทำได้ดีที่สุดในที่สุดคืออะไร"

"กำลังคนขณะนี้ยังไม่พอยังขาดอยู่มาก งานทางด้านเทคโนโลยีขยายตัวค่อนข้างควบคุมยากไม่จำกัด เพราะเรามีเทคโนโลยีใหม่ๆ แล้วก็มาพิจารณาเทคโนโลยีช่วยเผยแผ่

พุทธศาสนาได้สะดวก รวดเร็ว ช่วยลดค่าใช้จ่ายของวัดได้อย่างไร ในเรื่องเทคโนโลยี
 ช่วยงานพระพุทธรักษาได้ดี เราต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ๆ เรื่อยๆ ในเมื่อตั้งหน่วยงาน
 ใหม่ๆ ต้องมีการทดลองก่อน ต้องใช้บุคลากรที่มีน้อยอยู่แล้วทดลองก่อน ให้ผู้บริหารเห็นว่า
 ลดค่าใช้จ่ายหรือช่วยให้ทางวัดเผยแผ่พระพุทธรักษาไปทั่วโลกได้จริง ค่อยเสนอ
 คณะกรรมการบริหารและตั้งหน่วยงานนี้ขึ้นมาโดยพิจารณาว่า หน่วยงานไหนที่ควรรับผิดชอบ
 ด้านนี้จริงๆ และก็เสนอแนะว่าหน่วยงานนี้ควรจะใช้เทคโนโลยี ควรจะดูแลส่วนนี้ เราจะเป็น
 ผู้ริเริ่มจัดตั้งให้ และเราจะเป็นคนดูแลเทคโนโลยีให้ด้วย"

"เริ่มแรกหากคนเข้ามาฝึกการทำงานจะมีงานประจำเข้ามาแล้วทุกคนมีงานให้คนมอบหมาย
 เข้าไปดูแล ให้เขาอ่านหนังสือศึกษาเพิ่มเติม เพราะการส่งออกไปศึกษา อบรม ช่างนอก
 ทำให้ค่าใช้จ่ายสูง ส่วนใหญ่จะเชิญสาธุชนที่มีความรู้ความชำนาญด้านต่างๆ ของวัดเข้ามา
 ช่วยสอนเสริม อีกอย่างการเปิดอบรมบุคลากรที่ไม่ใช่ทางศูนย์คอมพิวเตอร์ ก็จะใช้คนของศูนย์
 คอมพิวเตอร์นี้เปิด อ่านเองไม่ได้ผลจะไม่ค่อยรู้เรื่อง เราต้องเลือกคนที่มีพื้นฐานก่อนซึ่งปกติ
 จะมอบหมายงานไม่ให้เกินพื้นฐานอยู่แล้ว ถ้าเกินมากๆ เราจะเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วย"

"เราพยายามเปิดเส้นทางให้สาธุชนที่จะมาช่วยงานวัด ทำด้วยความสบายใจถือหลักว่า
 ประตูดึงเปิดกว้างเท่าใดก็เข้าง่ายขึ้นมากเท่านั้น เปิดเส้นทางเดียว มาถึงแล้วก็เป็นอุบาสก
 อุบาสิกาตลอดชีวิต บางคนยังไม่แน่ใจตัวเอง ก็ลองมาเป็นบัณฑิตแก้ว 1 ปี ก็ถือว่าเป็นการฝึก
 ตัวเองอีกรูปแบบหนึ่งพอครบ 1 ปีตัวเองชอบไม่ชอบก็ตัดสินใจอีกครั้ง"

"การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับงานต่างๆ ขณะนี้ เรามีเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับชาวต่างประเทศไม่พอ
 ไม่ว่าจะเป็นคนต่างประเทศ หรือคนไทยที่พูดภาษาต่างประเทศ ปัจจุบันมียอดชาวต่างประเทศ
 เข้ามา 400 คน แต่มีเจ้าหน้าที่รองรับไม่ถึง 10 คน ทั้งต้อนรับ ดูแลเกี่ยวกับเรื่องอาหารการกิน
 สถานที่ โดยอยากรับคนที่มีความรู้เรื่องภาษาเช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ความสามารถ
 ของบุคลากรยังไม่ถึง นำมาฝึกก็ไม่ทันใช้งาน ต้องให้ได้คนที่ทำงานในเรื่องงาน หรือเรียนจบจาก
 ต่างประเทศ การแก้ปัญหาโดยรับสมัครอาสาสมัครต้อนรับชาวต่างประเทศ จากกัลยาณมิตร
 บางคนที่จบต่างประเทศ หรือทำงานอยู่บริษัทต่างประเทศขณะนี้มียอดอยู่ 300 คน ในปี 2543
 อยากได้จำนวน 1000 คน ยังมีการรับสมัครทุกอาทิตย์"

“ขณะนี้ทางวัดพระธรรมกายของเราจะดูแลเรื่องการเรียนการสอนภาษาไทยของอาคันตุกะต่างประเทศจะมีทั้งพระภิกษุ พุทธภิกษุจากจีน ภิกษุณี ในจำนวนปีนี้อยู่ประจำ 25 รูป ในอนาคตจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จะเป็นการแลกเปลี่ยน องค์การระหว่างประเทศ เวลาที่เขาเข้ามาอยู่วัดสิ่งแรกก็คือการสอนภาษาไทยให้เขาตอนนี้จะมีอาจารย์ภาษาไทยเป็นเจ้าหน้าที่อุปาสิกา ถ้าหากมีจำนวนห้องเรียนมากขึ้นก็จะเชิญอาจารย์ข้างนอกเข้ามาสอน ค่าใช้จ่ายจะสูงกว่าที่ทางวัดสอนเอง ถ้าเจ้าหน้าที่ทางวัดสอนเองก็จะมีภาระล้นหลอมอาคันตุกะไปด้วยในขณะที่เราสอน แต่ถ้าอาจารย์ข้างนอกสอนเขาก็จะได้แต่ภาษา แต่ตัวอื่นจะได้น้อยผลที่ได้คือเจ้าหน้าที่ประจำได้ประโยชน์มากกว่า ถ้าชั้นเรียนมากขึ้นจะใช้อาจารย์ข้างนอกสอน”

“กำลังคนขณะนี้กับงานยังไม่พอ เราก็แก้ปัญหาโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิข้างนอกเข้ามาสอน บางวัน ในงานอื่นๆ เรื่องสอนพระอาคันตุกะก็จะมีภาระเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าหน้าที่ขององค์การเองเพื่อการต้อนรับ เช่นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ที่ต้อนรับหรือโอเปอเรเตอร์ หรือกลุ่มคนที่จะต้องไปต่างประเทศก็ต้องมีหลักสูตรอบรมก่อนเดินทาง อาจจะเป็น 1 เดือนหรือ 7-10 วัน อีกรายงานที่รับผิดชอบคือพระภิกษุที่หยุดเรียน (Drop) มาและบวชอุทิศชีวิต ตรงนี้เป็นนโยบายระเบียบคณะกรรมการบริหารให้จัดการเรียนการสอนให้คล้ายๆ กับในมหาวิทยาลัย โดยเป็นหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรปริญญาแรกที่เราจะให้คือหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาเผยแผ่ ถ้าให้ความรู้ทางนี้แล้วเป็นทางเดียวด้านการเผยแผ่ ท่านก็จะทำหน้าที่เป็นพระคณาจารย์ในการอบรมเยาวชนในสาขาของเราได้ ตอนนี้ฝึกเป็นรุ่นแรกมีพระทั้งหมด 16 รูป เราจะไม่ประสาทปริญญา เพราะว่ายังมีจำนวนคนเรียนไม่มาก แต่ในอนาคตเราจะมีมหาวิทยาลัยฉะนั้นในกลุ่มแรกก็เหมือนการทดลองเรียน แต่การให้ความรู้ก็คือเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาสอน แต่ละวิชาหรือแต่ละหน่วยกิตจะถูกควบคุมด้วยระบบของอาจารย์ที่สอนข้างนอก โดยเนื้อหาที่เรียนจะครบแต่ปริญญาทางธรรมกายยังให้ไม่ได้เพราะยังไม่ได้ผ่านทบทวน แต่อาจจะให้เป็นประกาศนียบัตรที่รู้ว่ากลุ่มคนตรงนี้ได้ผ่านการศึกษาศาสนาธรรมกายในระดับนั้นๆ”

“กำลังคนน้อย กำลังคนมากขึ้น ทั้งเป็นเจ้าหน้าที่หลัก ทั้งอาสาสมัครมาเสริม กำลังทำกันอยู่ ต้องการทางพัฒนาความรู้ความสามารถให้มากขึ้น จัดคอร์สอบรมในด้านต่างๆ บางทีส่งไปฝึกงานต่างประเทศหรือที่อื่นๆ มีการหมุนเวียนบุคลากร สำหรับพระที่จะต้องเทศน์

ต้องสอน หนีไม่พ้นจะต้องพูด ทำอย่างไรจะพูดให้เก่ง เราต้องเชิญสถาบันการพูดแบบ การพูดให้ช่วยสอนให้ ทำมา 10 ปีแล้ว เรื่องอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน"

"อยากให้ทุกคนในสำนักเผยแผ่ 1. ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็น 2. ให้ทุกคนมีความสามารถ ด้านภาษาด้วยเช่นภาษาอังกฤษ ใช้งานได้ต้องพยายามชวนชวาย แม้พนักงานขับรถก็ต้องหัดใช้คอมพิวเตอร์ ทำไม่ถึงอยากให้เป็นคอมพิวเตอร์ เพราะคนทุกคนควรพัฒนาศักยภาพตัวเองไม่ใช่ขับรถอย่างเดียว เราเชื่อว่าถ้าเขาได้มีการฝึกศักยภาพ ให้มีการพัฒนาขึ้นแล้ว ความคิดเห็นก็กว้างไกลเกิดบางที่ต้องใช้งานกระชั้นหันก็เรียกมาช่วยได้ แม้ใช้คอมพิวเตอร์เป่าหิ้วเขาก็ช่วยได้ ขอให้พัฒนาศักยภาพของตนเองเถอะเป็นประโยชน์ไม่เกิดข้อเสีย บางที่นั่งรอเราอยู่ในรถ เขาอาจหาความรู้เพิ่มเติมได้"

"ส่วนของเครื่องมือ อุปกรณ์ มีจำนวนและคุณภาพยังไม่เพียงพอ แค่อทำงานได้บ้าง ยังอยากได้อุปกรณ์ที่มีความพร้อมมากกว่านี้ แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ก็ค่อยปรับ ค่อยเป็นค่อยไป แก้ปัญหาโดยขอยืมใช้ชั่วคราว ขอยืมญาติโยมบางที่ยกมาให้ยืม หรือฝากไปทำงานที่บ้านบ้าง ช่วงภาคฤดูร้อนงานจะมาก พ้นจากนั้นงานก็ซาลง"

"งานของวัดทุกคนจะเต็มใจทำแม้ไม่ถนัด แต่ถ้าหัวหน้าหน่วยงานมอบหมายให้ทำก็ต้องทำ มันเป็นระเบียบปฏิบัติเป็นวัฒนธรรม จะเป็นไม่เป็นก็ต้องทำไว้ก่อน ต้องได้ไว้ก่อนพอได้แล้วหาวิธีการหาคนมาสอน หัวหน้าส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่วัดมาก่อน เป็นคนมีคุณธรรมที่เราให้ความเคารพอาวุโส เราพอทำได้แต่ไม่เก่งก็พยายามหาคนมาช่วย จึงไม่เคยปฏิเสธงาน หัวหน้าเองก็คือทางผ่านของบุญคือท่านรับงานมาจากหลวงพ่อดู หลวงพ่อให้ความไว้วางใจ หลวงพ่อก็รับบุญมาอีกที เหมือนเราทำเพื่อถวายพระนิพพานไม่ใช่ใครคนใดคนหนึ่ง โดยรวมแล้วพอใจคนในงานเผยแผ่มาก ทุกคนมีการทำงานเป็นทีมที่ดี มีการประสานงาน บริกษาหรือกันทุกคน มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานสืบสานมโนปณิธานของหลวงพ่อดูที่จะทำให้เกิดสันติสุขแผ่ขยายไปทั่วโลกด้วยวิชชาธรรมกาย ทุกคนมีใจที่ตรงกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีหลวงพ่อดู คุณยาย เป็นต้นแบบเป็นครูบาอาจารย์ที่เห็นตัวตนกันจริงๆ ให้ดูให้เห็นเป็นตัวอย่างทางธรรม มีรุ่นพี่ที่คอยดูแลเอาใจใส่ สั่งสอน ดักเตือน ให้กำลังใจเหมือนคนที่คอยชี้มุมทรัพย์ให้"

“กำลังคนกับงานที่ทำเทียบกันไม่ได้เลย คนน้อยแต่งานมีการขยายใหญ่และรวดเร็ว หากคนมาสนับสนุนไม่ทัน การคัดเลือกต้องคัดเลือกที่ศรัทธาจริงๆ ไม่ใช่สมัครมาใครก็ได้มาจ้าง เอาเงินการได้คนมาต้องทำงานด้วยหัวใจจริงๆ งานเหนื่อยแต่เพียงร่างกาย จิตใจไม่เหนื่อย ทำงานได้ทั้งวันทั้งคืน ทำด้วยใจมีพลังออกมา ทำแล้วสนุกเพลิดเพลิน”

“การนั่งสมาธิมีส่วนช่วยให้การทำงานดีขึ้น หมายถึงแม้ว่างานจะมากก็ต้องปลีกเวลานั่งสมาธิ หลวงพ่อสอนไว้ว่างานหลักที่แท้จริง คือการนั่งสมาธิ ในขณะที่เรามีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา สร้างวัดควบคู่กันไปด้วยเราก็ต้องให้ความสำคัญระหว่างธรรมกับงาน และการรู้จักแบ่งเวลา ตรงนี้ต้องเตือนตัวเองให้ได้อยู่เสมอ จุดนี้สำคัญเราทำงานได้งานนั่งสมาธิใจเราก็ได้กรองใจด้วยจึงเหมือนบุญสองต่อ คือบุญที่เกิดจากการนั่งสมาธิ และบุญที่ได้จากการทำงาน”

“ทุกคนทุ่มเทให้กับงานมาก เหนื่อยแต่มีความสุข ว่าไงว่าตามกัน มาคุยมาเล่ามาบอกกัน ไม่ปิดบัง หรือนินทาอิจฉาริษยา บางครั้งเราก็ไม่ทันเขาในบางเรื่อง เขาก็ให้ความเคารพในฐานะ อาวุโสกว่า การขัดแย้งกันก็มีบ้าง แต่ถกเถียงกันไม่ค่อยมีเป็นการชี้แจงกันมากกว่า ว่าทำไมทำอย่างนั้นอย่างนี้เพราะอะไร เราแก้ปัญหาโดยพูดคุยกัน คนอายุน้อยจะลงให้รุ่นที่ อุบาสกอุบาสิกาลงไปให้พระ ต้องให้ความเคารพท่านในฐานะที่ท่านรักษาศีลมากกว่า แต่เราชี้แจง อธิบายได้ พระท่านเป็นมนุษย์คนหนึ่ง จิตใจต้องการทำสิ่งที่ดีๆ แม้ว่าเราจะเข้าวัดมาก่อนท่าน อายุมากกว่า แต่ก็ต้องเคารพกันด้วยศีล เรื่องงานคุยกันตามเนื้อหา งานคืองานเคารพก็คือเคารพ อายุมากกว่า แต่ก็ต้องเคารพกันด้วยศีล เราบอกท่านได้ ท่านยอมรับ แต่เวลาเดียวกันเราก็ต้องกราบท่านในฐานะท่านมีศีล เพราะฉะนั้นงานหนักเพียงใดก็ไม่เหนื่อยใจ”

“งานเผยแผ่เป็นนามธรรม ยากที่จะบรรยายให้คนที่ไม่ได้ศึกษาเข้าใจว่า ทำไมเราถึงทุ่มเทชีวิตจิตใจมาทำงานเพื่อเผยแผ่ ทำแล้วมีความสุขอิมเอิบ ตัวเราก็มีความสุข คนที่ได้ใกล้ชิดชิดเขาก็ได้สิ่งที่ดีๆ ไป ก็ได้รับความสุข สิ่งที่ดีๆ ได้รับประโยชน์เป็นงานที่บริสุทธิ์จริงๆ ทำไปเพื่อส่วนรวม เพื่อความสันติสุขของทุกคนทั่วโลก ไม่คำนึงว่าใครนับถือศาสนาอะไร เป็นงานเผยแผ่ความดี นำสิ่งที่ดีที่อยู่ในโลกที่เป็นคุณธรรม กระจายไปสู่ทุกคนที่ยังไม่รู้ไม่เห็น ไม่ปฏิบัติ ให้ลงมา

ปฏิบัติ ให้สามารถพิสูจน์ได้ด้วยปฏิบัติ สิ่งนี้มีอยู่จริงทำแล้วมีความสุข บางคนแสวงหาความสุขโดยไม่รู้ว่ามีคืออะไร พอมาเจอคำสอนและได้มาปฏิบัติและมาพบความสุขตรงนี้ อยากให้ทุกคนรักกันเหมือนที่เหมือนน้อง รู้จักสิ่งนี้ว่าดีจริงๆ ทำแล้วจะได้ความสุขจริงๆ โดยไม่ใช่ได้ความสุขจากข้าวของทรัพย์สินสมบัติต่างๆ แต่เป็นความสุขที่เกิดจากความสงบภายใน"

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต พบว่า วัดพระธรรมกายมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เพื่อนำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับปรุงแก้ไขให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับการประเมินผลอย่างเป็นทางการนั้น ทางวัดพระธรรมกายดำเนินการปีละหนึ่งครั้ง ภายหลังจากจัดงานมาฆบูชาทุกๆ ปี โดยการจัดประชุมระดมสมอง วางแผน กำหนดนโยบาย พัฒนาระบบงานขยายงานเผยแผ่ ฯลฯ คณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่วัดพระธรรมกายส่วนการกำหนดนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พบว่า ทางวัดพระธรรมกายมิได้กำหนดเป็นนโยบายที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน แต่เป็นการกำหนดนโยบายในลักษณะการทำงานแบบทุ่มเท ทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีการกำหนดรูปแบบเทคนิคหรือวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความพร้อมของกำลังคนและคณะทำงาน ความพร้อมของเทคโนโลยี ความสนใจของสาธุชน ตลอดจนงบประมาณที่มีอยู่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดโดยยึดมโนปณิธานที่ตั้งไว้ตั้งแต่แรกเริ่มการสร้างวัดคือมุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก เป็นเป้าหมายหลักในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย สำหรับการเตรียมความพร้อมทางด้านกำลังคนเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกนั้น ทางวัดพระธรรมกายมีการเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับงานด้านนี้ไว้อย่างเป็นระบบมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพกำลังคนในพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ถาวร และมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป ซึ่งในอนาคตคาดหวังว่าจะเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภาษาท้องถิ่นตามพื้นที่ที่ทำการเผยแผ่ในลักษณะการแปลเป็นภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายได้ตรง ชัดเจนและง่ายต่อการศึกษาคำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น นอกจากการพัฒนาคุณภาพกำลังคนในพื้นที่เพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกแล้ว ทางวัดพระธรรมกายยังได้เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับบุคลากร

เพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในประเทศด้วย ทั้งพระภิกษุสามเณรและฆราวาส โดยจัด การศึกษาฝึกอบรมในลักษณะโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการฝึกอบรมผู้สนใจสมัครเป็นอาสาสมัคร ต้อนรับชาวต่างประเทศในงานวันมาฆบูชาปีพุทธศักราช 2543 โดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งการพัฒนา คุณภาพกำลังคนดังกล่าวช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพต่อเนื่องตลอดไป

“ตั้งใจกันทุกรูปทุกคนว่าต้องพยายามทำดีที่สุดเท่าที่ทำได้ กว้างขวางที่สุดเท่าที่สติปัญญา จะมีและญาติโยมสนับสนุน งานวัดจะไปได้อยู่ที่ประชาชน เราไม่ได้งบประมาณจากรัฐบาล ไม่มีรายได้อื่นๆ ทั้งหมดมาจากประชาชนสนับสนุน งานจะมีรูปแบบไม่จำกัด ในขณะที่ใด มีความพร้อมตรงไหน เราพยายามทำเป็นบางครั้งด้วยตนเอง บางทีเอารายการทีวีมาให้ เอารายการวิทยุมาให้ เราสามารถทำได้เราก็ทำ มีตรงไหนทำได้ก็ทำ จริงๆ อยากทำให้หมด ในทุกรูปแบบ จะพยายามทำให้เต็มที่ เท่าที่สติปัญญา ความสามารถจะมีไม่ว่าจะเป็นทีวีวิดีโอ สื่อประสมเทคโนโลยีสารสนเทศ”

“เราตรวจสอบข้อมูลหรือสารสนเทศในด้านความถูกต้อง ความชัดเจนกันเสมอ โดยมอบ ความไว้วางใจให้ผู้รับผิดชอบ สกรีนมาชั้นหนึ่งก่อน และบางครั้งหากไม่แน่ใจก็มาถาม เป็นบางอย่าง บางอย่างออกไปแล้วยังไม่สมบูรณ์หรือยูเอชดีก็มีเราก็พยายามแก้ไขปรับปรุง โดยตั้งคณะกรรมการมาชุดหนึ่ง มากลั่นกรองสื่อที่ออกจากวัด ช่วยกันดู เป็นแนวความคิด พยายามทำแต่ยังไม่สมบูรณ์ต้องใช้เวลาอีกกระยะหนึ่ง”

“เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การสื่อสาร การเผยแผ่สามารถทำได้ดีมากยิ่งขึ้น เช่นการใช้ วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ในอนาคต เพราะในต่างประเทศเขาทำบุญมาแต่ไม่เคยเห็นภาพวัด ภาพหลวงพ่อกิจกรรมต่างๆ ที่เราทำอยู่ขณะเผยแผ่ เขาได้ยินแต่เสียง เห็นแต่ในรูป ฉะนั้น ถ้าเรามีวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ถ่ายทอดทั้งภาพและเสียง ก็จะได้อารมณ์ร่วมกิจกรรม อย่างใกล้ชิดกันทั่วโลกในเวลาเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังแห่งความดี กระตุ้นจิตสำนึก ของความเป็นชาวพุทธมากขึ้น เกิดแรงบันดาลใจที่จะไปทำหน้าที่ต่อไป มีความแน่นแฟ้น ผูกพัน มั่นใจ”

“อยากจะขยายงานโดยให้คนมีความรู้นำไปใช้แล้วปฏิบัติเหมือนวิธีการนั่งสมาธิ การแก้ไข ปัญหาชีวิตประจำวัน มีหลักการดำเนินชีวิต อยากจะใส่ในโฮมเพจที่ดีๆ เด่นๆ เรื่องโฮมเพจ ในอนาคตได้คุยกับคนที่ทำงานร่วมกันคิดว่าน่าจะมีการกำหนดนโยบายในอนาคต เช่นว่า จะมียูทิวเบย์เผยแพร่ อยากจัดรายการวิทยุธรรมะ เพื่อเอาไปปรับใช้เป็นรายการเพลงด้วยมีการ แฝงธรรมะ ถ้าเป็นไปได้มีทีวีแบบเหมือน อินเทอร์เน็ต ซีเอ็นเอ็น ที่ใช้ระบบยิงผ่านดาวเทียม งานจะรวดเร็วยิ่งขึ้น อยากจะทำด้วยตนเองไม่ใช่ไปเช่าสถานี เบื้องต้นถ้าเราเช่าได้ในราคา ที่ไม่แพงมาก แต่กำลังอย่างเราทำไม่ได้อาศัยเงินมากจริงๆ แล้วอยากได้ เหมือนการถ่ายจาก ซีเอ็นเอ็น เรามีศูนย์อยู่ทั่วโลกส่งไปได้เลย หรือว่าถ้าไม่มีศูนย์เราก็สามารถเปิดรับได้”

“ในระดับงานปัจจุบันพอใช้ได้ไม่ค่อยมีปัญหามากมาย ถ้าได้อุปกรณ์ที่ดีขึ้นกว่านี้ทำให้เรา ขยายงานของเราได้มากขึ้น ปัจจุบันผู้ที่ทำงานอยู่ในลักษณะโครงสร้างของการบริหาร ภายในวัดยังไม่ได้มีการจัดให้สอดคล้องกับไอที (IT) ที่นำมาใช้เผยแพร่ได้อย่างสมบูรณ์เท่าใด เพราะมีการแบ่งเป็นส่วนๆ คนที่มีความรู้คอมพิวเตอร์ก็ไปอยู่ศูนย์คอมพิวเตอร์ คนที่มีความรู้ ไอทีอาจไปอยู่สำนักประชาสัมพันธ์ การทำงานค่อนข้างลำบากในแง่ของการทำชิ้นงานรวม ที่จะต้องพิมพ์งานรวมจากหลายๆ หมู่ ถ้ามีการจัดระบบให้มันเฉพาะก็ทำได้ง่ายกว่านี้ มีข้อมูลมาก มีคนพร้อม พอแบ่งออกไปหลายๆ ส่วน ทำให้อาสาสมัครเข้ามาช่วยค่อนข้าง ยากไม่รู้จะช่วยจุดไหน ถ้ามีการตั้งเป็นศูนย์กลางโดยเฉพาะเช่นโฮมเพจภาษาไทย ทุกคนระดม หุ่นทำงานเต็มที งานประจำก็วาง พอทำเสร็จทุกคนก็กลับไปอยู่ที่เดิม เราเองมีข้อมูลเตรียม ไว้แล้วแต่การเรียกระดมมาทำเหมือนที่แล้วอีก ทุกฝ่ายก็ลำบากใจเพราะทุกคนมีงานประจำ แต่ไม่ได้มีหน่วยงานเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพราะมีคนน้อย กำลังคนถูกแบ่งไปในงานกว้าง และงานเยอะมาก”

“ที่ควรจะใช้มากกว่าที่เป็นอยู่ ก็คือการมีรายการทางโทรทัศน์ซึ่งอาจเป็นเคเบิลทีวี หรือการมี ทีวีดาวเทียม วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์อาจแยกเป็น 2 ส่วน คือภายในมีระบบการกระจายถ่ายทอด ประชุมสัมพันธ์ใช้ทีวีวงจรปิดในองค์การให้กว้างขวาง เมื่อใดที่มีงานส่วนกลาง นโยบาย ที่เป็นเรื่องของแผนปฏิบัติขององค์การรวมทั้งหมด สามารถถ่ายทอด มีภาพ เสียงที่ชัดเจน ตลอดเวลาถึงแม้อยู่ในสำนักงานอาจเป็นช่วง 12.30-13.00 น. ทั้งนี้ไม่มีอะไร เป็นโอวาทก็ได้ ในส่วนของการประชุมทางไกลกับศูนย์สาขา ควรมีระบบวิดีโอเทเลคอนเฟอร์เรนซ์ เข้ามา

เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความใกล้ชิด ความช่วยเหลือสะดวกขึ้น รวมทั้งจัดให้มี เทเลคอนเฟอร์เรนซ์ สำหรับศูนย์ระดับกว้างออกไปยังต่างประเทศ"

"คนที่จะไปอยู่ต่างประเทศต้องมีคุณสมบัติที่ต้องการมากขึ้น หลักๆ ก็คือต้องมีเป้าหมาย อุดมการณ์ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา มีความรู้ที่จะไปในฐานะตัวแทนขององค์การเผยแผ่ได้ ต้องมี ฉันทะ คือมีใจที่อยากจะไปทำหน้าที่ เพราะต่างกับไปเที่ยว ต้องอยู่นานๆ ห่างไกลครูบาอาจารย์ ทำให้บุคลากรไปทำงานต่างประเทศน้อย ส่วนหนึ่งนโยบายส่วนกลางมีงานสร้างเจดีย์ ระดมทุนต้องมีบุคลากรอยู่ส่วนกลางมาก ต่างประเทศเอาเท่าที่ได้ก่อน เป็นนโยบายให้บุคลากร ไปช่วยชั่วคราว เช่นงานใหญ่ก็ระดมบุคลากรไปเสริม เสร็จงานก็กลับ เป็นวิธีการแก้ปัญหา อย่างหนึ่งหรือแต่ละศูนย์ที่อยู่ไม่ไกลกัน ก็หมุนเวียนไปช่วยกัน เช่นใน อเมริกา มี 5 ศูนย์ การจัดงานจะกำหนดวันไม่ตรงกัน"

"เป้าหมายหลักของการเผยแผ่ในต่างประเทศ ก็คือ คนท้องถิ่นหรือคนในพื้นที่เป็นสำคัญ เราทำโดยมีขั้นตอน คืออย่างน้อยคนของเราต้องมีการศึกษาของภาษาที่นั่นเอง เรียนรู้ วัฒนธรรมของคนที่นี่ระดับหนึ่ง ระยะเวลาการเผยแผ่ยังเข้าไม่ได้ เพราะรู้ภาษาแต่คุย ไม่รู้เรื่อง ระยะเวลาที่หลวงพ่อบรรพชาที่ ส่งพระไปฝังตัวที่นั่นด้วยการศึกษาเพราะเป็น เรื่องกลางๆ ที่ทุกคนยอมรับได้ ฝังตัวเรียนรู้ภาษาก่อนค่อยเผยแผ่ อันนี้เป็นวิธีหนึ่ง วิธีที่สอง คือ เอาคนของที่นี่มาเมืองไทย มาฝึกอบรม มาหล่อหลอม ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สิงคโปร์ เป็นกลุ่มกัลยาณมิตรที่มาวัดเราหลายสิบปี โดยไปปฏิบัติธรรมที่สวนบัวเกิดความประทับใจ และชวนต่อๆ กัน เป็นกลุ่มกัลยาณมิตรที่เป็นคนท้องถิ่นมากที่สุดเมื่อเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ ต้นเดือนจัดอุปาสกแก้ว 100 คนมีคนไปร่วมงาน 120 คน เป็นคนสิงคโปร์ 80-90 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ศูนย์อื่นมีไม่ถึง 10 เปอร์เซ็นต์"

"ในระยะยาว อาจไม่ใช่ชั่วอายุคน แต่อาจจะ 2-3 ปี คนท้องถิ่นนั่นแหละที่จะเป็นคนที่บริหาร งานศูนย์ที่นั่น ตอนนี้แต่ละศูนย์ก็เริ่มเห็น ลูกครึ่งมาศูนย์ แม่เป็นไทย พ่อคนท้องถิ่น ลูกมาวัด และรู้ภาษาท้องถิ่นของตนที่นั่น คนรุ่นนี้แหละที่จะเป็นคนที่ทำงานต่อไปที่จะไปดึงคนท้องถิ่น อื่นๆ ถ้าไปดูประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศจีนแล้ว พระพุทธศาสนาจะปักหลักใน จีน ไม่ต่ำกว่าสี่ถึงห้าร้อยปี พ่อค้าอินเดียมา มีเมียคนจีนมีลูกครึ่งมา ลูกครึ่งได้รู้ 2 ภาษา ตอนแรก

เริ่มแปลคัมภีร์จากอินเดียเป็นจีน คนจีนเริ่มบวช ค่อยสืบทอดมาต้องใช้เวลาไม่ใช่เปิดปุ๊บติดปั๊บ มีกรณีตัวอย่างชาวพุทธธิเบตที่เขาไปเหมือนถูกบีบให้ออกไปและต้องอยู่ให้รอดในต่างประเทศ ขณะเดียวกันเขาต้องดำรงรักษาศาสนาของเขาที่หวงแหนเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมของเขาเลย คนธิเบตต้องไปเผยแพร่ด้วย"

"เรื่องหัวใจ ทุกคนตั้งใจทุ่มเท เรื่องของความรู้ความสามารถทุกคนต้องพัฒนา ต้องให้ออกาสให้เวลา โดยเฉพาะเรื่องงานต่างประเทศมีเงื่อนไขปัจจัยอื่นประกอบมากกว่างานอย่างอื่น เช่นเรื่องของภาษาเรื่องของวัฒนธรรม การสื่อสารสำคัญมาก เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ต้องศึกษา เรื่องของงบประมาณความเข้าใจของผู้บริหารที่จะเห็นความจำเป็นบางที่จำเป็นแต่ยังไม่ถึงเวลา คนของเรายังไม่รู้ ใช่มั้ย"

"เทคโนโลยีสารสนเทศที่อยากนำมาใช้ก็คือ ไอเอสดีเอ็น (ISDN) ประสิทธิภาพในการสื่อสารปัญหาอยู่ที่ต่างประเทศ เวลาถ่ายทอดเสียง มันสุดุด พุดคำก็หยุด เซ็คดูแล้วปัญหาอยู่ที่การใช้ซอฟต์แวร์ การใช้เครื่อง อยู่ที่สายของทางวัด ถ้าได้ไอเอสดีเอ็น (ISDN) มาจะดีขึ้นในแง่ความเร็วและความคมชัดตอนนี้อาศัยเสียงหลวงพ่อบนเวลาที่ปฏิบัติธรรม ถ้าเห็นภาพจะประเสริฐที่สุด เคยทดลองก็ยังไม่เวิร์ค(Work) มันสุดุด บางที่แก้ไขโดยยิงภาพจาก โอเวอร์เฮด วีดีโอโปรเจคเตอร์ (Overhead Vedio Projector) ใช้ผสมผสานกัน"

"เป้าหมายที่อยากได้จริงๆ สัมผัสได้จริงๆ คือถ่ายทอดเสียงจากหลวงพ่อบุคคลอื่น ซึ่งญาติโยมเป็นร้อยเป็นพัน ถึงเวลาทางวัดปฏิบัติธรรม ก็จะเจียหูฟังเสียงจากเมืองไทย ก็อยากให้เสียงที่ออกมาเป็นเสียงมีคุณภาพ และทุกคนปฏิบัติธรรมแล้วได้ผล ใจเขาจะต้องสงบหยุดนิ่งอยากให้เสียงชัด นอกจากนี้ก็อยากพัฒนาเรื่องการค้นคว้าวิจัย ให้ทุนเรื่องห้องวิจัย และลงทุนเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพเสียง การถ่ายทอดเสียง ระบบอินเตอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ให้คนที่มีความรู้ ตะเวนไปยังศูนย์สาขาต่างๆ ในการช่วยพัฒนาความรู้กับคนที่ศูนย์ต่างประเทศ บางที่ศูนย์ต่างประเทศไม่มีเวลา มีภาระงาน ไม่มีเวลาศึกษาตรงนี้หรือความสนใจมีไม่มาก ถ้าเรามีคนส่งไปให้ความรู้สักกลุ่มหรือ 2 กลุ่มไปการพัฒนาจะได้เท่าๆ กัน"

“นอกจากนี้ถ้าชาวต่างประเทศฟังไม่เข้าใจน่าจะมีการแปล น่าจะมีตัว วึ่งแปลถ้อยคำที่พูด เป็นภาษาประจำท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการแปลเสียงของหลวงพ่อกับภาษาท้องถิ่นซึ่งคิดว่า เป็นไปได้ในบางประเทศเพราะถ้าหากทำถึงจุดนั้นได้ก็จะดีมาก โดยเฉพาะการจัดพิธีกรรมของ ทางวัด หรืองานบุญใหญ่ ถ้าเป็นคนที่ไม่เคยมาวัดเลยจะไม่ค่อยเข้าใจ เพราะต่างวัฒนธรรม ฉะนั้นจากนี้ควรมีทางที่ดีคือควรจัดคอร์สปฏิบัติทางนี้แยกจากกลุ่มคนไทยหรือที่ใช้ภาษา ไทย หรือกลุ่มที่รู้จักพระพุทธศาสนาในประเทศไทย หรือกลุ่มที่เคยมาวัดแล้วจะแยกจัดคอร์ส เป็นคอร์สปฏิบัติธรรม ในต่างประเทศจะจัดเป็นคอร์สสั้นๆ 3 เดือน มาอาทิตย์ละ 2 วัน มีเอกสารแจก มีการบรรยายบ้าง มีทดลองปฏิบัติเป็นอีกเทคนิคหนึ่งในการอบรมให้คน ในท้องถิ่น”

“แต่ละปีมีการสัมมนาขึ้นหนึ่งครั้ง ถือเป็นการประชุมอย่างหนึ่งอย่างน้อยมีรายงานสรุปผลงาน แต่ละศูนย์ในแต่ละรอบปีว่าเป็นอย่างไร ขบวนการกลั่นกรองงบประมาณเหมือนเป็นการ ประเมิน พอได้งบที่เบิกไปใช้งานได้งานแค่ไหนบรรลุดัตถุประสงค์ใหม่ ซึ่งเท่าที่ใช้งบประมาณ เท่าที่ทำได้ ถือว่าทำเต็มกำลัง ของแบบนี้ต้องไปด้วยกันต้องเข้าใจและมองให้ตรงกัน ฝ่ายผู้บริหาร ฝ่ายสำนักงบประมาณ หรือผู้ใหญ่เองมีวิสัยทัศน์มีนโยบายว่าจะบุกหรือให้ความ สำคัญ มันก็ไปด้วยกันได้ คนเราค่อยตื่นตัวเรื่องของเทคโนโลยี เช่น หลักสูตรอบรมบุคลากร ใหม่เราเคยมีการพูดว่าจะมีคอร์สเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต ให้รู้ว่ามันคืออะไร เปิดอย่างไร ไม่ใช่ตกใจกลัวอินเทอร์เน็ต เคยมีหลักสูตรนี้เมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว คิดว่าตอนนี้ก็ยังมีอยู่”

“เราจะเตรียมบุคลากรตรงนี้ไว้ คือพระพุทธศาสนาในหลักสูตรพุทธศาสนานับถิตจะมีระบุ เกี่ยวกับการเรียนคอมพิวเตอร์และการจัดระบบอินเทอร์เน็ต รอพระกลุ่มนี้พอท่านเรียนจบแล้ว จะได้นำมาใช้งาน ยังไม่ได้ทำอะไรมากมายแต่มีโครงการอยู่ ส่วนซีไอไอ (CAI) เริ่มมีบ้างแล้วมี ภาษาอังกฤษซึ่งซื้อซอฟต์แวร์มาใช้อย่างเดียว ยังไม่ได้จัดทำขึ้นเองคิดว่าในอนาคตจะทำขึ้นเอง เราจะเรียนทางพระพุทธศาสนาสาขาเผยแผ่ก็ต้องมีระบบนี้ เน้นทางพุทธศาสตร์ฝึกพระ ช่วยสอนด้านการเผยแผ่ธรรมะ”

“ในส่วนของสาธุชนทั่วไปที่มาสมัครเป็นเจ้าของหน้าทีต้อนรับชาวต่างประเทศมีจำนวนมาก เราฝึกไว้รองรับงานให้ทันการณ์ในปี 43 แต่ในอนาคตสามารถฝึกเป็น 1000 คน ซึ่งทางองค์การ

มีนโยบายอะไรก็จะเอาบุคลากรตรงนี้มาช่วยงานด้านใดด้านหนึ่งได้ตามความสามารถของพวกเขา จะมีบุคลากรทั้งปริญญาเอก ปริญญาโท ปริญญาตรี มาสมัครกว่า 250 คน มีอาจารย์ 20 เปอร์เซ็นต์จะเป็นผู้จัดการ 20 เปอร์เซ็นต์ นักศึกษาประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ เป็นวัยที่กำลังเข้าทำงาน ที่จบปริญญาตรี ไม่ได้ให้ค่าเหนื่อย ช่วยในวัดประมาณ 5-10 ปี อย่างเต็มใจ ถ้ารักษาไว้ได้ในอนาคต เขาต้องการความรู้เพิ่มเติมในศัพท์ธรรมะ เรายุทธก็จะเป็นเปิดคอร์สสอนได้เต็มที่เพราะเขาจะว่างไม่เหมือนกัน แต่ในอนาคตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) จะช่วยได้มาก”

“มีโครงการจะทำต่อไปก็คือเรื่องของ การประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนกลางใช้เทคโนโลยีผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เรื่องโทรศัพท์ทางไกล เพราะเราติดต่อสื่อสารทั่วโลกมากทั้งอเมริกา และยุโรป เพราะฉะนั้นค่าโทรศัพท์ทางไกลของประเทศไทยไปต่างประเทศก็แพงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น จะมีเทคโนโลยีที่เรียกว่าการใช้โทรศัพท์ผ่านอินเทอร์เน็ต จะทูนค่าใช้จ่ายถูกกว่า ค่าใช้จ่ายโทรศัพท์ของต่างประเทศประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ก็จะใช้เทคโนโลยีนี้ในการติดต่อ เริ่มใช้ประมาณ 1 เดือนมาแล้ว ผลออกมาก็ดี คุณภาพเสียงจะดีกว่า ความสะดวกหรือ ความง่ายตายในการใช้ต้องฝึกกันต่อไป เพราะบุคลากรของเราไม่มีพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การใช้งานก็ยาก ก็พยายามให้ใช้ง่ายที่สุด บางทีก็ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ทำให้เขามีความรู้สึก ว่ากำลังใช้คอมพิวเตอร์ ให้เหมือนกับใช้เครื่องพีซีในการพูดคุยหรือโทรศัพท์ธรรมดา เป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ดีมากอีกทางหนึ่ง”

“เราจะพิจารณาดูว่าเทคโนโลยีที่สูงมีความจำเป็นแค่ไหนไหนต้องดูว่าหน่วยงานของวัดจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่สูงหรือมีประสิทธิภาพสูงเช่นนั้นหรือเปล่า ถ้ามีความจำเป็นก็ต้องซื้อ มา ความจำเป็นดูจากลักษณะงานด้วยว่างานนี้ต้องใช้ที่มีประสิทธิภาพจริงๆ เช่นงานออกแบบ งานคำนวณแบบ งานต้องอาศัยความเร็ว พิจารณาราคากับประสิทธิภาพแล้วสมควรกับ งานนี้ แต่การซื้อเครื่องลักษณะเทิร์น (Turn) เพราะศูนย์คอมพิวเตอร์เป็นผู้ดูแลเครื่องทุกเครื่อง ภายในวัดหรือเป็นเจ้าของเครื่อง ถ้าเครื่องที่ซื้อมามีประสิทธิภาพสูงจะแลกเปลี่ยนกับ หน่วยงานที่จำเป็นต้องใช้ตอนนี้ภายในวัดมีเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ประมาณไม่เกิน 250 เครื่อง เมื่อเทียบกับคนที่ใช้งานกันทั้งวัด”

"ถ้าหากเราใช้บุคลากรของวัดอย่างเดียว การเผยแพร่คงไปไม่ได้ไกล อยากให้ญาติโยมข้างนอกที่มีความรู้ความสามารถ มีเทคโนโลยีที่ดีกว่ามาช่วยกัน พระพุทธศาสนาก็จะเผยแพร่ไปทั่วโลกได้เร็วและได้ดียิ่งขึ้น สรุปแล้วบุคคลสำคัญที่สุด ความรู้มากก็ไม่สำคัญ คุณธรรมสำคัญกว่า เพราะความรู้ไม่คู่คุณธรรมเป็นอันตรายมากกว่า เพราะฉะนั้นสิ่งที่เลือกคือคุณสมบัติ คุณสมบัติจริงๆ ก็คือแม้ว่าความรู้จะดีแต่คุณธรรมไม่ดีก็ไม่รับเข้าทำงาน"

"ในอนาคตมองเรื่องภาพพร้อมเสียงและการแปลเป็นภาษาท้องถิ่นหรือภาษาต่างประเทศที่สามารถสื่อสารได้ทั่วโลกไว้แล้ว เพราะทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งที่ดีเพื่อให้ผู้ได้ชมมีส่วนร่วมในเหตุการณ์เป็นการสานฝัน สานความหวังมโนปณิธานของหลวงพ่อกำเนิดขึ้นจริง เรื่องเวลาธรรมกาย ทุกคนได้ปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิพร้อม ๆ กันไม่มีขีดค้นของเวลา สถานที่ ระยะทาง เกิดสันติสุขภายในแผ่ขยายไปทั่วโลกสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่คนในองค์กรนี้พยายามทำกันอยู่ในขณะนี้"

การเสนอสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ คณะผู้วิจัยนำเสนอไว้ในบทที่ 5 โดยแยกสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ตอนแรก เป็นผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย ตอนที่สอง เป็นผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงรูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้คือ

1. ศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายว่ามีแนวคิด นโยบาย การวางแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น การเตรียมบุคลากร ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การเลือกใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ การประเมินผลการใช้เทคโนโลยี การบริหารงานเผยแพร่ ฯลฯ อย่างไร และมีวิธีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไร

2. ศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตว่ามีแนวนโยบายในการดำเนินการตลอดจนการเตรียมการสำหรับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตอย่างไร

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้แก่ พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ของวัดพระธรรมกายที่ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักเผยแพร่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 7 คน กลุ่มที่สองได้แก่ พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ของวัดพระธรรมกายที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งภายในและต่างประเทศจำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแพร่ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายในอนาคต ส่วนแบบสัมภาษณ์แบบหยั่งลึกเพื่อสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแพร่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นย่อยในการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้ ประเด็นแรกเกี่ยวกับ

แนวความคิด ความมุ่งหมาย การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการดำเนินการของวัดพระธรรมกาย ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ประเด็นที่สองเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกาย เพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ประเด็นที่สามเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคต

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการนำแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบ แบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในประเทศ และส่งทางไปรษณีย์สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ต่างประเทศ โดยใช้ช่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์ และมีนาคม พ.ศ. 2542 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ข้อมูลกลับคืนในสภาพสมบูรณ์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ผลได้จำนวน 35 ชุด จากแบบสอบถามทั้งหมด 42 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.33 สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแผ่และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 คน ในช่วงเวลา เดือนธันวาคม ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2542

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ามัชฌิมเลขคณิต เปรียบเทียบ เกณฑ์สัมบูรณ์ตามนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ในการแปลความหมายค่ามัชฌิมเลขคณิต ดังนี้คือ

ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด หรือตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อย หรือตรงกับความรู้สึกน้อย
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยปานกลาง หรือตรงกับความรู้สึกปานกลาง
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมาก หรือตรงกับความรู้สึกมาก
ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด หรือตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบข้อค้นพบซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกายมีแนวความคิดและความมุ่งหมายเพื่อสืบทอดมโนปณิธานของพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อวัดปากน้ำภาษีเจริญ) ที่มุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก มีศิษย์เอก คือ อุบาสิกาจันทร ขนนกยูง (คุณยายอาจารย์) ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดวัดพระธรรมกายและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของวัดพระธรรมกาย เป็นผู้ดำริสร้างวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางขึ้น ตามหน้าที่ที่หลวงพ่อดปากน้ำ (พระมงคลเทพมุนี สด จุนทสโร) มอบหมายให้คุณยายถือเป็นงานหลัก ตั้งแต่เมื่อหลวงพ่อกำลังมรณภาพ (เล่าเรื่องยาย, หน้า 62) โดย พระราชภาวนาวิสุทธิ หรือหลวงพ่อ ธัมมไชโย (นามเดิม นายไชยบุญลย์ สุทธิผล) เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายผู้บวชตลอดชีวิต อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา เป็นผู้สืบทอดมโนปณิธานที่จะสืบสานงานหลวงพ่อดปากน้ำภาษีเจริญในการที่จะ เผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก ให้สำเร็จ (คุณยาย ผู้ให้กำเนิดวัดพระธรรมกาย, หน้า 145)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นเสมือนเครื่องมืออันทันสมัยทันสมัยในภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและขยายปริมาณการติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวิชชาธรรมกายในวงกว้างได้ทั่วโลก โดยมุ่งให้มนุษย์โลกทุกคน ได้รู้จักธรรมกาย ได้เข้าถึงธรรมกายซึ่งเป็นการเข้าถึงความสุขที่แท้จริง และสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลกได้อย่างถูกต้องตรงทาง โดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยระยะทาง กาลเวลา สถานที่ และสภาพดินฟ้าอากาศแต่อย่างใด

การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย มีคณะทำงานเผยแผ่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลในการดำเนินการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎก การเทศน์การสอน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย การสืบค้นข้อมูลทางพระพุทธศาสนาและการนำนั่งสมาธิซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนาม "เวลาธรรมกาย" ฯลฯ โดยมีคณะกรรมการบริหารของวัดเป็นผู้พิจารณาด้านงบประมาณสนับสนุนในแต่ละโครงการอย่างละเอียดรอบคอบและรัดกุม ทั้งนี้เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถจัดดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด คุ่มค่าที่สุุดกับค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นเงินที่ได้รับมาจากการบริจาคทำบุญของสาธุชนที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เพิ่งเริ่มต้นริเริ่มทำในสังคมไทยเป็นแห่งแรกซึ่งแตกต่างจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลีที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทางวัดเลือกมาใช้ในปัจจุบันมีการปรับปรุงจากการใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลมาใช้ระบบโทรศัพท์ทางไกลผ่านระบบอินเตอร์เน็ตส่งไปที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วส่งต่อไปยังสถานีหรือศูนย์ปฏิบัติธรรมต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายและมีความคุ้มค่าในการถ่ายทอดเสียงเป็นอย่างดี ทั้งนี้รวมทั้งการติดต่อกับองค์กรต่างประเทศอื่นๆ ด้วย

ทางวัดพระธรรมกายเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ด้วยหลักการประหยัดเพื่อประโยชน์สูงสุดโดยทำการศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แล้วทำการเลือกช่องทางในการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาของงาน ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การแนะนำวัดพระธรรมกายทางโฮมเพจ การผลิตสื่อธรรมะในระบบมัลติมีเดีย การเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุและเสียงตามสาย การเผยแผ่พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในระบบโทรทัศน์วงจรปิด รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมมาใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับสาธุชนจำนวนมากทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทั้งนี้ การเลือกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นเลือกใช้ตามความจำเป็น เน้นการนำมาใช้งานเพื่อให้ได้ประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน ดังจะเห็นได้จากเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์พื้นฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในหน่วยงานต่างๆ ในจำนวนจำกัด

การพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกายเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก มีการดำเนินการเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจสำหรับองค์กรที่เพิ่งเริ่มต้นนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก มีบุคลากรหลักที่สำคัญ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ พระภิกษุ อุบาสก และอุบาสิกา ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-45 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานก่อนเข้าวัดพระธรรมกายเป็นส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่วัดพระธรรมกายเกินกว่า 5 ปีขึ้นไป แต่ละคนมีความเข้าใจในหน้าที่ของงานและลักษณะการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายเป็นอย่างดี ทั้งนี้ทุกคนต้องอยู่ภายใต้ระเบียบปฏิบัติที่รอบคอบและรัดกุมขององค์กร คือวัดพระธรรมกายอย่างเคร่งครัด บนพื้นฐานการพัฒนาตนเอง หมู่คณะและประชาคมโลกให้ก้าวสู่สันติสุขภายในตนเอง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกคน

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการศึกษา การฝึกอบรมและเรียนรู้หลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามลำดับขั้นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม (นักธรรมหรือเปรียญธรรม) รวมทั้ง ต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติธรรม (นั่งสมาธิ) ในแต่ละวันอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละหนึ่งถึงสองชั่วโมง เป็นอย่างต่ำ และต้องรักษาศีลอย่างเคร่งครัดตามสถานะของตนคือ ศีล 227 ข้อ สำหรับพระภิกษุ ศีล 10 สำหรับสามเณร ศีล 8 สำหรับอุบาสก อุบาสิกา และศีล 5 สำหรับพนักงานทั่วไป เช่น หน่วยรักษาความปลอดภัย คนงาน เป็นต้น เพื่อให้การทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินไปได้ด้วยความมั่นใจและมีประสิทธิภาพสูงสุด เต็มตามกำลังศักยภาพที่ทุกคนมีอยู่

กล่าวได้ว่าบุคลากรของวัดพระธรรมกายมีการหล่อหลอมที่ดีในการสืบทอดวัฒนธรรมองค์การ กล่าวคือทุกคนรู้จักตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีหน้าที่อะไรในองค์การ เป้าหมายขององค์การคืออะไร และต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้การทำหน้าที่ของตนเองบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ทุกคนมีศรัทธารวมใจอยู่ที่ผู้ก่อตั้งวัดพระธรรมกายทั้ง 3 ท่าน คือ คุณยายอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง พระราชภาวนาวชิรฐิติ (หลวงพ่อรัมมชโย) และพระภาวนาวชิรคุณ (หลวงพ่อดัตตวิโว) ในฐานะต้นแบบทางธรรมที่ดีอย่างยิ่งในการประพฤติปฏิบัติตัวตลอดระยะเวลาการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา นับตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งถึงเข้านอนในแต่ละวัน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังพบว่า บุคลากรของวัดพระธรรมกายมีการทำงานเป็นทีมที่ดี มีความรัก ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีการดูแลเอาใจใส่เอื้อเฟื้อจุนเจือให้กำลังใจแก่กันและกัน เสมือนเป็นญาติพี่น้องทางสายโลหิต โดยมีระบบคุณธรรม ระบบอาวุโสและการวางตนให้สมฐานะเป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามสถานะของตน ทั้งพระและฆราวาสที่เป็นอุบาสก อุบาสิกา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลดีต่อวัดพระธรรมกายในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในตนเองและผู้ร่วมงานในระดับสูง มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์การ มีการบริหารภายในองค์การที่มีคุณภาพ มีวัฒนธรรมองค์การที่ชัดเจน และปฏิบัติได้ มีระบบการทำงาน ที่รอบคอบ รัดกุม มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติหน้าที่ที่น่าพึงพอใจ และมีการบริหารการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ แม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคในด้านกำลังคนขาดแคลนหรือพื้นฐานความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังมีไม่มากพอ ตลอดจนงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ก็ได้เป็นปัญหาใหญ่จนทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกต้องหยุดชะงักหรือขาดตอนไป เป็นเพียงแต่มีการชลดตัวไปเป็นบางช่วงหรือขยายงานได้ไม่

เต็มที่เท่านั้น ซึ่งในอนาคตปัญหาดังกล่าวจะค่อยๆ หดไป เนื่องจากทางวัดพระธรรมกายมีการพัฒนาคุณภาพกำลังคนรุ่นใหม่ เพื่อมาทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดี

2. ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

ผลการศึกษาบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต พบว่า วัดพระธรรมกายมีความพร้อมและความมุ่งมั่นที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างจริงจังต่อไปในอนาคต แม้ว่าในปัจจุบันเป็นเพียงงานที่เพิ่งเริ่มต้นศึกษาทดลอง ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินการเผยแผ่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะต่างๆ อยู่ก็ตาม โดยพบว่า วัดพระธรรมกายมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เพื่อนำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับปรุงแก้ไขให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและทันเวลาที่จะใช้งานในคราวต่อไป สำหรับการประเมินผลอย่างเป็นทางการนั้นทางวัดพระธรรมกายดำเนินการปีละหนึ่งครั้งภายหลังการจัดงานมาฆบูชาทุกๆ ปี โดยการจัดประชุมระดมสมอง คณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่วัดพระธรรมกายและดำเนินการวางแผน กำหนดนโยบายพัฒนาระบบงาน ขยายงานเผยแผ่ ฯลฯ ในช่วงต่อไป ซึ่งนับเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีขององค์การ คือ วัดพระธรรมกาย ทั้งในด้านระบบงานและกำลังคน

ส่วนการกำหนดนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พบว่า ทางวัดพระธรรมกายมิได้กำหนดเป็นนโยบายที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน แต่เป็นการกำหนดนโยบายในลักษณะการทำงานแบบทู่หมัด ทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีการกำหนดรูปแบบเทคนิคหรือวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความพร้อมของกำลังคนและคณะทำงาน ความพร้อมของเทคโนโลยี ความสนใจของสาธารณชน ตลอดจนงบประมาณที่มีอยู่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดโดยยึดมั่นในปณิธานที่ตั้งไว้ตั้งแต่แรกเริ่มการสร้างวัดคือมุ่งเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก เป็นเป้าหมายหลักในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย

สำหรับการเตรียมความพร้อมทางด้านกำลังคนเพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกนั้น ทางวัดพระธรรมกาย มีการเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับงานด้านนี้ไว้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจนโดยการก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อพัฒนาความรู้ทางพุทธศาสนาและการเผยแผ่วิชชาธรรมกายให้แก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ส่วนในต่างประเทศนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ

กำลังคนในพื้นที่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมสาขาในต่างประเทศนั้นๆ ตั้งอยู่เป็นหลักโดยมีการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ ทั้งนี้ เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ถาวร และมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป ซึ่ง ในอนาคตคาดหวังว่าจะเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็น ภาษาท้องถิ่น ตามพื้นที่ที่ทำการเผยแผ่ในลักษณะการแปลเป็นภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายได้ตรง ชัดเจนและง่ายต่อการศึกษา ทำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากการพัฒนาคุณภาพกำลังคนในพื้นที่เพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกแล้ว ทางวัดพระธรรมกายยังได้เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับบุคลากร เพื่อรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในประเทศด้วย ทั้งพระภิกษุสามเณรและฆราวาส โดยจัดการศึกษาฝึกอบรมในลักษณะโรงเรียนพระปริยัติธรรมดังกล่าวในข้างต้น และในอนาคตอันใกล้นี้ทางวัดพระธรรมกายจัดให้มีการฝึกอบรมผู้สนใจสมัครเป็นอาสาสมัครต้อนรับชาวต่างประเทศในงาน วันมาฆบูชาปีพุทธศักราช 2543 โดยไม่จำกัดจำนวนซึ่งการพัฒนาคุณภาพกำลังคนดังกล่าวช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพต่อเนื่องตลอดไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานลักษณะของกลุ่มประชากรและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง พบว่า วัดพระธรรมกายมีพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกประเทศอยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงานมีคุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานทางโลกมากพอสมควร และเข้าร่วมปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในวัดพระธรรมกายมาเป็นระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี เป็นส่วนใหญ่ จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัดพระธรรมกายมีบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมทั้งทางด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิและประสบการณ์ ทั้งทางโลกและทางธรรม มีความพร้อมในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการปรับตัวในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะใหญ่ได้เป็นอย่างดีมีทิศทางและเป้าหมายในการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมด้วยการทำงานเป็นทีมหรือเป็นหมู่คณะอย่างพร้อมเพรียงด้วยความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งน่าจะเป็นผลให้ การทำงานใดๆ ขององค์การสาธาณะแห่งนี้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณยังพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย มีการพัฒนาคุณภาพบุคลากรเพื่อรองรับงานเผยแผ่ในด้านบุคคล ความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล การบริหารภายในองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อมและ การบริหารการพัฒนา ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับตัวรับเทคโนโลยีสารสนเทศ การเผยแผ่ข้อมูล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผน การประเมินผล การแก้ปัญหา แผนปฏิบัติงาน และการนำ เทคโนโลยีสมัยมาใช้นั้น มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับมาก

ทั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับงานเผยแผ่ ในด้านวัฒนธรรมองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$) โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.30$) เพียงตัวแปรเดียว ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ นั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 4.02 - 3.54 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็น พระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย มีความเข้าใจ และตระหนักรู้ในภาระหน้าที่หลักอันสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งของตนเองและหมู่คณะเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งต่อตนเองและมวลมนุษยชาติเป็นอย่างดี ไม่มีความหวั่นไหว ย่อท้อ ต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ อันจะพึงมีพึงเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ ตรงกันข้ามกลับมีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวด้วยความศรัทธาที่มั่นคง จริงจังในอันที่จะฝ่าอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น ให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา บวรวัฒนา (2541 : 132) เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ ที่ว่าวัฒนธรรมองค์การมี 2 แบบ กล่าวคือ 1 วัฒนธรรมแข็ง (strong culture) และ 2 วัฒนธรรมอ่อน (weak culture) ซึ่งบุคลากรของวัดพระธรรมกายน่าจะเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแข็ง ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรมองค์การที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากสมาชิกองค์การ เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะ ชัดเจน เป็นที่เข้าใจกันว่าอะไรสำคัญกว่าอะไร เรามักพบเห็นตัวอย่างองค์การที่มีวัฒนธรรมแข็งได้ จากบริษัทต่างๆ ของญี่ปุ่น องค์การทางศาสนา เป็นต้น ดังที่ปีเตอร์ และวอเตอร์แมน (Peter and Waterman, 1982) ได้อธิบายว่า บริษัท หรือ องค์การที่มีผลงานยอดเยี่ยมได้แก่ บริษัทที่มีวัฒนธรรมแข็ง ซึ่งช่วยให้สมาชิกองค์การมีความเชื่อ และความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับทิศทางการทำงานของบริษัท และบริษัทจะมีวัฒนธรรมแข็งได้ต่อเมื่อทางบริษัทได้ตั้งใจวางแผนอบรมสมาชิกองค์การให้มีแนวร่วม เดียวกัน

ทฤษฎีองค์การสาธารณะอธิบายว่า องค์การสาธารณะจะมีวิธีการที่จะทำนุบำรุง และรักษา วัฒนธรรมที่ได้สร้างขึ้นมาอยู่ 3 วิธี คือ วิธีแรกได้แก่ การคัดเลือก (selection) สมาชิกใหม่ขององค์การ โดยพยายามคัดเลือกคนที่ตนคิดว่าจะสามารถทำงานเข้ากับสภาพวัฒนธรรมขององค์การได้อย่างดี

การคัดเลือกจึงเป็นการหาสมาชิกใหม่ ที่มีความคิดความอ่านสอดคล้องกับค่านิยมขององค์การ วิธีที่สองได้แก่ การใช้การทำงานและการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในระดับสูงเป็นเกณฑ์ในการตอกย้ำวัฒนธรรมขององค์การ อะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง อะไรคือสิ่งที่ไม่ถูกต้องในองค์การ สมาชิกขององค์การ จะคอยสังเกตการทำงานของนักบริหารในระดับสูง เพื่อค้นหาว่าพฤติกรรมการทำงานที่ถูกต้อง ภายในองค์การได้แก่อะไรบ้าง เช่น การแต่งตัว สมาชิกองค์การจะสังเกตปฏิภิกิริยาที่นักบริหารระดับสูง มีต่อการแต่งตัวของตน เพื่อตนจะได้สามารถหาวิธีการแต่งตัวที่องค์การต้องการ วิธีที่สามได้แก่ การอบรมสมาชิกใหม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะสมาชิกใหม่ขององค์การจะนำความเชื่อ และวิธีการทำงานที่ตนเคยชินมาก่อนเข้ามาด้วย สิ่งนี้อาจจะเป็นอันตรายต่อ วัฒนธรรมองค์การที่รับสมาชิกใหม่นั้นเข้ามา วิธีการอบรมสมาชิกใหม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ มีหลายวิธีกล่าวคือ การเล่าเรื่องในอดีตขององค์การโดยเฉพาะการเล่าเกี่ยวกับผู้ก่อตั้งองค์การ และวิวัฒนาการขององค์การในอดีต การใช้พิธีการอย่างเช่น การจัดงานประจำปี การให้รางวัล การกล่าวสุนทรพจน์เพื่อแสดงออกและยืนยันความสำคัญของค่านิยมหลักขององค์การ การใช้ สัญลักษณ์ทางวัตถุ เช่น การออกแบบอาคารสถานที่ การจัดห้องทำงาน เครื่องแต่งตัว สิทธิพิเศษต่างๆ ตราประจำองค์การ ซึ่งสัญลักษณ์ทางวัตถุเหล่านี้อาจเป็นตัวช่วยให้เห็นถึงค่านิยมขององค์การได้ และประการสุดท้าย การสร้างภาษาเพื่อแสดงออกถึงวัฒนธรรมองค์การและวัฒนธรรมย่อย การที่สมาชิกองค์การได้เรียนรู้ภาษาอันมีลักษณะเฉพาะนี้ เป็นการทำให้สมาชิกเป็นส่วนหนึ่งของ วัฒนธรรมองค์การและวัฒนธรรมย่อย (พิทยา บวรวัฒนา, 2541 : 134)

วัดพระธรรมกายเป็นองค์การสาธารณะอีกแห่งหนึ่งที่ดำเนินการทำนุบำรุงและรักษาวัฒนธรรม องค์การที่สร้างขึ้นมาอย่างต่อเนื่องในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน โดยมีต้นแบบที่เป็น ครูบาอาจารย์ที่เคารพอย่างสูงสุด คือคุณยายอาจารย์อุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) และ พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อดตชิว) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ให้สมาชิก ภายในองค์การ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลอันมีอยู่อย่างจำกัดภายในองค์การได้พบเห็น ศึกษาเรียนรู้ และถ่ายทอดคุณธรรม แนวความคิด การทำงาน โดยสามารถมีปฏิสัมพันธ์ และปะทะสังสรรค์ซึ่งกัน และกันได้นอกจากนี้ บุคลากรของวัดพระธรรมกายยังมีคณะสงฆ์ที่เป็นคณะผู้บริหาร หรือหัวหน้างาน เป็นต้นแบบรองลงมา หรือบุคคลตัวอย่างที่ใกล้ชิดลงมาอีกระดับหนึ่งให้ได้ศึกษาเรียนรู้และร่วมกัน ทำงานกันเป็นทีมทั้งพระภิกษุสงฆ์ อุบาสิกา และอุบาสก ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการวาง กฎระเบียบปฏิบัติในการประพฤติปฏิบัติและการพัฒนาตนเองในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดีตามสถานะ ที่ดำรงตนอยู่ ทั้งเพศบรรพชิตและฆราวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดวัฒนธรรมองค์การ

ตามแนวทางคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องละชั่ว ทำดี และทำจิตใจให้ใสบริสุทธิ์ เป็นหลักปฏิบัติของหมู่คณะในวัดอย่างเคร่งครัดในเรื่องการทำทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา จากวัฒนธรรมองค์การที่ชัดเจน เข้มแข็งนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นผลให้การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาของบุคลากรในวัดพระธรรมกายด้านต่างๆ ในภาพรวม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหารภายในองค์การ ระบบการทำงาน สภาพแวดล้อม บุคคล และการบริหารการพัฒนา เป็นไปในทิศทางที่ดี มีประสิทธิผลในระดับมากตามไปด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันในด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.50$) โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.=0.48$) เพียงตัวแปรเดียว ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นร่วมกันอยู่ในระดับมากถึงระดับปานกลาง (\bar{x} อยู่ระหว่าง 3.87-2.88 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความมั่นใจในทักษะความรู้ความสามารถ และศักยภาพของตนเองในการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี มีคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างสูง มีความเชื่อมั่นในคุณประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยมาช่วยส่งเสริมให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย สามารถทำได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า เครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้การทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้จึงให้ความสำคัญกับเครื่องมือและอุปกรณ์ตามความจำเป็นในการใช้งาน คณะผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัดพระธรรมกายมีการคัดสรรบุคลากรที่จะมารองรับการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดียิ่งกว่าคือ เป็นผู้ตระหนักรู้ในภาระหน้าที่ของตนเอง ยอมรับนวัตกรรมสมัยใหม่ และมีความสามารถในการปรับตัวและใส่ใจในการเรียนรู้ การเลือกและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว จึงน่าจะเป็นผลดีต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายได้อีกประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย นิรัญโต (2525) ที่กล่าวถึง การพัฒนา เจ้าหน้าที่โดยเพิ่มพูนความรู้ และสร้างทัศนคติที่กว้างไกลหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ทำให้เจ้าหน้าที่รู้จักโลกภายนอกพอๆ กับรู้จักตัวเอง การเพิ่มพูนความรู้จะทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้นด้วย เมื่อสมาชิกขององค์การมีทัศนคติที่กว้างไกลและรอบรู้ความเป็นไปของสังคมก็ย่อมจะสามารถวินิจฉัย บุคคลและสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง

และสามารถสร้างความประทับใจแก่สาธารณชน หรือสร้างเกียรตินิยม (goodwin) ให้แก่องค์กรได้อีกทางหนึ่งด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าว ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นไปตามแนวคิดของ กีบสัน อิวานเซวิช และ ดอนเนลลี่ (Gibbson, Ivancevich and Donnelly, 1991) ที่เห็นว่า ความสามารถขององค์กรจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งประกอบด้วยบรรยากาศภายในและภายนอกองค์กร ความพร้อม ความสมัครใจ และความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลในองค์กร และสอดคล้องกับ แนวคิดของนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเน้น ความหมายของประสิทธิผลขององค์กร ในด้านการใช้ทรัพยากร ได้แก่ สเตียร์ (Steers, 1977:47) อธิบายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรคือ ความสามารถขององค์กรในการสรรหาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีคุณค่า และ ฮอลล์ (Hall, 1991:249) ให้ความหมายสอดคล้องกับแนวคิดของสเตียร์ โดยอธิบายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรเป็นความสามารถขององค์กรในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้ทรัพยากรที่หายากและมีคุณค่า ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการขององค์กร ให้ได้ผลตามเป้าหมาย สวอนแมคฟาร์แลนด์ (McFarland, 1979:438-439) และชีน (Schein, 1970:177) เน้นความหมายด้านความสามารถในการปรับตัวขององค์กรโดยอธิบายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรหมายถึง สมรรถภาพขององค์กรในการที่จะดำรงอยู่ได้ ปรับตัวรักษาสภาพและเติบโต ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะต้องมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งตรงกับข้อสรุปของประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540:34) ที่อธิบายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรหมายถึง ความสามารถขององค์กรในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ โดยการแสวงหาและใช้ทรัพยากรรวมทั้งเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า ประหยัด สมาชิกในองค์กรมีสุขภาพจิตที่ดี และองค์กรสามารถดำรงอยู่ ปรับตัว รักษาสภาพ และเติบโตได้ในสังคม

2. จากผลการวิจัยบทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตจะเห็นได้ว่าการวางแผนเพื่อรองรับการขยายงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในอนาคตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผล การแก้ปัญหา แผนปฏิบัติงาน การเผยแพร่ข้อมูล การวางแผน การปรับตัวรับเทคโนโลยี การเตรียมกำลังคน ฯลฯ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายในฐานะองค์กรสาธารณะทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักเผยแผ่ และหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็นว่า วัดพระธรรมกายมีการวางแผนระบบงานเพื่อรองรับการขยายงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ทั่วโลกในอนาคต โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งบุคลากรภายในวัด บุคลากรภายนอกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เป็นคนในพื้นที่ที่ศูนย์สาขาไปตั้งอยู่ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว มีการวางแผนล่วงหน้าและมีการปรับปรุงแผนงานตลอดเวลา เพราะแผนงานจะเป็นเครื่องมือช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทาง ทั้งยังสามารถช่วยให้คณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบมองเห็นวิธีการทำงานและวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ดี

คณะผู้วิจัยยังพบว่า ทุกคนที่ทำงานร่วมกันได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและรับทราบร่วมกัน มีความรู้สึกและมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานตรงกันและมีความผูกพันกับงาน ปัญหาความขัดแย้ง ความสับสนในการทำงานมีน้อย จึงเป็นผลให้การดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายประสบความสำเร็จ ทั้งๆ ที่เป็นงานที่เพิ่งเริ่มต้นเพียงไม่กี่ปีเท่านั้น ทั้งนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2533) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางการบริหารงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหน้าที่หลักและเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารงานทั้งปวง อันจะสามารถทำให้การดำเนินงานขององค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการได้ ความสำเร็จและความล้มเหลวของงานจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และความถูกต้องของแผนงานทั้งสิ้น แผนงานต่างๆ จะเป็นเครื่องช่วยให้องค์การสามารถมีวิธีการหรือหนทางที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. จากการวิเคราะห์จำแนกที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนายังขึ้นอยู่กับ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การอีกด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรภายในวัดพระธรรมกายและศูนย์ปฏิบัติธรรมสาขาต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอยู่เสมอเป็นระยะๆ ตามความจำเป็นของงานที่ทำ ปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งการติดต่อกับองค์การพุทธศาสนา หรือหน่วยงานอื่นด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีแล้ว ก็จะพบว่า การติดต่อสื่อสารยังมีความสำคัญและมีบทบาทต่อประสิทธิผลขององค์การเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสภาพขององค์การในปัจจุบันนั้น การตัดสินใจทางการบริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และโดยที่การตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารโดยตรง ผู้บริหารต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ (ธงชัย สันติวงษ์, 2533:433) จึงเห็นได้ชัดว่าการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งภายในวัดพระธรรมกายและในต่างประเทศมีการติดต่อสื่อสาร มีการประชุมพบปะปรึกษาหารือกันตามความเหมาะสม จึงย่อมจะมีข้อได้เปรียบจากการอาศัยข้อมูลจากการติดต่อสื่อสารมาช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจในภารกิจต่างๆ ของงานเผยแผ่อย่างมีทิศทางที่ตีความเหมาะสม ถูกต้องและทันเวลาเป็นส่วนใหญ่

4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกของวัดพระธรรมกาย มีความจำเป็นต้องตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมสาขาขึ้น ตามเมืองต่างๆ ทั่วโลก เพื่อเป็นศูนย์อำนวยการสาขาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในพื้นที่หรือท้องถิ่นนั้นๆ การดำเนินการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและน่าสนใจ เนื่องจากเป็นการกระจายงานและความรับผิดชอบดูแลให้ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบ ในระดับกลางอย่างเต็มที่ ทำให้รูปแบบองค์การของวัดพระธรรมกายซึ่งเป็นองค์การสาธารณธรรมที่มีขนาดใหญ่ และมีอายุการก่อตั้งที่ยาวนานเกือบ 30 ปี มีเสถียรภาพที่มั่นคง ขยายงานและปรับเปลี่ยนเป็นองค์การแบบสาขา เพื่อความสะดวกมีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับแนวความคิดของมินซ์เบิร์ก (1979:393) ที่อธิบายว่าองค์การแบบสาขาหมายถึง องค์การที่มีการแบ่งแยกโครงสร้างในระดับกลาง (middle line) ออกเป็นองค์การย่อยๆ (divisions) หลายองค์การ ซึ่งผูกโยงไว้อย่างหลวมๆ (loosely-coupled) กับสำนักงานใหญ่ (headquarters) องค์การย่อยเหล่านี้ทำงานอย่างอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เหมือนกับที่นักปฏิบัติงานหลักผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในองค์การระบบราชการ แบบวิชาชีพ โครงสร้างขององค์การย่อยแตกต่างและแยกต่างหากออกจากโครงสร้างของสำนักงานใหญ่ องค์การย่อยจะเกิดขึ้นในระดับนักบริหารชั้นกลางขององค์การ ทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้านักบริหารระดับกลางกับนักบริหารระดับสูงของฝ่ายบัญชาการในสำนักงานใหญ่ มีความสำคัญอย่างมากต่อการทำงานขององค์การแบบสาขา

สำหรับวัดพระธรรมกายการขยายงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะองค์การแบบสาขาน่าจะเป็นผลดี และสามารถดำเนินการได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามความพร้อม ความเหมาะสมของระยะเวลา สถานที่ และปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ ทั้งนี้เพราะวัดพระธรรมกายมีการเตรียมกำลังคนที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ที่จะพัฒนาองค์การสาขาในต่างประเทศ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้พอสมควร โดยมีระยะเวลาการหล่อหลอมคุณธรรม บุคลิกภาพ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ให้เป็นผู้ถึงพร้อมที่จะเป็นผู้นำศูนย์ปฏิบัติธรรมตามสาขามานาน มีคณะกรรมการพิจารณากันกรองคัดเลือกกันอย่างรอบคอบรัดกุม สามารถตัดสินใจดำเนินการใดๆ ในฐานะตัวแทนขององค์การได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพที่ดีขององค์การทางศาสนาเช่นวัดพระธรรมกายที่จะทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าองค์การมีทรัพยากรบุคคลจำกัด เมื่อเทียบกับภาระงานที่ต้องทำ แต่เนื่องจากทรัพยากรบุคคลอันจำกัดที่องค์การมีอยู่นี้ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสูง มีพื้นฐานทางความคิด จิตใจ และคุณธรรมในระดับใกล้เคียงกัน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนระบบงาน ระเบียบปฏิบัติในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การอุทิศตนให้กับงานในหน้าที่

มีความเสียสละและรับผิดชอบสูง ฯลฯ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดเวลาตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ผู้นำองค์กรในระดับต่างๆ ตามภาวะและความรับผิดชอบของงานแต่ละประเภทได้เป็นอย่างดีนั่นเอง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตรงกับแนวความคิดของภรณี กิริติบุตร (2529:102) เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำว่า "ผู้นำ" เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อส่วนรวม ผู้นำขององค์กรจะเป็นผู้ที่มีผลทำให้ทัศนคติ แรงจูงใจ และผลการปฏิบัติงาน ของคนในองค์กรมีความแตกต่างกัน ภาวะผู้นำเป็นสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่สำคัญที่สุด ที่จะมีอิทธิพลต่อความผูกพันและความห่างเหินของบุคคลกับองค์กร คุณภาพภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลขององค์กร ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรใดๆ ก็ตาม ย่อมจะไม่มีการจัดรูปองค์กรได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด ภาวะผู้นำจึงเป็นการอุดช่องว่างที่เกิดจากความไม่สมบูรณ์แบบนั้น ด้วยการดูแลให้พฤติกรรมของสมาชิก ในองค์กรได้รับการประสานงานและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

5. จากลักษณะเด่นของวัดพระธรรมกาย 3 ประการคือ ประการแรกวัดพระธรรมกายยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เพื่อสนองความต้องการของสังคมและมวลมนุษยชาติ มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการปรับปรุงการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นขั้นตอน ทุกระดับชั้น ทั้งพระสงฆ์สามเณร ฆราวาสทั่วไปทั้งผู้ใหญ่ นักศึกษาเยาวชน และเด็กเล็ก เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติและมวลมนุษยชาติให้เกิดสันติสุขต่อไป ลักษณะเด่นประการที่ 2 คือ การร่วมมือกันเผยแผ่พระพุทธศาสนากับหน่วยงานพุทธอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจและมีคุณค่ายิ่งหลายประการ เช่น การจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ภาษาบาลี อักษรโรมัน การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคณะสงฆ์จากประเทศต่างๆ และวัดพระธรรมกาย เป็นต้น ลักษณะเด่นประการที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วัดพระธรรมกายนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่ผู้พบเห็นทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก แนวการทำงานในลักษณะดังกล่าวเป็นแนวคิดการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยดำเนินการอย่างเป็นรูปแบบที่เด่นชัดในหน่วยงานพระพุทธศาสนาแห่งอื่น ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยคณะผู้วิจัยเห็นว่า ลักษณะเด่นทั้ง 3 ประการดังกล่าวของวัดพระธรรมกาย เป็นความพร้อมในฐานะองค์กรสาธารณณะทางศาสนาที่ดี ควรค่าแก่การสนับสนุนและส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานของรัฐและพุทธศาสนิกชนทุกชาติทุกภาษาอย่างยิ่ง เพื่อให้เป็นงานหลักอันจะนำมาซึ่งสันติสุขอันแท้จริงของ มวลมนุษยชาติต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุดตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยนำเสนอแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับวัดพระธรรมกาย และหน่วยงานอื่นทางพระพุทธศาสนา ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น ส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 วัดพระธรรมกายโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบงานเผยแผ่ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกในด้านต่างๆ ได้แก่ การทำโฮมเพจ การเผยแผ่ทางวิทยุและโทรทัศน์ การแปลเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาท้องถิ่นรวมทั้งภาษามือสำหรับผู้พิการ การเผยแผ่ผ่านระบบ เทเลคอนเฟอร์เร็นท์ ฯลฯ เพื่อให้การดำเนินงานเผยแผ่เป็นไปอย่างมีคุณภาพเหมาะสมและทันเวลา สอดคล้องกับความต้องการ ของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 วัดพระธรรมกายและหน่วยงานอื่นทางพระพุทธศาสนาควรมีการประชุมปรึกษาหารือ ระดมสมองและร่วมมือกัน ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก เพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังจากหลายๆ องค์กรที่มีแนวนโยบายและการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน ได้มาร่วมมือกันทำ โดยอาจกำหนดเป็นแผนการพัฒนางานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก ระยะ 3 ถึง 5 ปี และมีการประเมินผลและติดตามผลเพื่อปรับปรุงแผนการพัฒนางานเผยแผ่ในแต่ละปี เพื่อให้สอดคล้องและทันกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและมวลมนุษยชาติ

1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนรวมทั้งวัดพระธรรมกาย ควรร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม อันดีงามให้มากยิ่งขึ้น ให้เท่าทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วไร้ขีดจำกัด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยกระดับและพัฒนาคุณภาพกำลังคนทางด้านจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีของคนในสังคมทั่วโลกและนำมาซึ่งสันติสุขอย่างแท้จริงของมวลมนุษยชาติต่อไป ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้พบว่าวัดพระธรรมกายมีการประเมินผลอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงปีละครั้งหรือนานๆ ครั้ง ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการนำผลการประเมินไปปรับปรุงงานเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ฉะนั้นจึงควรมีผู้รับผิดชอบดูแลในการประเมินผลและติดตามผลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ปัญหาอุปสรรค มาสรุปเป็นผลการประเมินที่ต่อเนื่องเป็นระยะๆ ช่วยให้ผู้ที่มีผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนางานได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา

2.2 การศึกษา ค้นคว้าวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำระบบเทคโนโลยีคอนเฟอร์เรนซ์ที่มีการนำเสนอรูปแบบ ภาพ เสียงและตัววิ่งแปลเป็นภาษาท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย มาเป็นต้นแบบหรือแนวทางในการขยายผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญต่อไป

2.3 การวิจัยครั้งนี้พบว่าวัดพระธรรมกายมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็นหัวหน้างาน ผู้บริหารงาน ตามที่ตนเองมีความถนัดและมีภาระรับผิดชอบในอนาคต ตามศูนยปฏิบัติธรรมสาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ในการนี้จึงควรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้สำหรับการเป็นหัวหน้างานหรือผู้บริหารไว้รองรับการขยายงานดังกล่าวของวัดพระธรรมกายเพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นสามารถบริหารและพัฒนาศูนยปฏิบัติธรรมที่ตั้งขึ้นให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์การ คือ วัดพระธรรมกายได้อย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ครรรชิต มาลัยวงศ์. ไอทีกับธุรกิจ แนวคิดและแนวทาง. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2537.
- _____. ทัศน์ไอที. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด, 2540.
- _____. เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2537.
- จิราภรณ์ รักษาแก้ว และคณะ. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.
- จันทลีโล. "เวลาธรรมกาย." วารสารกัลยาณมิตร 13(เมษายน 2541) :70-84.
- ชนิดา จันทราศรีไสล และ ประภาศรี บุญสุข(ผู้เรียบเรียง). คุณยายผู้ให้กำเนิดวัดพระธรรมกาย. กรุงเทพฯ : บริษัทฟองทองทองเอนเตอร์ไพรซ์จำกัด, 2541.
- ธงชัย สันติวงศ์ และ ชัยยศ สันติวงศ์. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.
- บริษัทเทเลคอมโฮลดิ้ง จำกัด. "ภาพรวมการสื่อสารโทรคมนาคมในอนาคต" วันสื่อสารแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บ. วิสคอมเซ็นเตอร์ จำกัด, 2540.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การพัฒนากีฬาชาติ : การศึกษาประสิทธิผลของสมาคมกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทยกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มศว., 2540. (อัดสำเนา)
- เมด็จ ทตตชีโว. เล่าเรื่องยาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ประดิพัทธ์, 2540.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บรรยายพิเศษ กรุงเทพฯ : นิเทศศาสตร์ มธธ., 2537. (อัดสำเนา)
- พิทยา บวรวัฒนา. ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ : ศักติโสภาคการพิมพ์, 2541.
- พูนรัตน์. "วัดพระธรรมกายแคลิฟอร์เนีย." วารสารกัลยาณมิตร 13 (พฤษภาคม 2541) : 104-109.
- ภรณ์ กิรติบุตร. การประเมินประสิทธิผลขององค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.
- ติน ปรัชญพทุทธิ. การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. "สังคมเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 2550 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์." รายงานประกอบการประชุม. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มธ., 2536.

- สมาน งามสนิท. "องค์ประกอบของการสื่อสารที่พึงประสงค์ตามแนวแห่งพุทธะ." วันสื่อสารแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : บ. วิสคอมเซ็นเตอร์ จำกัด, 2538.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ไม่ระบุพ.ศ.
- อุทัย หิรัญโต. เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- เอกสารการสัมมนา. "แนวโน้มเทคโนโลยีการสื่อสารกับการศึกษา". กรุงเทพฯ, 2535. (อัดสำเนา)

ภาษาอังกฤษ

- D.Steers, "The Meaning of Development," paper present at the 11 th. Wold Conference of
the Society for International Development, Delhi, November 1969. pp. 2-6.
- Dicken, Peter. Global Shift : The Internationalization of Economic Acitivity. Second Edition.
London : Paul Chapman Publishing Ltd., 1992.
- E.M.Rogers whit F.F. Shoemaker, Communication of Innovations : A Cross-cultural
Approach (New York : The Free Press, 1971). p.10.
- Gibson, J.L., John M. Ivancevich and J.H. Donnelly. Organization : Behavior, Structure,
Process. 4 th ed. Dallas, Texas : Business Publisher, Inc., 1991.
- Gross, Edward and Etzioni, Amitai. Organizations in Society. New Jersey : Prentice-Hall
Inc., 1985.
- Hall, Richard H. Organization : Structure and Process. 4 th ed. Englewood Cliffs, New
Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1991.
- Isaacson L.E. and D.Brown. Career Information, Career Counseling, and Caree
Development. 5 th ed. Boston : Allyn and Bacon, 1993.
- McFarland, Dalton E. Management :Foundation and Practice . 5 th ed. New York : Macmillan
Publishing Company, 1979.
- P.R.R. Sinha. "Towards a Definition of Development Communication," paper presented at
the Study Seminar on "Development Communication" organized by AMIC, singapore,
April 1976, pp. 1-2.
- Schien Edgar H. Organization Psychology . 2nd ed. Englewood Cliff, New Jersey : Prentice
- Hall Inc., 1970.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

1. รศ.ดร.สมบัติ ทีฆทรัพย์ รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายสมชาติ เลิกบางพลัด หัวหน้าฝ่ายควบคุมระบบเครื่อง สำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
3. ผศ. ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.โชติมา กาญจนกุล ผู้อำนวยการบริหาร บริษัท โชติดาวรก่อสร้าง จำกัด
5. ดร.นนุช วิจารณ์เลิศ อาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. พระสมชาย สุานวุฑฒิม	ผู้อำนวยการสำนักต่างประเทศ และ
รักษาการผู้อำนวยการสำนักเผยแผ่
2. พระมหาสมนึก สุวิบูล	หัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์และกรรมการเลขานุการ
คณะกรรมการสารสนเทศและสื่อสาร
3. พระบัณฑิต วรรณบุญ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักต่างประเทศ
4. นางสาววิจิตรรณ มีช้าง	หัวหน้ากององค์การระหว่างประเทศ
5. นายแพทย์ฉัตรชัย ศรีบัณฑิต	หัวหน้าแผนกบริการวิชาการ
6. นางสาวอชวัน หงิมรักษา	หัวหน้าสำนักงานสถาบันธรรมกายนานาชาติ
7. นายคมกฤษ ศิระนันต์วงษ์	อุบาสกทำหน้าที่ดูแลงาน Web Page และ
การถ่ายทอดเสียงงานบุญวันอาทิตย์และงานบุญใหญ่

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง

บทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ

วัดพระธรรมกายในอนาคต

คณะผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบข้อคำถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของท่าน และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ

คำจำกัดความที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

1. สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับการประมวลให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายต่อผู้รับ ในแบบสอบถามนี้หมายถึงข้อมูลที่ทางวัดพระธรรมกายทำการประมวลแล้วส่งไปยังผู้รับ

2. เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ ประมวลผล และเผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งเทคโนโลยีที่นำมาใช้ คือ

- เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์

- เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ใช้เพื่อการรับส่งสารสนเทศ โดยผ่านทาง สายโทรศัพท์ สายเคเบิล หรือทางคลื่นวิทยุ หรือโดยการส่งผ่านดาวเทียม

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ () หญิง () ชาย

2. อายุ..... ปี

3. ปัจจุบันเป็น () พระภิกษุ () อุบาสก () อุบาสิกา () อื่นๆ

4. จบการศึกษาระดับ

() ต่ำกว่าอนุปริญญา () อนุปริญญา

() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี

5. ระยะเวลาที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่วัดพระธรรมกาย.....ปี.....เดือน

6. ท่านเคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนเข้าวัดพระธรรมกาย

() ไม่เคย () เคย ทำมาแล้วเป็นเวลา.....ปี.....เดือน

ถ้าเคย ลักษณะงานที่ทำคือ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
2. ท่านมีความสุขและความสบายใจในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
3. ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกใครๆ ว่าท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
4. พ่อแม่ญาติพี่น้องต่างชื่นชมยินดีที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
5. ท่านรู้สึกอดอัดคับข้องใจและวิตกกังวลในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
6. ท่านมีพระอาจารย์และเพื่อนคอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือในเวลาที่ท่านต้องการเสมอ					
7. ท่านสามารถขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้ตลอดเวลา					
8. ท่านเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันทำหลายคน หลายฝ่ายจึงจะสำเร็จ					
9. ท่านรู้สึกยินดีที่ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับหมู่คณะที่ๆ น้องๆ เจ้าหน้าที่ และคณะสงฆ์ของวัดพระธรรมกาย					
10. ท่านรู้สึกผูกพันฉันท์พี่น้องกับหมู่คณะที่ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา แม้ว่าจะอยู่ไกลกัน					
11. ท่านเชื่อมั่นศรัทธาต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
12. ท่านมักมีปัญหาขัดแย้งกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับท่านเป็นประจำ					
13. ท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับท่าน					
14. ท่านมั่นใจว่าตนเองสามารถเข้ากันได้ดีกับเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับท่าน					
15. ท่านและหมู่คณะมีการประชุมปรึกษาหารือ ระดมสมองในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นประจำ					
16. ท่านพึงพอใจในสวัสดิการที่ท่านได้รับในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
17. การวางนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่ กำหนดโดยการประชุมคณะกรรมการบริหารของวัด					
18. ในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจ					
19. ท่านไม่มีสิทธิมีเสียงในการเสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
20. ท่านเห็นว่าสภาพสังคมต้องการผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
21. กิจกรรมต่างๆ ในวัดมีส่วนทำให้ท่านเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา					
22. การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าและสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ					
23. ไม่ว่าจะมียุทธศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด ท่านตั้งใจจะทำหน้าที่นี้					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
24. เมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติหน้าที่ ทุกคนในองค์กรจะช่วยกัน แก้ไขข้อขัดแย้ง ปัญหาข้อขัดแย้งนั้นด้วยดีเสมอ _____					
25. ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความรับผิดชอบสูงและเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้น _____					
26. ชื่อเสียงของวัดพระธรรมกายขึ้นอยู่กับความมีระเบียบวินัยในตนเองของเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา _____					
27. การปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีคุณค่าต่อตัวท่าน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ _____					
28. หากมีการเปลี่ยนแปลงแผนงานในการปฏิบัติหน้าที่ ท่านสามารถรับรู้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว _____					
29. ท่านท้อแท้ เบื่อหน่ายในการปฏิบัติหน้าที่และต้องการไปทำหน้าที่อื่นแทน _____					
30. ท่านพึงพอใจในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา _____					
31. บรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ท่านปรารถนาที่จะทำหน้าที่นี้ _____					
32. ท่านเห็นว่ากรปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องอาศัยความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ _____					
33. ท่านเห็นว่า ระยะทาง กาลเวลา และภาษามีข้ออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ _____					
34. ท่านประสบปัญหาการขาดเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการทำงาน เผยแผ่พระพุทธศาสนา _____					
35. ประสบการณ์การเรียนรู้จากการฝึกอบรมตามหลักสูตรของวัดสามารถพัฒนาท่านให้มี ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ _____					
36. ท่านมีความรู้ทางปริยัติและปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี _____					
37. ท่านตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองเพื่อการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างดีที่สุด _____					
38. ท่านมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ _____					
39. ท่านมั่นใจในความรู้ความสามารถของท่านในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เผยแผ่พระพุทธศาสนา _____					
40. ท่านผ่านการฝึกฝนอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากวัดพระธรรมกาย _____					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของท่าน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ _____					
2. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในสารสนเทศ(ข้อมูล) ที่ท่านนำออกเผยแผ่ทุกเรื่อง _____					
3. เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ท่านทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ รวดเร็ว และมีคุณภาพ _____					
4. ท่านมีความรู้สึกคับข้องใจที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา _____					
5. หากมีสิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ท่านจำเป็นต้องเรียนรู้ จะมีบุคลากร ให้ความรู้ หรือทางวัดอาจจะจัดฝึกอบรมให้ท่าน _____					
6. ท่านรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ _____					
7. ท่านรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ เบื่อหน่าย ในการศึกษาความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระยะแรก แต่หลังจากผ่านไป สักระยะหนึ่งท่านรู้สึกปรับตัวดีขึ้น _____					
8. ท่านสามารถตัดสินใจที่จะเผยแผ่ข้อมูลใดๆ สู่อารชนชนได้ด้วยตัวท่านเอง _____					
9. ข้อมูลที่ท่านจัดทำเพื่อการเผยแผ่(สารสนเทศ) มีความเป็นปัจจุบัน และทันสมัย _____					
10. การจัดทำสารสนเทศต่างๆ มีการตรวจสอบความถูกต้องทุกครั้งก่อนการเผยแผ่ _____					
11. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ง่าย และรวดเร็ว เมื่อมีระบบใหม่ที่เหมาะสมกว่า _____					
12. ประสิทธิภาพของเครื่องมือ/อุปกรณ์ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทางสำนักเผยแผ่มีอยู่ สามารถรองรับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี _____					
13. ท่านไม่สามารถทำงานเผยแผ่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีสาเหตุจาก ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่หน่วยงานท่านใช้อยู่ไม่มีประสิทธิภาพ _____					
14. ท่านทราบกำหนดการจัดกิจกรรมที่ท่านจะต้องทำการเผยแผ่ล่วงหน้าตลอดปี _____					
15. สำนักเผยแผ่มีการประชุมตกลงเนื้อหาสาระ หรือสารสนเทศที่จะนำออกเผยแผ่ก่อนเสมอ _____					
16. การจัดกิจกรรมต่างๆ ของวัดแต่ละครั้ง มีการประชุมแบ่งงาน ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน _____					
17. ก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีการเตรียม เครื่องมือ/อุปกรณ์ ในการเผยแผ่ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบทุกครั้ง _____					
18. ก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการเลือกใช้สื่อในการเผยแผ่อย่างเหมาะสม _____					
19. ท่านพึงพอใจในผลงานแต่ละชิ้นที่ท่านและทีมงานของท่านทำสำเร็จออกมา _____					
20. การทำงานเผยแผ่แต่ละครั้ง หากมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นจะมีผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาค่าทันเวลา _____					

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

บทบาทวัดพระธรรมกายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก

1. สำนักเผยแผ่มีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างไร
2. สำนักเผยแผ่มียุทธวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ อย่างไรบ้าง
(เช่น การวางแผน การดำเนินงาน การอบรมบุคลากร การเลือกใช้เทคโนโลยี การประเมินผล)
3. ขณะนี้มีเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทใดบ้างที่นำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - ก. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
 - ฮาร์ดแวร์ - ซอฟต์แวร์
 - อุปกรณ์ประกอบ - อื่นๆ
 - ข. เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม
 - โทรศัพท์ - วิทยุ
 - โทรทัศน์ - อื่นๆ
 - ค. ระบบฐานข้อมูล
 - ง. ระบบเครือข่าย
 - e-mail - Voice mail
 - ระบบสำนักงานอัตโนมัติ
 - จ. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
 - ฉ. ระบบสื่อประสม (Multimedai)

และมีตัวอย่างงานเผยแผ่ใดบ้างที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. สำนักเผยแผ่มีกำลังคนรองรับงานต่างๆ เพียงพอหรือไม่ และมีการพัฒนากำลังคนที่จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสำนักเผยแผ่อย่างไร
5. ท่านมีความพึงพอใจในบุคลากรที่ร่วมงานในสำนักเผยแผ่หรือไม่ อย่างไร
6. ปัญหา และอุปสรรค ในการบริหารสำนักเผยแผ่ รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว
(เช่น กำลังคน คุณภาพกำลังคน/เครื่องมือ/อุปกรณ์ จำนวนเครื่องมือ/อุปกรณ์ งบประมาณ)
7. ท่านคิดว่าจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่ยังไม่ได้ใช้ มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกหรือไม่ อย่างไร (เช่น Video Teleconference ฯลฯ)
8. ในอนาคต สำนักเผยแผ่มีนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลกอย่างไรบ้าง
(เช่น เผยแผ่ทางสถานีวิทยุ วิทยุโรงเรียน จัดรายการทางสถานีโทรทัศน์ การขยายศูนย์ในต่างประเทศ การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับงานต่างๆ)

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ นางนาตยา แก้วใส
- เกิดวันที่ 11 ตุลาคม 2504
- ตำแหน่งหน้าที่การงาน นักวิชาการศึกษา 6 สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
1518 ถ.พิบูลสงคราม บางซื่อ กรุงเทพฯ 10900
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ.2525 ปวส. ช่างภาพ
จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ
- พ.ศ.2528 กศ.บ.(เอกเทคโนโลยีทางการศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
- พ.ศ.2538-ปัจจุบัน กำลังศึกษา คอ.ม.(สาขาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- ชื่อ นางสาวฉะอับ พวงน้อย
- เกิดวันที่ 27 กรกฎาคม 2503
- ตำแหน่งหน้าที่การงาน นักวิชาการศึกษา 6 สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
1518 ถ.พิบูลสงคราม บางซื่อ กรุงเทพฯ 10900
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ.2521 เตรียมอุดมศึกษา (แผนกศิลปภาษาฝรั่งเศส)
จากโรงเรียนศึกษานารี กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.2525 ศษ.บ.(วิชาเอกภาษาอังกฤษ วิชาโทบรรณารักษ์)
จากมหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
- พ.ศ.2529 M.A.I.E.(Curriculum and Instruction),
Technological University of the Philippines
- พ.ศ.2540 กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร